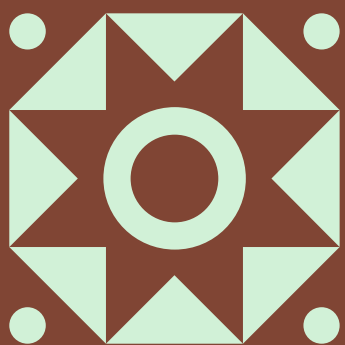

Jaarverslag 2024

Stichting Nederlands Openluchtmuseum

**forvis
mazars**

Forvis Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden

RD | 15-04-2025

Inhoudsopgave

Bestuurs- en activiteitenverslag	3
Voorwoord	3
Algemeen	5
Museale activiteiten.....	7
Publieksdiensten	20
Organisatie	25
Financiën en Exploitatie	35
Toekomst en vooruitblik	38
Slotwoord.....	44
Bericht van de Raad van Toezicht.....	45
Bericht van de Ondernemingsraad.....	52
Jaarrekening	54
Balans per 31 december 2024.....	54
Categoriale exploitatierekening 2024	55
Resultaatbestemming	57
Categoriale en Functionele exploitatierekening 2024	58
Kasstroomoverzicht.....	60
Toelichting behorende tot de jaarrekening 2024	61
Specificatie balans per 31 december 2024	68
Specificatie exploitatierekening over 2024.....	92
Overige gegevens	105
Bijlage 1 Toepassing Culturele Codes	111
Bijlage 2 Specificatie CBF	119
Bijlage 3 Specificatie Maand van de Geschiedenis.....	123
Bijlage 4 Specificatie KIEN.....	125
Bijlage 5 Verantwoording Canonnetwerk	127
Bijlage 6 Verantwoording AVN	132
Bijlage 7 Partners.....	134

Bestuurs- en activiteitenverslag

Voorwoord

Het was een bijzonder jaar voor het Nederlands Openluchtmuseum. Zo verwelkomden we in 2024 maar liefst 585.000 bezoekers. Met een stijging van 54.000 bezoekers ten opzichte van vorig jaar was 2024 het best bezochte jaar in de geschiedenis van het museum. We zijn verheugd dat steeds meer bezoekers ons weten te vinden!

Ook mocht het Nederlands Openluchtmuseum de VriendenLoterij Museumprijs 2024 in ontvangst nemen. Met 24.448 stemmen was het museum publieksfavoriet binnen het thema *Levende Tradities, immaterieel erfgoed en musea*. De prijs werd uitgereikt tijdens het Museumcongres in Arnhem.

Het jaarthema *Keuzes bepalen je koers!* stimuleerde bezoekers om na te denken over duurzame keuzes die we dagelijks wel of niet maken en de impact daarvan, zowel in het verleden als in het heden. Een bijzonder onderdeel van het jaarthema was de nieuwe tentoonstelling *VOC-mentaliteit*, waarbij we stilstonden bij de contrasten tussen verschillende manieren van leven. Stellen we de mens centraal of is de mensheid onderdeel van het hele systeem? Oftewel, verheffen we onszelf boven de natuur of vereist een plek in het geheel meer respect voor de aarde? Een interessante en actuele discussie die zowel terugkomt in deze tentoonstelling als in het hele museumpark.

Een ander hoogtepunt dit jaar was de opening van de *Prinses Margrietstraat*, een straat met zes doorzonwoningen in het nieuwe deelgebied *De Bosrand*. Hier belichten we met drie tijdelijke fototentoonstellingen het leven van 1960 tot nu. In deze straat staat ook het *Huis van Herinnering*, een jaren 60-huis waar ouderen met dementie en hun begeleiders kunnen samenkomen om herinneringen op te halen en met elkaar te delen. Met dit initiatief willen we het welzijn van ouderen met dementie bevorderen. Het komt voort uit een brede samenwerking met zorgpartners. Met de naastgelegen publiekspresentatie *Leven met Dementie* willen we museumbezoekers handvatten bieden voor het omgaan met dementie.

In oktober lanceerden we de allereerste editie van *Uitgelicht*, een lichtwandeling in het donker. Het project verbeeldde met indrukwekkende lichtprojecties en geluidseffecten op 40 historische gebouwen in het museum het leven van Arnhemse evacués tijdens de Tweede Wereldoorlog. We kijken ernaar uit om *Uitgelicht* in 2025 met een nieuw verhaal terug te brengen.

In december openden we het *Heersink Huis voor Immaterieel Erfgoed*. Een nieuwe plek in het museum voor presentaties over immaterieel erfgoed, rituelen, tradities en gewoontes die onze cultuur rijker maken. De toekenning van de VriendenLoterij Museumprijs maakt het mogelijk om vanaf 2026 een jaarlijks festival te organiseren, dat het belang van immaterieel erfgoed nog meer onder de aandacht zal brengen.

Organisatorisch waren we in 2024 flink in beweging, met een intensief verbindend leiderschaps- en strategietraject. Dit heeft ervoor gezorgd dat leidinggevendenden elkaar steeds beter weten te vinden en vanuit een integrale benadering gaan samenwerken. Het is een volgende stap in de transitie van een lijn-gestuurde naar een project- en proces-gestuurde organisatie.

Deze kanteling krijgt tevens vorm door de start in 2024 met portfolio-management. Hierbij beheren we projecten niet meer afzonderlijk, maar als een samenhangend geheel. Dit stelt ons in staat om middelen efficiënter te verdelen, risico's beter te beheren en onze doelstellingen op lange termijn te realiseren. Dit zal de efficiëntie verhogen en bijdragen aan de verdere groei en impact van het museum.

Ons ondernemerschap is gericht op de continuïteit van het museum. De juiste dingen doen op de juiste wijze, die leiden tot de juiste balans tussen museale, beheer- en commerciële activiteiten. In 2024 is de organisatie gegroeid in wendbaarheid en weerbaarheid. Dit blijkt onder meer uit een toenemende innovatieve en marktgerichte organisatiecultuur. Dankzij een effectievere werkwijze en een stijging van het aantal bezoekers hebben we het jaar met een positief financieel resultaat afgesloten.

Halverwege 2024 heeft directeur-bestuurder Teus Eenkhoorn om persoonlijke redenen zijn functie neergelegd. We zijn hem dankbaar voor zijn waardevolle bijdragen aan het museum in deze rol. De komende jaren blijft de heer Eenkhoorn aan het museum verbonden, zodat we gebruik kunnen blijven maken van zijn kennis en ervaring.

In dit bestuursverslag blikken we terug op een dynamisch museumjaar waarin we onze missie om erfgoed levend te houden, toegankelijk te maken en maatschappelijke impact te realiseren, verder hebben versterkt. We danken onze medewerkers, partners, vrijwilligers en bezoekers voor hun grote betrokkenheid.

Algemeen

Profiel

Al meer dan honderd jaar biedt het Nederlands Openluchtmuseum een inkijkje in het dagelijks leven van inwoners van Nederland. Je maakt hier kennis met mensen uit alle windstreken, in alle dimensies van het leven.

Het Nederlands Openluchtmuseum verzamelt en bewaart verhalen, tradities, gebouwen, voorwerpen, planten en gewassen die in relatie staan tot het dagelijks leven. Je wandelt bij ons door het groene museumpark, langs en door historische woningen, boerderijen en werkplaatsen. Je wordt onderdeel van de geschiedenis: je stapt er letterlijk middenin. Zo beleef je het verleden op een interactieve, laagdrempelige manier, die iedereen aanspreekt.

Het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN) is onderdeel van het museum. KIEN verrijkt het museum met expertise op het vlak van participatie en het netwerk van uiteenlopende gemeenschappen. Tegelijk vinden de erfgoedgemeenschappen van KIEN in het museum een podium voor presentatie en experiment. We dragen geschiedenis uit in het hele land met de Canon van Nederland en het bijbehorende Canonnetwerk en de *Maand van de Geschiedenis*.

Samenwerken met (erfgoed)gemeenschappen, culturele instellingen, bedrijven en andere organisaties dichtbij huis en ver daarvandaan is een vanzelfsprekend en onmisbaar fundament van onze werkwijze. Zo vormen we een knooppunt in de culturele infrastructuur.

We brengen, naast grote gebeurtenissen uit onze geschiedenis, vooral het leven van alledag voor het voetlicht. We tonen hoe mensen leefden, met elkaar én met hun omgeving. Hoe ze met tegenslagen omgingen en voorspoed vierden en hoe ze streefden naar een beter leven. Zo ontdek je dat de uitdagingen waartegen mensen vroeger aanliepen, vaak helemaal niet zo verschillen van de grote vraagstukken van onze eigen tijd. Dat nu, net als toen, de oplossing vaak te vinden is in samenwerken en verstandig omspringen met de middelen die er zijn.

Vanuit de overtuiging dat geschiedenis ons kan verbinden, geven we bezoekers inzicht in (gedeelde) geschiedenis. Want door van en over een ander te leren, krijgen we meer inzicht in onszelf en begrip voor elkaar. Zo bouwen we samen aan een mooiere toekomst, waarin iedereen mag meedoen.

Wat het Openluchtmuseum voor veel bezoekers een plek maakt waar ze graag terugkomen, is het persoonlijke contact met de presentatoren, tramconducteurs en andere medewerkers. Bezoekersonderzoeken tonen keer op keer aan dat bezoekers de interactie met medewerkers en anderen in het museum – gesprekken over jeugdherinneringen, uitwisseling van verhalen, ervaringen en kennis, maar ook helpen met koken, een ambacht uitproberen, kortom: meedoen – zeer hoog waarderen. Deze interactie, die het museum tot een ontmoetingsplaats maakt, speelt een hoofdrol in onze visie dat geschiedenis en erfgoed kunnen verbinden.

Bestuur en medewerkers

Het Nederlands Openluchtmuseum is een stichting met als basis het Raad-van-Toezichtmodel. Voor de samenstelling van de Raad van Toezicht en zijn belangrijkste activiteiten wordt verwezen naar het *Bericht van de Raad van Toezicht* en het *Profiel van de leden van de Raad van Toezicht*.

De algemeen directeur is de bestuurder van de stichting. De heer mr. B. Eenkhoorn was tot 1 juli 2024 de directeur-bestuurder. Van 1 juli 2024 tot en met 31 december 2024 was de heer J.H.W. Bergevoet MBA waarnemend directeur-bestuurder.

Om efficiëntie en focus te waarborgen, is de organisatie onderverdeeld in drie eenheden. Museale Kennis, Innovatie & Ontwikkeling richt zich op de inhoudelijke kwaliteit en innovatie van het museum, Museale Operatie zorgt voor de dagelijkse uitvoering van museale activiteiten, terwijl Centrale Stafdiensten ondersteunende functies zoals financiën, HR en facilitaire diensten verzorgt. Deze structuur maakt het mogelijk om strategisch en operationeel effectief te werken.

Het managementteam bestond tot 1 juli uit vier leden: de algemeen directeur (tevens bestuurder), de directeur bedrijfsvoering, de manager financiën en de manager HR. Met het terugtreden van de algemeen directeur is het managementteam vanaf 1 juli tijdelijk uitgebreid met het hoofd Communicatie & Relaties, het hoofd Hospitality & Sales, het hoofd Kennis & Collecties en het hoofd Tentoonstellingen, Educatie & Ontwikkeling.

De personele bezetting telde in 2024 een gemiddeld aantal medewerkers van 272,0 fte. Daarnaast waren er gemiddeld per maand 166 vrijwilligers actief in het museum, afkomstig uit een pool van ongeveer 350 vrijwilligers.

Het museum onderschrijft de *Code Diversiteit & Inclusie*, de *Fair Practice Code* en de *Governance Code Cultuur*.

Financieel

Met een bezoekersaantal van 585.000 personen ontvingen we het hoogste aantal bezoekers in de geschiedenis van het museum. Het exploitatieresultaat, na toevoegingen aan de bestemmingsreserves, bedroeg in 2024 448.543 euro positief; in 2023 was dit 216.242 euro negatief en in 2022 577.833 euro positief. Het positieve resultaat in 2024 is mede te danken aan de hoge bezoekersaantallen en de gunstige rentebaten. Deze financiële ruimte heeft gedurende het jaar de mogelijkheid geboden om extra middelen toe te wijzen aan bepaalde trajecten. Het uiteindelijke resultaat over 2024 pakt ruim beter uit dan de begroting van een nihil resultaat.

Museale activiteiten

Publiekspresentaties

Herinrichtingen museumpark

Prinses Margrietstraat

In 2024 opende het museum de *Prinses Margrietstraat*, een rijtje van zes doorzonwoningen gelegen in het nieuw ontwikkelde deelgebied *De Bosrand*. De straat vertelt het verhaal van het wonen in Nederland van de jaren zestig tot nu. Meestal worden panden overgeplaatst naar het museum. Dat is bij deze woningen niet het geval. Het museum heeft de woningen nagebouwd op basis van de oorspronkelijke bouwtekeningen van de uit 1971 daterende *PéGé-woningen* uit Wijchen. De doorzonwoning, met zijn grote ramen aan de voor- en achterkant, werd na de Tweede Wereldoorlog populair toen materialen en arbeidskrachten schaars waren. De familie Guelen (PéGé) introduceerde een nieuwe bouwmethode met prefab onderdelen die snel in elkaar gezet werden. Tussen 1955 en 1975 werden bijna 1,4 miljoen van deze woningen gebouwd, in steden en dorpen door heel Nederland. Op 21 september 2024 - Wereld Alzheimerdag - is de *Prinses Margrietstraat* feestelijk geopend in het bijzijn van vele gasten en samenwerkingspartners.

Huis van Herinnering

In één van de doorzonwoningen bevindt zich een nieuwe presentatie, genaamd het *Huis van Herinnering*, een speciale ruimte voor ouderen met dementie en hun begeleiders, waarin zij op een unieke manier herinneringen kunnen ophalen. Het huis is volledig ingericht met objecten uit de jaren zestig, wat veel herkenning biedt voor de ouderen en bijdraagt aan hun welzijn. De presentatie is ontworpen om een veilige, herkenbare omgeving te creëren, waarin emoties en verhalen gedeeld kunnen worden.

Leven met Dementie

In een andere doorzonwoning is de presentatie *Leven met Dementie* te zien, waar museumbezoekers meer leren over dementie en hoe hiermee in het dagelijks leven om te gaan. Deze presentatie biedt inzichten in de ervaringen van mensen met dementie en hun naasten, en biedt praktische handvatten voor het ondersteunen van mensen met dementie.

Heersink Huis van Immaterieel Erfgoed

In samenwerking met het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN) is in 2024 het *Heersink Huis van Immaterieel Erfgoed* ontwikkeld. In deze presentatie ontdekken bezoekers hoe tradities, zoals het maken van een rijsttafel of het vieren van Koningsdag, ons verbinden met het verleden en met elkaar. Aan de hand van de drie thema's *Erfgoed verandert, hoezo?*, *Wie doet er mee?* en *Op naar de toekomst* kan het publiek uitgebreid kennismaken met immaterieel erfgoed.

Het doel is om het brede palet aan immaterieel erfgoed in Nederland zichtbaar te maken én te laten zien dat iedereen immaterieel erfgoed beoefent. Aan de hand van foto's, films en objecten krijgen ruim dertig vormen van immaterieel erfgoed een plek in deze presentatie. Daarin wordt ook verwezen naar de diverse locaties in het museum waar immaterieel erfgoed een rol speelt.

Tijdens de voorbereiding hebben immaterieel erfgoedgemeenschappen meegedacht. De keuze van het beeldmateriaal en de objecten was een co-creatie tussen Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland en de betrokken erfgoedbeoefenaars. Op 20 december is de presentatie in bijzijn van gasten en gemeenschappen

feestelijk geopend. De opening werd ingezegend door een Surinaams Inheemse groep, Anuana Maro. Deze nieuwe, vaste presentatie werd mogelijk gemaakt door de familie Heersink.

Overige herinrichtingen

Met als inspiratiebron het jaarthema is het *Kruidentuinhuisje* opnieuw ingericht met een nieuwe, vaste presentatie en workshopruimte. Hier bieden we sinds 2024 workshops, zoals Goudbloemzalf maken. En tijdens de Winteropenstelling was er in de *Koopmanswoning* en in *Hoogmade* een speciale inrichting te zien.

Tijdelijke tentoonstellingen

Fototentoonstellingen

Sinds 2024 zijn er in de doorzonwoningen drie tijdelijke fototentoonstellingen te zien, die het wonen in Nederland vanaf de jaren vijftig en zestig tot nu verbeelden. Zo worden de interieurs van twaalf gezinnen gepresenteerd, is er een presentatie van Leo van den Berg over Prinses Irenestraten, en is er een presentatie waar het museum de geschiedenis van de doorzonwoning laat zien. Aansluitend is ook een boek uitgebracht, genaamd *Ode aan de Doorzonwoning*, met persoonlijke verhalen, een interview met Gerrit de Jager en bijdragen van Tim Smeets, Barend de Voogd en Marijn Scheeres.

VOC-mentaliteit

In maart 2024 opende het Nederlands Openluchtmuseum de nieuwe tentoonstelling *VOC-mentaliteit – wat is jouw aandeel?*, die loopt tot januari 2027. Met deze tentoonstelling dagen we bezoekers uit om na te denken over twee verschillende levenshoudingen: de winstgerichte, exploitatie-gedreven VOC-mentaliteit en de in balans levende sasi-gedachte uit de Molukken. Het publiek wordt meegenomen door de Molukse historicus Ron Habiboe, die het gewelddadige conflict in 1621 uitlegt, wanneer de VOC haar monopolie op de nootmuskaathandel op de Banda-eilanden met geweld probeert af te dwingen. De tentoonstelling laat zien hoe de sasi, een traditionele praktijk die de natuur beschermt door tijdelijke oogst- of vispauzes, de balans tussen mens en natuur behoudt. De presentatie biedt een unieke gelegenheid om te reflecteren op hoe we met de aarde omgaan en hoe we de balans kunnen herstellen. Tentoonstellingsontwerper Eric Goossens en kunstenaar Dominique Latoel hebben deze presentatie vormgegeven.

(On)beperkt, leven met een handicap

De tentoonstelling *(On)beperkt, leven met een handicap* is verlengd tot januari 2026. De tentoonstelling, die te zien is in de Wagenhal, biedt bezoekers de kans om meer te leren over het leven met een handicap en de maatschappelijke uitdagingen die daarmee gepaard gaan. Deze tentoonstelling is ontwikkeld in samenwerking met Siza zorggroep en onderzoeker Eline Pollaert van de Universiteit Leiden.

Duurzaam Dutch Design

Van april tot november 2024 was in boerderij Midlum de tentoonstelling *Duurzaam Dutch Design* te zien, in samenwerking met ArtEZ. Deze tentoonstelling toonde projecten en ontwerpen geïnspireerd op een materiaal, techniek, voorwerp of gebouw uit de collectie van het Openluchtmuseum. Alle geëxposeerde ontwerpen toonden tevens de complexiteit van duurzame, circulaire producten en gebouwen in de keten van grondstof, productie, verkoop, gebruik tot recycling.

Canon van Nederland

De Canon van Nederland, die sinds 2017 te zien is in het Entreegebouw van het museum, heeft in 2024 opnieuw veel bezoekers getrokken. Bezoekers gaven de tentoonstelling een gemiddelde score van 8,2 in het jaarlijkse bezoekersonderzoek, wat duidt op een hoge tevredenheid over de inhoud en presentatie.

Een inhoudelijk sterk signaal uit het bezoekersonderzoek is dat 55% van de respondenten aangaf bekend te zijn met de tijdelijke tentoonstelling *VOC-mentaliteit – wat is jouw aandeel?*, die in zaal 4 van de Canon te zien was. Hoewel 12% van de respondenten aangaf de tentoonstelling daadwerkelijk te hebben bezocht, blijkt de inhoudelijke impact op deze groep significant. Zo gaf 37% aan een verdiept inzicht te hebben gekregen in de betekenis van de VOC-mentaliteit, en hoe deze zich verhoudt tot waarden als balans in het leven en respect voor de aarde. Daarnaast gaf 14% van deze bezoekers aan dat juist deze tentoonstelling voor hen de directe aanleiding was om het museum te bezoeken.

De digitale aanwezigheid van de Canon van Nederland bleef in 2024 eveneens sterk. De website www.canonvannederland.nl ontving in totaal 1,6 miljoen bezoekers, met ongeveer 974.000 unieke bezoekers. Dit aantal is vergelijkbaar met het bezoekersaantal in 2023, wat de blijvende relevantie en aantrekkingskracht van dit online platform benadrukt. Met deze positieve cijfers en de brede belangstelling blijft de Canon van Nederland zowel fysiek als digitaal een belangrijke bijdrage leveren aan het publiek begrip van de Nederlandse geschiedenis en cultuur.

Publieksprogramma's

Algemeen

Het publieksprogramma van het museum omvat interactieve levendige presentaties, multimedia-voorstellingen, demonstraties van ambachten, rondleidingen en educatieve projecten voor scholen, zowel in als rond de museale gebouwen. Tijdens het zomerseizoen en de winteropenstelling zijn er ongeveer 100 museale presentaties open voor publiek. Op zo'n 40 locaties worden ambachten gedemonstreerd of gaan museumpresentatoren in gesprek met bezoekers over de geschiedenis van het dagelijks leven, waarbij zoveel mogelijk verbanden worden gelegd met het heden en de toekomst. Dit alles wordt uitgevoerd door een team van ongeveer 70 betaalde medewerkers en 200 vrijwilligers. De bezoekers gaven de programmering in 2024 een gemiddelde score van 8,65.

Jaarthema 2024

In 2024 stond het museum in het teken van *Keuzes bepalen je koers!*. Met de route *Expeditie Voetafdruk* ontdekten bezoekers hoe hun keuzes in het dagelijks leven invloed hebben op de samenleving en de planeet. De expeditie leidde bezoekers door het park en behandelde thema's zoals milieu, wonen, werken, kleding, reizen en vervoer, met aandacht voor zowel het verleden als de toekomst.

Op verschillende locaties maakte het publiek kennis met praktische en inspirerende voorbeelden van duurzame alternatieven. In plaats van problemen rondom vraagstukken te benadrukken, werden er oplossingen en mogelijkheden gepresenteerd. Bezoekers ontvingen duurzame tips om thuis mee aan de slag te gaan. Demonstraties, workshops en themaweekenden versterkten het jaarthema en brachten duurzaamheid tot leven – zowel in het museum als daarbuiten.

Huis van Herinnering

Het *Huis van Herinnering* biedt verschillende programma's voor mensen met dementie en hun begeleiders. *Op de koffie in de jaren '60* is een zintuiglijke ervaring voor ouderen met dementie, waarbij herinneringen worden

opgehaald met objecten, beelden, muziek en verhalen. *Feest in de jaren '60* is een familieprogramma, waarbij families samen met hun (groot)ouder met dementie een feestelijk moment in de sfeer van de jaren zestig kunnen beleven. De *Expert Meeting* richt zich op zorgprofessionals en biedt inzicht in hoe herinneringen het welzijn van ouderen met dementie verbeteren. *Kijkje achter de schermen* is een rondleiding die geboekt kan worden voor maximaal 15 deelnemers en praktische tips biedt voor een dementievriendelijke samenleving. Voor geïnteresseerden die op individuele basis het *Huis van Herinnering* willen bezoeken, organiseert het museum regelmatig een *Open huis*.

Ambachtenwerkplaats

In de Ambachtenwerkplaats van het Nederlands Openluchtmuseum kunnen bezoekers, zowel volwassenen als kinderen, ambachtelijke technieken zoals houtbewerking, borduren, stipwerk en zeefdrukken leren. Jaarlijks worden zo'n 1250 workshops georganiseerd, variërend van korte introducties tot langere sessies, waarbij deelnemers zelf actief iets maken. In 2024 bood het museum tevens zes masterclasses aan waarin vakmanschap en erfgoed centraal stonden. Technieken zoals mandenvlechten, cyanotypie, weven, borduren, houtsnijden en breien werden onderwezen door experts, onder wie Piet Paris.

In samenwerking met de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en ArtEZ organiseerden het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland en het Nederlands Openluchtmuseum in 2023 en 2024 een AmbachtenLab over het vak van klompen maken. Gedurende vijf middagen gingen studenten in de Ambachtenwerkplaats aan de slag met het basismodel van een klomp. Ook klompenmakers uit Enter werden hierbij betrokken. De studenten hebben bovendien het Collectie Centrum Nederland (CC NL) bezocht.

De Ambachtenwerkplaats fungeert tevens als een van de Gelderse maaklocaties voor het project *Draden van Ons Nederlandse Slavernijverleden*. In dit project werken mensen samen aan een wandkleed van 35 bij 2 meter per provincie, ontworpen door verschillende kunstenaars.

Rondleidingen

Een rondleiding door het museumpark biedt bezoekers de kans om de verhalen achter de gebouwen en het park te ontdekken. Er worden gratis rondleidingen georganiseerd die starten op het Entreeplein. Ook groepen kunnen rondleidingen boeken. In totaal bieden we 13 verschillende rondleidingen aan in vier talen. Voor mensen die niet naar het museum kunnen komen, is er een speciale rondleiding via een ambassadeurslezing of een live-verbinding, mogelijk gemaakt door VindiQu. In 2024 zijn er 1053 rondleidingen verzorgd.

Speurtochten

In 2024 werd het concept *Jarig in het Nederlands Openluchtmuseum* geïntroduceerd, waarbij kinderen op speurtocht gaan naar jarigen uit het verleden. Ze ontdekken hoe verjaardagen vroeger werden gevierd en wat men als cadeau kreeg. Met de tram reizen ze door het museum, versieren poffertjes en vieren feest aan een feestelijk gedekte tafel. Na de speurtocht kunnen ze spelen in de grote speeltuin. Het programma is geschikt voor kinderen van 4 tot en met 10 jaar.

Spellen

De *Museum Game* is een nieuwe interactieve mobiele GPS-tocht door het Openluchtmuseum. In 90 minuten wordt het museum op een speelse manier verkend, waarbij groepen personen vragen beantwoorden, puzzels oplossen en foto- en video-opdrachten uitvoeren. Onderweg verzamelen ze punten en belangrijke informatie voor het eindspel. Het enige wat nodig is, is een opgeladen mobiele telefoon met internetverbinding.

Periode events

Maand van de Geschiedenis

Geïnspireerd door het thema *Echt nep* van de *Maand van de Geschiedenis* bood het Nederlands Openluchtmuseum in oktober een workshop aan over het *upcyclen* van versleten kleding, een rondleiding over wat echt of nep is en een lezing over *drag* en identiteit, gevolgd door een dragperformance. Ook was er een *Living Library*, waar mensen in gesprek gingen om aannames en vooroordelen te onderzoeken.

Zomeravonden

Van 27 juli tot en met 11 augustus 2024 vond de vijfde editie van de Zomeravonden plaats in het Nederlands Openluchtmuseum. In deze periode was het museum park 's avonds met een gevarieerd programma geopend. Bezoekers konden genieten van een jeu de boules-wedstrijd, een goochelaar, diverse workshops en een zintuigenroute door het museum park. Er waren ook muziekovertredens, rondleidingen en verschillende interactieve spellen. Verder konden bezoekers goudsbloemzalf maken, leren over natuurlijke verfstoffen in het Kleurenlab, en deelnemen aan een wildplukwandeling om eetbare natuur te ontdekken.

Uitgelicht

Tijdens het evenement *Uitgelicht*, dat plaatsvond van 18 oktober tot en met 3 november 2024, konden bezoekers een bijzondere lichtwandeling maken en het verhaal ontdekken van Arnhemse evacués uit de Tweede Wereldoorlog. Met indrukwekkende filmprojecties op 20 historische gebouwen kwam het verhaal tot leven. Bezoekers ontdekten hoe de mensen tijdens de oorlog in het museum woonden, werkten en overleefden in koude, tochtige omstandigheden. Het verhaal werd verteld vanuit het perspectief van een oud-bewoner, die als kind tijdens de evacuatie in het museum verbleef.

Winteropenstelling

Van 7 december 2024 tot en met 19 januari 2025 beleefden bezoekers een nostalgische winteropenstelling. De kermis op het Entreeplein, met attracties zoals de Grand Carrousel uit 1890, de zweefmolen uit 1920 en de rupsbaan uit 1930, bracht de sfeer van vervlogen tijden tot leven.

Bezoekers konden ook hun rolschaatsen onderbinden op de overdekte rolschaatsbaan, waar rolschaatsen gratis te leen waren. Op het Zaanse plein genoten bezoekers van de Wintermarkt, met kraampjes zoals de kruidtent, de klompenmaker en de touwslager, en muziek in een gezellige, verlichte omgeving. Kinderen en families konden deelnemen aan activiteiten zoals de vernieuwde Elfstedentocht en het Witte Wievenpad, of genieten van winterse lekkernijen.

Onderwijsprogramma's

Aanbod en bereik

Het Nederlands Openluchtmuseum biedt een breed scala aan onderwijsprogramma's, gericht op burgerschapsvorming, historisch besef en kritisch denken. Deze programma's behandelen diverse maatschappelijke en historische thema's, van de Nederlandse geschiedenis tot actuele vraagstukken.

Het museum wil leerlingen niet alleen historische kennis bijbrengen, maar hen ook aanmoedigen kritisch na te denken over hun rol in de samenleving. Door het gebruik van interactieve en innovatieve lesmethoden wil het museum jongeren inspireren om betrokken en verantwoordelijke burgers te worden, die de waarde van cultuur en geschiedenis in hun dagelijkse leven begrijpen en toepassen. De educatieve programma's van het museum

zijn zorgvuldig afgestemd op onderwijsdoelen en stimuleren actief leren aan de hand van praktische activiteiten en interactieve lesvormen.

In 2024 verwelkomde het museum 39.029 scholieren en studenten, van wie 20.586 uit het primair onderwijs, 16.457 uit het voortgezet onderwijs en 1.986 uit mbo/hbo/wo. We zien een lichte daling in het aantal schoolgroepen uit het primair onderwijs ten opzichte van voorgaande jaren. Dit heeft onder andere te maken met het feit dat het Kindererf op dit moment gesloten is vanwege een herinrichting. Het museum verwacht vanaf 2026 weer op het gewenste aantal van 40.000 scholieren per jaar uit te komen, omdat er vanaf eind 2025 op het Kindererf een nieuw educatief programma voor het primair onderwijs zal worden aangeboden.

Het Nederlands Openluchtmuseum maakt digitale leermiddelen om het onderwijsaanbod verder te verrijken en toegankelijker te maken voor scholen. Via het platform *LessonUp* kunnen docenten en leerlingen interactieve online lessen volgen.

De website *canonvannederland.nl* is - met 1,6 miljoen bezoekers in 2024 - het belangrijkste educatieve online platform voor het museum. De website bevat lesmateriaal en uitgebreide informatie over de 50 vensters van de Canon van Nederland. Het is de ambitie van het museum om de digitale leermiddelen verder te ontwikkelen en te blijven innoveren, zodat ze een waardevolle aanvulling vormen op het traditionele onderwijs en bijdragen aan een breder historisch en cultureel bewustzijn bij leerlingen.

Geactualiseerde schoolprojecten

Enkele onderwijsprogramma's zijn in 2024 bijgesteld en geactualiseerd. Het betreft de basisschoolprogramma's *Brood! Dat koop je toch in de winkel?*, *Poes wil een boot*, *Stap(je) terug in de tijd - Canon 5/6* en *Wie zoet is krijgt lekkers, wie stout is...* Ook het programma voor het mbo, *Op reis met Anton de Kom*, werd bijgesteld.

Publicaties

Het museum heeft samen met Jan Paul Schutten en Harmen van Straaten een Gouden Boekje ontwikkeld: *Poes wil een boot*. Het verhaal volgt Poes, die in het dorp materialen verzamelt om een boot te bouwen, maar hulp nodig heeft. Het boekje brengt geschiedenis tot leven en nodigt kinderen uit om mee te doen aan het avontuur.

Samenwerkingen

Leernetwerk Musea, mbo en burgerschap

Sinds 2024 maakt het museum deel uit van het leernetwerk *Musea, mbo en burgerschap*. In dit samenwerkingsverband werken we samen met andere erfgoedinstellingen uit Gelderland om meer aansluiting met het mbo te realiseren. We verkennen gedeelde belangen, zoals het aanbieden van trainingen over moeilijke gesprekken, en delen ervaringen met elkaar. Op deze manier blijven we ons richten op doelgroepen die niet onder de prestatieafspraken vallen, zoals aanbevolen door de visitatiecommissie.

Netwerk van Arnhemse musea

Het Nederlands Openluchtmuseum wisselt regelmatig kennis en ervaring uit op het gebied van educatie en presentatie met de Arnhemse musea Bronbeek, Museum Arnhem en Watermuseum.

Jongerenafdeling

Sinds 2023 begeleidt het museum een groep jongeren in de leeftijd van 16 tot 25 jaar met het project *VoorGoed* in het bedenken van activiteiten rond thema's die zij belangrijk vinden. Dit initiatief vloeit voort uit de co-creatie

met Presikhaaf University van de expositie *#THISISPRIKKO*. VoorGoed adviseert hoe het museum aantrekkelijker kan worden voor jongeren.

Netwerkprojecten

Maand van de Geschiedenis

Met het thema *Echt nep* sloeg de *Maand van de Geschiedenis* in oktober 2024 weer een brug tussen heden en verleden. Wat is de waarde van de waarheid in een wereld waarin nepnieuws, deepfakes en AI het onderscheid tussen feit en fictie steeds verder lijken te vertroebelen? Met 821 uiteenlopende activiteiten door het hele land onderzochten we de historische context van wat echt is en wat niet: van kinderprogramma's en pubquizen tot stadswandelingen, festivals en debatavonden.

Ruim 900 instellingen namen deel aan de Maand en zo'n 560.000 mensen bezochten een activiteit, lazen het magazine, kochten het essay of luisterden naar een van de speciale Maand-uitzendingen van radioprogramma OVT. Samenwerken deden we onder meer met bibliotheekservice Passend Lezen, televisieprogramma Andere Tijden, Netwerk Mediawijsheid, Bot Uitgevers, masterstudenten Geschiedenis & Actualiteit van de Radboud Universiteit, De Schrijverscentrale en Historisch Nieuwsblad.

Het essay was van de hand van filosoof Hans Schnitzler, die in *De mens, de machine & de therapeut* de relatie tussen mens en machine - en welke rol (on)waarheid daarin speelt - in een historisch perspectief plaatst. Schnitzler reisde in oktober het land door om lezingen en interviews te geven over zijn essay.

Instellingen werkten binnen regionale netwerken nauw samen om een lokale *Maand van de Geschiedenis* te realiseren, waarbij de lokale geschiedenis centraal staat. Onder meer dankzij deze spin-offs wist het evenement weer een landelijke dekking en een diverse programmering voor uiteenlopende doelgroepen te realiseren. Nieuwe spin-off dit jaar was de *Haagse Maand van de Geschiedenis*.

In 2025 gaat de *Maand van de Geschiedenis* een nieuwe beleidsperiode in, met meer aandacht voor impact, nieuwe doelgroepen en kwaliteitsverbetering en minder focus op kwantitatieve doelstellingen. Dankzij een toegezegde subsidie van het Fonds voor Cultuurparticipatie kan het Openluchtmuseum ook de komende vier jaar verder bouwen aan een geschiedenismaand die mensen inzicht geeft in het verband tussen heden en verleden en die het begrip van de eigen geschiedenis én die van de ander vergroot.

Canonnetwerk

In 2024 sloten vier nieuwe instellingen aan bij het Canonnetwerk:

- Romeins Museum in Heerlen: twee sleutelstukken bij het venster *De Romeinse Limes*.
- Het Nederlands Stoommachinemuseum in Medemblik: sleutelstuk bij het venster *De eerste spoorlijn*.
- Museum Rotterdam: sleutelstuk bij het venster *De Tweede Wereldoorlog*.
- Het Nederlands Mijnmuseum in Heerlen: zeven sleutelstukken bij de vensters *Kolen en gas* en *De gastarbeiders*.

In de publiekscommunicatie lag het zwaartepunt dit jaar bij de Canondagen in mei, waarvoor een geheel nieuwe huisstijl en campagnebeeld werden ontwikkeld. Deze moeten het evenement loskoppelen van het onderwijsimago van de Canon en laten zien dat de Canon ook buiten de schoolbanken volop te bieden heeft. 39 Canonleden organiseerden samen bijna honderd activiteiten, waarmee de grootste Canondagen tot dusver werden gerealiseerd.

Voor de ontwikkeling van de website zijn, in nauwe samenwerking met het Huis voor de Kunsten Limburg en het Netwerk Digitaal Erfgoed, de Regiocanons en de Canonvensterpagina's via Linked Open Data ontsloten. Ook is het mediacarrousel op de vensterpagina's vernieuwd. In overleg en met een financiële bijdrage van Stichting Lezen zijn de boekentips aantrekkelijker en laagdrempeliger gepresenteerd.

Voor meer informatie verwijzen wij u naar de bijlage *Verantwoording Canonnetwerk*.

Kennis en Collecties

Collectiebeleid

Sinds 2022 is het collectieplan *Verrijken en versterken* leidend. Het plan richt zich op het zorgvuldig en binnen duidelijke inhoudelijke grenzen uitbreiden van de collectie, met focus op het alledaagse leven in Nederland, met name na 1960. Op 31 december 2024 omvatte de Rijkscollectie 157.990 objecten.

Verwerving

In 2024 werden er 393 objecten verworven, verdeeld over verschillende domeinen: Kleden (149), Ontwikkeling, Zingeving en Ontspanning (205), Werken (5) en Wonen (34).

Afstoting

De *Leidraad Afstoten Museale Objecten* (LAMO) is een richtlijn voor musea in Nederland voor het verantwoord afstand doen van objecten uit hun collectie. De LAMO helpt bij het efficiënt beheren van museale collecties. In 2023 werd een afstotingsprocedure gestart, die in 2024 werd afgerond. In totaal zijn 755 objecten herbestemd, verdeeld over de domeinen: Kleden (423), Ontwikkeling, Zingeving en Ontspanning (107), Werken (27) en Wonen (198).

Participatief verzamelen

Het Nederlands Openluchtmuseum betreft mensen actief bij collectievorming en laat hen meedenken over de wijze van presenteren van erfgoed, zoals in het participatief verzamelproject over menstruatiecultuur, dat in 2024 werd afgerond.

Collectiebeheer en registratie: roerende collectie

Er is gewerkt aan het actualiseren en bijwerken van de beschrijvingsregels van de collectie. In de komende jaren is er nog veel werk te doen om alles beter doorzoekbaar te maken.

In 2024 zijn er veranderingen doorgevoerd in de presentatie van de Canon van Nederland. In Tijdvak 7 werd de vitrine opnieuw ingericht en in Tijdvak 9 is de vitrine van Anton de Kom aangepast. Ook is de bevrijdingsrok vervangen. Samen met het Rijksmuseum Amsterdam en het Rijksmuseum van Oudheden zijn de bruiklenen gecontroleerd en schoongemaakt. Verder heeft Collectiebeheer de inrichting verzorgd voor de tijdelijke tentoonstelling *VOC-mentaliteit*.

In totaal zijn 48 objecten gerestaureerd door verschillende specialisten, 40 conserveringsbehandelingen zijn intern uitgevoerd. De samenwerking tussen de medewerkers van beheer, behoud, conservatie en restauratie verloopt goed.

Collectiebeheer: onroerende collectie

In 2024 zijn de werkzaamheden aan de Doorzonwoningen en de Houtloods afgerond. Beide locaties zijn met een nieuwe presentatie heropend. Ook zijn de bouwkundige aanpassingen aan de Vlaamse schuur en de

boerderij Ettenleur afgerond. De kapschuur die op het erf stond, maar geen deel uitmaakte van de collectie, is verwijderd om het geheel beter passend te maken. Bij enkele boerderijen langs het spoor werd ontdekt dat de pennen, die het dak met de muren verbinden, ontbreken. Dit is hersteld bij de boerderijen Beuningen en Terstraten, maar voor Budel is verder onderzoek nodig. We vermoeden dat de ontbrekende pennen te maken hebben met trillingen van de tram.

Collectiemobiliteit

Als museum volgen we de *Code bruikleenverkeer*, wat betekent dat we bruikleenaanvragen soepel behandelen. Ons doel is om de collectie op zoveel mogelijk plaatsen te laten zien. We merken dat het aantal bruikleenaanvragen toeneemt.

In 2024 behandelden we 17 kortlopende bruikleenaanvragen, waarbij 378 objecten in verschillende tentoonstellingen door het hele land te zien waren. Een bijzondere tentoonstelling vond plaats in de Kunsthall kAde in Amersfoort, waar werken uit de collecties van de vier CC NL-partners samen met werk van Hans Op de Beeck werden getoond.

Het Fries Museum vroeg de bruikleen van een schilderij van Christoffel Bisschop te verlengen. Deze tentoonstelling was een groot succes en het schilderij was een belangrijk sleutelstuk. Verder waren werken te zien in onder andere het Nationaal Museum van Wereldculturen, Kunstmuseum Den Haag, Cultuurhistorisch Museum Oene, Museum De Lakenhal, Rijksmuseum, Scheepvaartmuseum en Weverijmuseum. Ook zijn er acht langlopende bruiklenen verlengd, met in totaal 88 objecten.

Collectie Centrum Nederland

Het Collectie Centrum Nederland (CC NL) is het gezamenlijke depot van het Nederlands Openluchtmuseum, Paleis Het Loo, het Rijksmuseum en de Rijksdienst Cultureel Erfgoed. Het Nederlands Openluchtmuseum draagt 72 uur per week bij aan het gezamenlijke depotteam, met twee collega's die ieder 36 uur per week gedetacheerd werken. De samenwerking binnen het depotteam en tussen het Nederlands Openluchtmuseum en CC NL verloopt goed, maar er is nog wel regelmatige afstemming nodig. Werkprocessen kunnen nog beter geregeld worden.

Erfgoedinspectie

Begin 2024 heeft het museum via de monitor *Collecties 2023/2024* informatie gedeeld met de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed. In het rapport van mei 2024 werden de belangrijkste aandachtspunten genoemd: duurzame registratie, documentatie, en het bijhouden van gegevens en vermissingen. Waar mogelijk zijn maatregelen genomen en verbeteringen doorgevoerd.

Online zichtbaarheid collectie

In 2024 werden 1253 nieuwe objecten online geplaatst, waardoor het totaal aantal gepubliceerde objecten op 44.736 kwam, verdeeld over 18.050 documentaire en 26.686 Rijkscollectie objecten. Daarnaast zijn de beschrijvingen van ongeveer 500 objecten gecontroleerd en bijgewerkt. De objecten zijn te raadplegen via Collectie Gelderland en Collectie Nederland.

Op dit moment is het grootste probleem bij de digitalisering van de collectie het gebrek aan personeelscapaciteit. Medewerkers worden op meer vlakken binnen de organisatie ingezet, waardoor er

onvoldoende tijd overblijft voor de digitale ontsluiting van de collectie. Het museum heeft echter wel de ambitie om de collectie in de toekomst beter toegankelijk te maken via een online kennisbank.

Kwaliteitsbevordering

In 2024 heeft de werkgroep ICO (Inhoud, Concept en Overdracht) gewerkt aan een digitaal informatiesysteem, waarmee per locatie duidelijk wordt welke informatie aan het publiek moet worden gepresenteerd. Doel is om een database te ontwikkelen waarmee medewerkers in het park snel de kerninhoud over de locatie en ook praktische informatie kunnen terugvinden.

Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN)

Algemeen

KIEN coördineert de uitvoering van het 2003 UNESCO-Verdrag en het brede immaterieel erfgoedveld in Nederland. Andere taken zijn kennisontwikkeling, ondersteuning van erfgoedgemeenschappen, het opstellen van een landelijke inventaris van immaterieel erfgoed, en werken aan bewustwording rondom immaterieel erfgoed. Daarnaast wordt internationale samenwerking bevorderd en wordt ondersteuning geboden bij de implementatie van het Verdrag in het Caribisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden.

In 2024 heeft KIEN een nieuw activiteitenplan opgesteld: *Koers zetten voor levend erfgoed*. Dit plan focust op samenwerking bij borging en kennisontwikkeling, de herziening van de inventarisstructuur, het ontwikkelen van een werkwijzer voor dialoog en het inzetten van immaterieel erfgoed als kompas. Hierbij zijn vier inhoudelijke thema's geselecteerd: emancipatie, economische versterking, duurzame inzet, en omgevingsbewustzijn van immaterieel erfgoed. Het plan is in rondetafelgesprekken met diverse stakeholders besproken en toegevoegd aan het activiteitenplan van het Nederlands Openluchtmuseum.

In april 2024 stuurde het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) de kamerbrief *Immaterieel erfgoed van, voor, door en met iedereen* naar de Tweede Kamer, waarin de taken van het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN) werden aangescherpt.

Erfgoedzorg

Reflectiejaar

KIEN heeft in 2024 een reflectiejaar ingelast om de wijze van inventariseren van immaterieel erfgoed te evalueren. Om die reden zijn in 2024 geen nieuwe bijschrijvingen geweest in de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland; wel zijn er 30 nieuwe vormen van immaterieel erfgoed aangemeld voor het Netwerk Immaterieel Erfgoed. Hierdoor staan er nu 437 vormen van immaterieel erfgoed in het Netwerk Immaterieel Erfgoed en de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland samen.

Ondersteuning en Training

KIEN ondersteunde erfgoedgemeenschappen met diverse trainingen, waaronder vrijwilligersmanagement en social-media-vaardigheden. Ook werd een succesvolle IE-dag georganiseerd, waaraan circa 150 personen deelnamen.

Bewustwording

In 2024 is gewerkt aan het vergroten van de bewustwording rond immaterieel erfgoed en de professionalisering

van communicatie van KIEN, zoals het ontwikkelen van beeldrichtlijnen en een contentkalender. Ook zijn er plannen gemaakt voor een vernieuwde website in 2025.

De nieuwsbrief van KIEN, die vier keer per jaar werd verzonden, bereikte meer dan 1000 abonnees. KIEN was verder meer aanwezig op sociale media, met een stijging van het aantal volgers op platforms zoals Facebook, Instagram en LinkedIn tot gevolg, en verzorgde gastcolleges en lezingen aan diverse hogescholen en erfgoedinstellingen.

Immaterieel Erfgoed Spotten

Het project *Immaterieel Erfgoed Spotten* werd voortgezet en breidde zich uit met nieuwe producties in samenwerking met lokale gemeenschappen. Dit project maakt met QR-codes immaterieel erfgoed op locatie het jaar rond zichtbaar. Deze QR-codes leiden gebruikers naar online content, die onder andere de betekenis van het erfgoed voor de lokale gemeenschap belicht.

Kennisagenda 2021-2024

KIEN werkte aan de Kennisagenda 2021-2024, die drie onderzoeksgebieden omvat: ecologische duurzaamheid, diversiteit en inventarisatiemethodieken. Daartoe onderzochten we diverse onderwerpen, zoals de rol van immaterieel erfgoed in biodiversiteit en de relatie tussen immaterieel erfgoed en de doorwerking van het koloniaal verleden. Ook werkten we in samenwerking met Pan Asian Collective en met de *Monitor Erfgoedbeoefening* aan onderzoek naar gender en immaterieel erfgoed. Op 8 november 2024 werd in Wereldmuseum Rotterdam een symposium georganiseerd met zes panelgesprekken, waarin onderzoeksresultaten van KIEN werden gepresenteerd.

Uitvoeringspartner programma *Internationale Erfgoedsamenwerking* (2021-2024)

KIEN is sinds 2021 partner in het programma *Internationale Erfgoedsamenwerking* (IES), waarin het samenwerkt met Dutch Culture, het Nationaal Archief en RCE. De focus ligt hierbij op de landen Suriname, India en Indonesië. In 2024 heeft KIEN inhaalslagen gemaakt, waaronder het voeren van gesprekken met ngo's en het verstrekken van advies, zoals bij het opzetten van een kenniscentrum voor immaterieel erfgoed in Suriname.

Ook is er een evenement georganiseerd over textieltradities met een gedeeld koloniaal verleden die ons vandaag de dag verbinden en is er een werkbezoek aan Indonesië gebracht om samen met lokale partners een methodiek voor immaterieel erfgoed en de ruimtelijke omgeving te ontwikkelen. KIEN heeft verder gewerkt aan het uitbreiden van haar netwerk, inclusief samenwerking met erfgoedinstellingen en de voorbereiding van een podcastserie. Het programma kreeg een verlenging tot eind 2025, met voortzetting van de focus op Suriname, India en Indonesië.

Samenwerken in het immaterieel erfgoedveld

Nederland

In samenwerking met het Fries Museum is een AmbachtenLab georganiseerd rond hun expositie *Ja, ik wil*. Ook de banden met het Faroteam van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) zijn aangehaald. De samenhang en overlap met de werkwijze van Faro en het 2003 Unesco immaterieel erfgoedverdrag worden de komende jaren immers steeds belangrijker. KIEN treedt onder andere op als adviseur.

Met de provinciale erfgoedhuizen, verenigd in OPEN, is samengewerkt in het project *Samen Verder*. Doel is immaterieel erfgoedgemeenschappen die op regionaal niveau actief zijn, beter te ondersteunen. KIEN heeft

onder meer een landelijk coördinatiepunt *IE provinciaal* ingericht, heeft maandelijks contact met de erfgoedparticipatiecoaches en neemt deel aan de stuurgroep voor het ontwikkelen van een OPEN kennisbank. Er is een gezamenlijk plan gemaakt om de samenwerking voort te zetten. Voor 2025 en 2026 is hiervoor een plan ingediend bij OCW.

Op het gebied van cultuurbeoefening is KIEN betrokken bij een onderzoeksvoorstel over de aansluiting van beleid op de behoeften van de praktijk. Er is ook gewerkt aan de representativiteit van de Collectie Nederland. Dit rapport over objecten van diverse gemeenschappen wordt in januari 2025 aan de minister gepresenteerd. KIEN werkt verder samen met de ErfgoedAcademie, heeft bijgedragen aan trainingen en webinars over immaterieel erfgoed, heeft meegedacht over bestuurlijke afspraken van OCW, VNG en IPO en is betrokken bij een advies over de motie over schutterijen, die in februari 2025 naar de Tweede Kamer wordt gestuurd.

Samen met het Nederlands Openluchtmuseum is gewerkt aan de ontwikkeling van het *Heersink Huis voor Immaterieel Erfgoed*, dé plek in het museum waar bezoekers kunnen kennismaken met en kunnen leren over (het belang van) immaterieel erfgoed.

Internationale samenwerking

Met deelname aan het ICH NGO Forum en de Unesco-vergadering in Paraguay was KIEN actief op internationaal niveau. Ook is er gewerkt aan kennisuitwisseling met Marokko over immaterieel erfgoed en musea en gaf KIEN gastcolleges en lezingen in verschillende landen, waaronder Duitsland, Portugal, Schotland, Marokko, Italië, IJsland en Ierland.

De samenwerking met de zes eilanden binnen het Caribisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden werd voortgezet, waarbij de focus lag op het implementeren van het UNESCO-verdrag en het versterken van de samenwerking tussen Nederland en de Caribische regio. Samen met Curaçao, Aruba en Bonaire is gewerkt aan de nominatie van tambú voor een internationale UNESCO-lijst. Uiteindelijk is in Koninkrijksverband besloten meer tijd te nemen voor een internationale voordracht.

Provincie Overijssel

Met subsidie van de Provincie Overijssel heeft KIEN gewerkt aan het versterken van immaterieel erfgoed in de regio. Dit omvatte het organiseren van trainingen en een provinciale *IE-dag*, alsook het produceren van nieuwe *IE-Spotten*-content. Daarnaast is samen met de Overijsselacademie gewerkt aan een plan voor 2025-2026.

AVN

In 2023 is de organisatie Ambachtelijk Vakmanschap Nederland (AVN) gevormd, met een bestuur en een brede klankbordgroep, en de oprichting van twee werktafels. Er is een mediacampagne opgezet, die in april 2024 is gelanceerd, en er zijn voorbereidingen getroffen voor de website, die in het najaar van 2024 online ging. Vanwege de late officiële start van het Sector Overleg Ambachten in 2023 is uitstel aangevraagd bij OCW, waardoor het programma tot juni 2024 is verlengd.

Voor meer informatie verwijzen wij u naar de bijlage *Verantwoording AVN*.

Resume

In 2024 heeft KIEN zich verder gepositioneerd als hét kennis- en coördinatiecentrum voor immaterieel erfgoed in Nederland en internationaal. Er is gewerkt aan versterking van de zichtbaarheid en borging van immaterieel erfgoed, met nadruk op samenwerking, kennisontwikkeling, en ondersteuning van erfgoedgemeenschappen.

De organisatie blijft zich inzetten voor de verdere integratie van immaterieel erfgoed in beleid, onderwijs en samenleving.

Voor meer informatie over de werkzaamheden van Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland verwijzen wij naar de jaarverantwoording op de website [immaterieelerfgoed.nl](https://www.immaterieelerfgoed.nl).

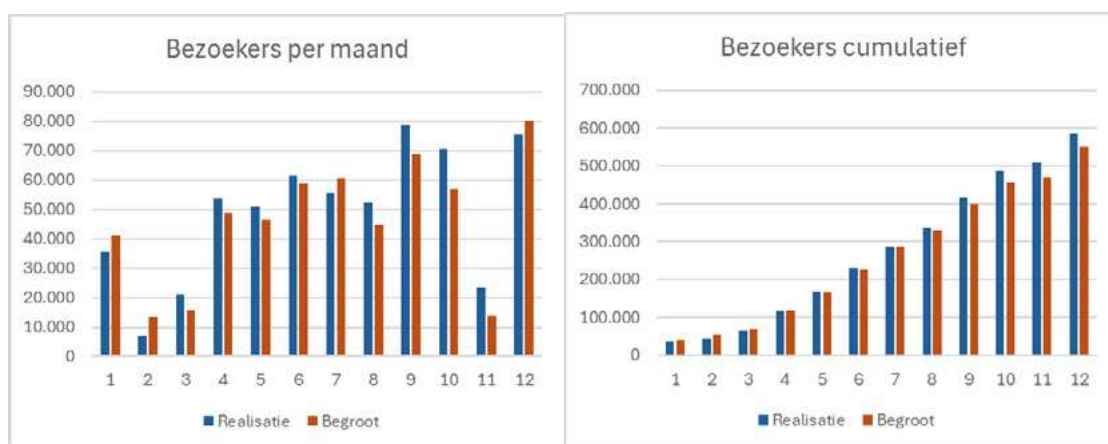
Publieksdiensten

Communicatie & Relaties

Bezoekers

Het museum kijkt terug op het best bezochte jaar ooit. Een jaar waarin we ruim 585.000 bezoekers mochten verwelkomen, een plus van maar liefst 50.000. De waardering bleef met het cijfer 8,7 onverminderd hoog.

Ook al gaat het jaar de boeken in als natste jaar ooit met weinig zonneschijn, de bezoekers wisten ons te vinden. Het wisselvallige weer zorgde echter voor grote schommelingen in de bezoekersaantallen, waardoor de opkomst soms achterbleef bij de verwachtingen en op andere momenten de verwachtingen juist flink overtrof. Dit vroeg veel flexibiliteit van zowel de organisatie als de medewerkers.

In het eerste kwartaal liep het aantal bezoekers iets achter bij de verwachting, maar dit werd in het tweede kwartaal weer rechtgetrokken. Ondanks de iets tegenvallende maand juli hebben we de stijging weten vast te houden en zijn we uitgekomen op 35.000 bezoekers boven begroting.

De stijging in oktober en november is met name te danken aan het nieuwe lichtevenement *Uitgelicht*. Dit nieuwe evenement is positief ontvangen en krijgt een vervolg in 2025. Het avondbezoek, in combinatie met indrukwekkende verhalen en aansprekende lichtobjecten, werd gezien als een unieke beleving. Het laat zien hoe we met een evenement met een inhoudelijke lading een groot publiek weten te bereiken en een goede balans weten te vinden tussen de museale en commerciële activiteiten.

Ook zorgden de *Doorzonwoningen* voor veel publiciteit en nieuwe bezoekers. Dit geldt eveneens voor het *Huis van Herinnering*, het jaarthema *Keuzes bepalen je koers* en de tentoonstelling *VOC-mentaliteit*. Resultaten uit het onderzoek van het jaarthema laten zien dat 50% van de bezoekers zegt geïnspireerd te zijn om eens een andere keuze te maken. 64% is aan het denken gezet over hoe zij zelf omgaan met hun omgeving.

Communicatie

Visuele identiteit en campagne

Het Nederlands Openluchtmuseum heeft aan de start van het seizoen een nieuwe visuele identiteit uitgerold. In dezelfde periode is ook een nieuwe merkcampagne gelanceerd, met een vaste voice-over van Hans Goedkoop. Het gaat om een laagdrempelige campagne waarin we onder het motto *Waar kom jij vandaan?* op zoek gaan naar onze gedeelde geschiedenis. Want welke achtergrond je ook hebt, er zijn altijd overeenkomsten. En dat schept een band.

Toegankelijkheid

Een van onze ambities is om voor iedereen toegankelijk en betaalbaar te blijven. Ook in 2024 konden bezoekers gebruik maken van variabele tarieven en op weekdays tegen een lager tarief het museum bezoeken. Bovendien bleven de kosten van een Vriendenabonnement op het niveau van de jaren ervoor.

Dankzij verschillende samenwerkingen bereiken we doelgroepen die minder mobiel zijn om het museum zelfstandig te bezoeken. Zo brengen museumrondleiders met regelmaat via een live videoverbinding het museum naar bewoners van verpleeghuizen. Ook wordt de samenwerking met de Museum Plus Bus komende jaren gecontinueerd.

Om een zo divers mogelijk publiek te bereiken, wordt veel geïnvesteerd in de optimalisatie van zichtbaarheid en bereik. De rol van videocontent is groter geworden en informatie over dagactiviteiten zijn - online en fysiek in het park - toegankelijker gemaakt. De introductie van een nieuw kassa- en nieuwsbriefstelsel heeft ervoor gezorgd dat de klantreis verder verbeterd is.

Relaties

Particuliere schenkers en sponsorpartners

Dankzij de steun van vele relaties kan het museum bijzondere programma's, presentaties, tentoonstellingen, netwerkactiviteiten en educatieve projecten realiseren. Wij streven naar duurzame partnerschappen, waarbij we op basis van gemeenschappelijke waarden samenwerken aan projecten die maatschappelijk bijdragen. Het museum verwelkomde in 2024 nieuwe maatschappelijke partners en verlengde bestaande samenwerkingen.

De projecten *Huis van Herinnering* en *Leven met Dementie* zijn tot stand gekomen in samenwerking met Alzheimer Nederland, Technische Universiteit Eindhoven en regionale ouderenzorgorganisaties Pleyade, Attent Zorg en Behandeling, Stichting Welzijn Ouderen Arnhem en DrieGasthuizenGroep. Deze co-creatie heeft geleid tot een unieke bundeling van krachten. De partners beogen niet alleen het bewustzijn rondom dementie te vergroten, maar ook de empathie en kennis over dementie onder het brede publiek te bevorderen.

Dankzij genereuze bijdragen en nalatenschappen kunnen er weer veel initiatieven ontwikkeld worden. Zo heeft het museum bijdragen ontvangen die bezoeken aan het *Huis van Herinnering* mogelijk maken en ook voor het onderhoud van de trambanen kon het museum rekenen op extra steun. De doorontwikkeling van het *Kindererf* kon mede gerealiseerd worden met een bijdrage van Stichting Goede Doelen nh1816. Het *Heersink Huis voor Immaterieel Erfgoed* kon mede ontwikkeld worden dankzij een financiële bijdrage van de familie Heersink. Opnieuw mocht het museum nieuwe Vrienden verwelkomen. Op diverse momenten in het jaar kregen zij een exclusief kijkje achter de schermen en als een van de eersten mochten ze in oktober de lichtwandeling *Uitgelicht* bezoeken.

VriendenLoterij

Dankzij de steun van de VriendenLoterij kan het museum presentaties in het museum blijven actualiseren en verlevendigen. Dat laatste blijft uniek en wordt door bezoekers jaarlijks nog steeds zeer hoog gewaardeerd. Sinds 2008 steunt de VriendenLoterij het museum met een vaste bijdrage van 500.000 euro per jaar. In 2024 is dit geld besteed aan onderstaande projecten.

Bestedingenoverzicht 2024	
Verlevendiging bestaande projecten	€ 160.000
Jaarthema 2024: <i>Keuzes bepalen je koers!</i>	€ 222.000
Tentoonstelling: <i>VOC-mentaliteit</i>	€ 50.000
Publiekspresentatie: <i>Leven met Dementie</i>	€ 228.500
Ontwikkeling Winterprogrammering	€ 126.500
Totaal	€ 787.000

Naast de vaste bijdrage heeft het museum in 2024 ook VriendenLoterij-gelden van voorgaande jaren ingezet die nog gereserveerd stonden. Opnieuw kozen veel deelnemers van de VriendenLoterij er vorig jaar voor om met hun bijdrage het Nederlands Openluchtmuseum te steunen. Het museum ontving in 2024 een opbrengst van 559.534 euro uit geoormerkt werven.

Extra bijzonder was het winnen van de VriendenLoterij Museumprijs 2024. Binnen het thema *Levende tradities, immaterieel erfgoed en musea* was het museum met 24.448 stemmen de publieksfavoriet. Het museum ontving 100.000 euro en gaat dit besteden aan een festIEval: een festival dat geheel in het teken staat van immaterieel erfgoed.

Fondsen en stichtingen

Met de steun van verschillende fondsen en stichtingen kan het Nederlands Openluchtmuseum jaarlijks nieuwe projecten realiseren. De inrichting van het *Huis van Herinnering* is tot stand gekomen met steun van Mondriaan Fonds, VSBfonds en Cultuurfonds. De programma-ontwikkeling voor het *Huis van Herinnering* is mede mogelijk gemaakt door Fonds Sluyterman van Loo en Fonds voor Cultuurparticipatie.

Voor een samenwerking met Suriname ontving het museum bijdragen van Fonds voor Cultuurparticipatie, Nederlandse Ambassade in Suriname, Cultuurfonds en Dutch Culture. Voor de herziening van de Molukse Barak in samenwerking met de gemeenschap heeft het museum bijdragen ontvangen van Fonds voor Cultuurparticipatie, Vfonds, Mondriaan Fonds en VSBfonds.

De *Maand van de Geschiedenis* werd in 2024 opnieuw ondersteund door Fonds voor Cultuurparticipatie en Cultuurfonds. Dankzij steun van het Fonds voor Cultuurparticipatie kan het museum de *Maand van de Geschiedenis* ook de komende jaren (2025-2028) voortzetten.

CBF

Het Nederlands Openluchtmuseum is een officieel erkend goed doel, wat betekent dat het museum voldoet aan strikte kwaliteitseisen en ethische normen die door de toezichthouder CBF (Centraal Bureau Fondsenwerving) worden gecontroleerd. Deze erkenning geeft aan dat het museum op transparante wijze omgaat met ontvangen donaties en zich inzet voor verantwoord en doelgericht gebruik van middelen. De

controle door het CBF garandeert dat het museum haar financiële en administratieve processen op orde heeft en dat het publiek erop kan vertrouwen dat hun steun daadwerkelijk ten goede komt aan behoud en presentatie van het erfgoed.

Voor gedetailleerde informatie over de financiële verantwoording en een uitgebreide toelichting op het integriteitsbeleid van het museum kunt u terecht in bijlage *Specificatie CBF*.

Retail

Voor de afdeling Retail was 2024 een succesvol jaar. Zowel de museumwinkel als de bakkerij bereikten de gestelde omzetdoelen, mede door de hoge bezoekersaantallen. Voor het eerst werd de grens van 1 miljoen euro omzet behaald. Inflatie, stijgende inkooptarieven en beschikbaarheid en levertijden van producten blijven aandachtspunten. Niet alles kan worden doorberekend in de verkoopprijs, wat de marges en het assortiment onder druk zet en soms leidt tot het beëindigen van samenwerking met leveranciers. Er zijn maatregelen getroffen, zoals meer onderhandelen om kosten te verlagen. In 2025 liggen er mogelijkheden in centrale inkoop, betere inkoopvoorwaarden en synergie binnen het museum.

De bakkerij verzorgt nu de productie van brood voor het gehele assortiment volledig zelf. Dit heeft in 2024 geleid tot een stijging van de omzet per bezoeker en een verlaging van de kostprijs. Het optimaliseren van dit proces biedt de mogelijkheid om verder te ontwikkelen en in de toekomst zelfstandig in de broodvoorziening van het museum te voorzien.

Na een moeizaam begin draait de brouwerij nu goed. In 2024 is er volop bier gebrouwen en verkocht in de museumwinkel en horecagelegenheden. Het nieuwe brouwerijconcept is afgerond, en we werven vrijwilligers om de brouwerij in 2025 deel van de museumervaring te maken. Museumambier blijft de bestverkochte ambachtelijke drank, en de nieuwe huisstijl was in 2024 al zichtbaar op twee bieren.

Horeca

In 2024 heeft de afdeling Horeca een jaar van groei doorgemaakt, met een hogere omzet dan verwacht. Deze groei is het resultaat van goede bezoekcijfers, gerichte investeringen en een efficiëntere bedrijfsvoering. Er is veel aandacht besteed aan evenementen en mobiele inzetbaarheid, waarbij investeringen in foodtrucks hebben bijgedragen aan de financiële resultaten en een sterker zelfstandig profiel.

Op personeelsgebied is de situatie verbeterd met een halvering van het verloop en een brede inzetbaarheid van het team. Dit heeft de kwaliteit van de dienstverlening en het werkplezier van medewerkers verhoogd. Echter, personeelskosten blijven een aandachtspunt door verhogingen van het minimumloon, cao-aanpassingen en stijgende tarieven bij uitzendpartners, evenals de impact van langdurig ziekteverzuim.

Samenwerking met andere afdelingen heeft geleid tot efficiënter werken en meer overzicht. De aanstelling van een specialist voor AV Horeca heeft bijgedragen aan betere advisering, kostenbesparingen en verbeterd beheer en onderhoud. Dit heeft geleid tot meer professionaliteit van de afdeling.

Duurzaamheid en innovatie waren belangrijke thema's. Samen met Greendish is gewerkt aan de eiwittransitie en het verminderen van voedselverspilling. De resultaten hiervan zijn zichtbaar op menukaarten en in circulaire

projecten zoals het kweken van oesterzwammen uit koffiedik. Deze initiatieven hebben bijgedragen aan een gelijkmatigere werkdruk en hogere efficiëntie.

Ondanks de behaalde successen blijven er uitdagingen bestaan, zoals het beheersen van personeelskosten en het aanpakken van ziekteverzuim. Om de afdeling toekomstbestendig te maken, blijft de focus gericht op verduurzaming en verdere optimalisatie van processen.

Sales & Events

Het jaar 2024 kenmerkt zich door stabiliteit, met een voldoende aantal medewerkers en minder tekorten. De samenwerking tussen de afdelingen Horeca, Planning en Sales is sterk verbeterd, wat heeft geleid tot een betrouwbaarder proces. De totale omzet bedroeg 2,7 miljoen euro, iets lager dan verwacht, maar wel een lichte stijging ten opzichte van 2023. Hoewel het eerste kwartaal teleurstellende resultaten liet zien, werd dit in het tweede kwartaal goedge maakt, vooral door een sterke maand juni. De tweede helft van het jaar was stabiel, maar niet helemaal volgens de begroting. Toch overheerst tevredenheid, vooral door de stijging van het aantal groepsbezoekers tot bijna 70.000, die ook constant positieve waarderingen gaven. Vooruitkijkend is de verwachting voor 2025 positief, mede dankzij de verbeterde samenwerking met de communicatieafdeling.

Organisatie

Organisatieontwikkeling

Strategie en innovatie

In 2024 is gewerkt aan het strategisch beleid voor de komende acht jaar, waarbij vier strategische thema's zijn vastgesteld. Er zijn belangrijke stappen gezet in de verdere transitie van een lijn-gestuurde naar een project- en proces-gestuurde organisatie. Ook zijn we gestart met portfolio-management, waardoor we projecten als een samenhangend geheel kunnen beheren. Dit alles stelt ons in staat om middelen efficiënter te verdelen, risico's beter te beheren en onze langetermijndoelen te realiseren. Deze aanpak verhoogt de efficiëntie en draagt bij aan de groei en impact van het museum.

Ons ondernemerschap richt zich op de continuïteit van het museum door een balans te vinden tussen museale, beheer- en commerciële activiteiten. In 2024 is de organisatie gegroeid in wendbaarheid en weerbaarheid, wat blijkt uit een toenemende innovatieve en marktgerichte cultuur. Dankzij een effectievere werkwijze en een stijging van het aantal bezoekers hebben we het jaar met een positief financieel resultaat afgesloten.

Training

Het leiderschapsteam, bestaande uit het MT en de hoofden, heeft een trainingstraject doorlopen om tot een betere onderlinge integrale samenwerking te komen. Er is een visie geformuleerd op verbindend leiderschap en het leiderschapsteam heeft hierin een voorbeeldfunctie binnen de organisatie.

Na het trainen van alle leidinggevendenden in 2023 heeft een groot deel van de medewerkers in 2024 een training *persoonlijk leiderschap* gevolgd. Gedurende twee dagdelen is gewerkt aan eigen verantwoordelijkheid nemen, respectvol feedback geven en onderlinge samenwerking. De medewerkers waardeerden de training met een 8,1.

Ongewenste omgangsvormen en Klokkenluidersregeling

De bestaande *Klokkenluidersregeling* is aangepast naar de nieuwe *Wet bescherming Klokkenluiders*. In een leidinggevendendenbijeenkomst is aandacht besteed aan ongewenste omgangsvormen en de rol van de vertrouwenspersoon. Met presentaties zijn de leidinggevendenden geïnformeerd over wat ongewenste omgangsvormen zijn, wat wij ervan vinden, en wat van hen wordt verwacht. De informatiepagina's op het intranet zijn vernieuwd.

Medewerkersonderzoek

Het medewerkersonderzoek is voor de derde keer uitgevoerd. Eerdere onderzoeken vonden plaats in 2019 en 2021. Dit keer zijn twee nieuwe thema's toegevoegd: psychosociale veiligheid en diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid. Opvallend is dat alle onderwerpen een hogere score laten zien dan in 2021, met uitzondering van werkdruk en betrokkenheid, die gelijk zijn gebleven. De werksfeer is de grootste stijger. De organisatiecultuur beweegt zich van een meer hiërarchische en familiecultuur naar de gewenste markt- en innovatieve cultuur. Hieruit blijkt dat het ondernemende karakter binnen de organisatie toeneemt, ten koste van het behoudende karakter. In een aantal kantoorafdelingen is sprake van een hoge werkdruk. Er zijn op afdelingsniveau en organisatiebreed verbeterplannen opgesteld.

Diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid

Onder leiding van adviesbureau Spectrum is het *veranderverhaal* voor het museum opgesteld. Het veranderverhaal brengt structuur in de verschillende activiteiten en de strategische koers richting een divers, inclusief en gelijkwaardig museum.

Verloop en verzuim

Het verzuim kwam in 2024 uit op 5,11%, wat een lichte stijging betekent ten opzichte van 2023. Het verloop is gedaald van 28% in 2023 naar 19% in 2024 (exclusief horeca: 15,9%).

Duurzaamheid

Milieubeleidsplan

Het Milieubeleidsplan 2021-2024 is op 18 maart 2022 goedgekeurd door het Managementteam. In samenhang hiermee is voor dezelfde periode een Milieuprogramma opgesteld, dat nauwlettend wordt gemonitord. Dit plan omvat in totaal 67 items, waarvan 43% is gerealiseerd en 7% geen doorgang vond. De resterende 50% zal in de volgende beleidsperiode verder worden uitgewerkt en geoptimaliseerd. Voor de periode 2025-2028 zal het Milieubeleidsplan worden aangescherpt en bijgewerkt. Daartoe zijn verschillende initiatieven gestart, waaronder de input uit het traject rondom de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) en de nieuwe strategische doelen.

Duurzaamheidskeurmerk Green Key

Op 8 februari 2024 is opnieuw ons certificaat verlengd, waardoor we 15 jaar lang Green Key Goud vieren. De Green Key Ambassadeurs, die in 2024 viermaal bijeengekomen zijn, houden binnen hun afdeling toezicht op milieu en duurzaamheid/Green Key/MVO en bespreken deze onderwerpen in een overkoepelend overleg. Op deze wijze waarborgen wij de PDCA-cyclus effectief. Dit jaar hebben we gezamenlijk aandacht besteed aan de bewustwording van digitaal verduurzamen.

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Van de 31 doelstellingen voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) die voor 2024 waren vastgesteld, is 55% gerealiseerd, 43% gedeeltelijk uitgevoerd met een vervolg in 2025, en 7% niet uitgevoerd. Enkele behaalde resultaten zijn: de energiezuiniger rijdende tram, de aankoop van een elektrische shovel, bewustwording verduurzaming digitalisering, tentoonstelling naar een andere locatie, verkoop van een kerstbal in samenwerking met stichting Alzheimer, vermindering van voedselverspilling met 83% bij Herberg de Hanekamp, hergebruik van koffiedik voor het kweken van oesterzwammen, en een duurzaam kerstpakket.

Vergunningen

In 2024 zijn diverse vergunningen aangevraagd, waaronder een omgevingsvergunning voor het themajaar en een omgevingsvergunning voor de herinrichting van het *Kindererf*. Deze vergunningen zijn gecontroleerd en goedgekeurd. De vergunning voor het tijdelijk plaatsen van de Telemast van T-Mobile Arnhem op de parkeerplaats is met een jaar verlengd. Voor evenementen zijn in 2024 vergunningen verleend voor *Rondje Nederland*, het *NDC-festival* en de Winteropenstelling 24/25. Tevens is in 2024 voor het eerst een vergunning verstrekt voor het nieuwe evenement *Uitgelicht*. Daarnaast zijn er wijzigingen doorgevoerd in onze Alcoholwet- en exploitatievergunning, Gebruikersmelding, zodat deze weer up-to-date zijn. Het milieujaarverslag van vorig jaar is als melding behandeld.

Milieucontrole

Eind december 2023 heeft de Omgevingsdienst Regio Arnhem een milieucontrole uitgevoerd. Alle aanbevelingen zijn in 2024 opgevolgd en de maatregelen zijn afgerond.

Energie

De energieprijzen waren in 2024 lager dan die in 2023, wat gevolgen heeft gehad voor de totale exploitatie. Het gehele energieverbruik is licht toegenomen, in lijn met de toename van het aantal bezoekers ten opzichte van vorig jaar. Het gas-, elektra- en waterverbruik is licht gestegen vergeleken met 2023. Deze ontwikkelingen komen voort uit onder andere de bezoekersaantallen, weersomstandigheden en de opening en exploitatie van de *Doorzonwoningen* vanaf eind 2023. Tegelijkertijd kijken we waar mogelijk naar verbeterde isolatie van gebouwen, vernieuwing van installaties en verhoogde bewustwording van energiebesparing in diverse faciliteiten.

Zie *Energiehuishouding* voor meer informatie over het gas- en elektraverbruik door de jaren heen.

Afvalstoffen

De hoeveelheid en kosten van de afvoer van afvalstoffen zijn toegenomen ten opzichte van vorig jaar. In totaal is er 212 ton afval afgevoerd. De top-drie afvalstromen zijn bedrijfsafval, bouw- en sloopafval en hout. Voor bedrijfsafval is er een vermindering van meer dan 20% gerealiseerd ten opzichte van het indexjaar 2019, maar dit geldt niet voor de totale hoeveelheid afval.

De grootste kostenpost blijft bedrijfsafval, hoewel de hoeveelheid met vier ton is afgenomen ten opzichte van 2023. Dit is waarschijnlijk het gevolg van de invoering van gescheiden inzameling voor bezoekers vanaf het voorjaar van 2023.

Van de afgeleverde afvalstromen is 56% nuttig toegepast, 42% gerecycled en 2% als residu achtergebleven. De totale CO₂-uitstoot van afvalinzameling tot en met eindverwerking bedraagt 54.471,9 kg CO₂-equivalent, waarvan 35,1K kg vermeden CO₂-uitstoot.

Eind 2024 zullen de 5m³ rest- en papierperscontainers worden vervangen door grotere 10m³ perscontainers. Door deze vervanging zullen de logistieke bewegingen in het afvalbeheer met 50% worden verminderd, wat een positief effect heeft op de vermindering van de CO₂-uitstoot.

Corporate Sustainability Reporting Directive

Met de richtlijn CSRD heeft de Europese Unie grote bedrijven verplicht om vanaf het boekjaar 2024 hun duurzaamheidsprestaties in het jaarverslag te rapporteren. Hoewel het museum als stichting naar verwachting in de nabije toekomst niet aan deze verplichting hoeft te voldoen, heeft het besloten om, vanuit haar maatschappelijke rol, zoveel mogelijk de geldende richtlijnen van European Sustainability Reporting Standards (ESRS) te volgen. Daarnaast moet er ook gerapporteerd worden over governance, waarbij de nadruk ligt op verantwoord bestuur en de verantwoordelijkheid van de organisatie binnen de keten.

Met ondersteuning van Impact House (Grant Thornton) is het museum in juni 2024 aan het traject begonnen. Een klein aantal museummedewerkers heeft zich verzameld in een projectgroep en heeft tijdens het traject ook andere medewerkers, inclusief vrijwilligers, geconsulteerd.

Verder is er een stuurgroep gevormd, waarin ook directieleden en enkele MT-leden zitting hebben, om de voortgang van het project te bewaken en tussentijdse resultaten te valideren.

De eerste fase, die in februari 2025 wordt afgerond, omvat het opstellen van de dubbele materialiteitsanalyse, het waardecreatie-model en een gap-analyse.

Dubbele materialiteitsanalyse

De dubbele materialiteitsanalyse, met de blik op zowel inside-out (impact) als outside-in (kansen en risico's), vormt het grootste onderdeel van de eerste fase van het traject. Op basis van een desk study en gesprekken met interne stakeholders is een longlist opgesteld van mogelijk relevante thema's voor het museum. Door het in kaart brengen van de waardeketen – zowel upstream als downstream - is beoordeeld waar de organisatie impact heeft op mens en milieu en waar mogelijke risico's en kansen liggen.

Verder is een stakeholderanalyse uitgevoerd om te beoordelen welke stakeholders relevant zijn voor het museum. De relevantie is bepaald aan de hand van het effect dat het museum heeft op de stakeholder en de invloed die de stakeholder heeft op het museum.

Op basis van de opgestelde longlist is gewerkt aan een shortlist met potentieel materiële thema's. Tijdens uitgebreide interne discussies zijn de impacts, risico's en kansen per gedefinieerd thema geformuleerd. In dezelfde periode zijn via interviews en focusgroepdiscussies de potentieel materiële thema's bij diverse stakeholders getoetst. Hierbij zijn onder andere gesprekken gevoerd met (een vertegenwoordiging van) de medewerkers en vrijwilligers, de Raad van Toezicht, het ministerie van OCW, de Museumvereniging en de VriendenLoterij, alsmede leveranciers en sponsors. De interne discussies en stakeholdergesprekken hebben uiteindelijk geleid tot twaalf potentieel materiële thema's.

#	Thema
1	Waternverbruik
2	Klimaatmitigatie en adaptatie
3	Vervuiling
4	Duurzaam materiaalgebruik en afvalmanagement
5	Biodiversiteit en ecosystemen
6	Gezondheid en welzijn van medewerkers
7	Training en ontwikkeling van medewerkers
8	Diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid
9	Collectie, educatie en kennisdeling
10	Veiligheid museumomgeving
11	Lokale gemeenschappen
12	Goed bestuur en bedrijfsethiek

De projectgroep heeft de vastgestelde impacts, risico's en kansen per thema beoordeeld. Binnen de stuurgroep is vervolgens gediscussieerd over de grenswaarden voor impactmaterialiteit (outside-in) en financiële materialiteit (inside-out). Deze grenswaarden bepaalden uiteindelijk het definitieve aantal materiële impacts, risico's en kansen, evenals het definitieve aantal materiële thema's. Dit betekent overigens niet dat de afgevallen impacts, risico's en kansen helemaal niet van belang worden geacht voor de organisatie, maar wel dat de focus in de rapportage en sturing elders ligt.

Voor de materiële thema's rapporteert het museum in de toekomst over haar beleid, actieplannen, indicatoren en targets (zie *gap-analyse*).

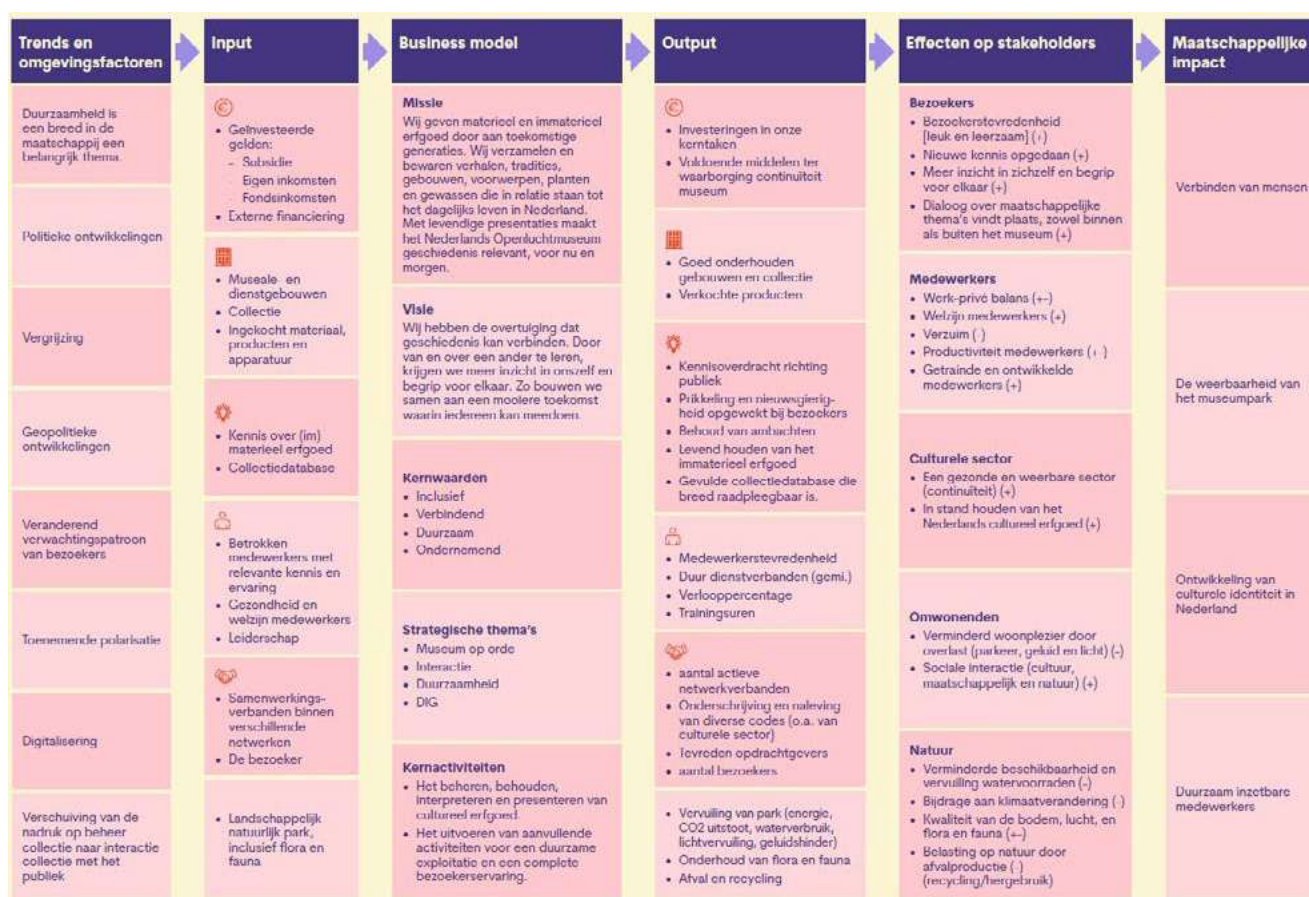
Gap-analyse

In januari 2025 wordt er met verschillende interne stakeholders een gap-analyse uitgevoerd. Deze analyse onderzoekt de (on)volledigheid van de bestaande beleidsmaatregelen, actieplannen, indicatoren en doelstellingen voor de definitieve materiële thema's. De resultaten van de gap-analyse geven richting aan fase 2, namelijk de implementatie en het opstellen van het rapportageframework.

Het waardecreatie-model

Het waardecreatie-model toont door middel van input, het bedrijfsmodel, de outputs en de impact welke waarde een organisatie creëert, behoudt of vermindert. Het model helpt om de waardecreatie en -vermindering van de organisatie op een overzichtelijke, visuele manier inzichtelijk te maken, en biedt daarmee de mogelijkheid om effectief bij te sturen op de bereikte resultaten en impact. Het waardecreatie-model sluit aan bij de resultaten uit de dubbele materialiteitsanalyse. Deze refereert immers in algemene zin aan de effecten op de stakeholders en de bredere maatschappelijke impact.

Via het CSRD-traject streven wij naar de verduurzaming van onze organisatie en het creëren van een weerbare entiteit die bijdraagt aan een gezonde maatschappij en natuur in Nederland. Wij werken gezamenlijk aan een inclusieve en participatieve omgeving waarin geschiedenis, cultuur en erfgoed centraal staan, met als doel bij te dragen aan een duurzame toekomst voor iedereen.

Vastgoed en huisvestingsstelsel

Het vastgoed op het terrein van het Nederlands Openluchtmuseum is in drie categorieën verdeeld: vastgoed van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB), museaal vastgoed (collectie) en eigen vastgoed. Het RVB-vastgoed wordt door het museum gehuurd en valt onder een huisvestingssubsidie van het ministerie van OCW voor rijksmusea. Het museale vastgoed maakt deel uit van de Rijkscollectie en wordt beheerd volgens een overeenkomst met de overheid. Het eigen vastgoed bestaat uit een klein aantal gebouwen, zoals recent gebouwde toiletgebouwen.

Vastgoed RVB

Algemeen

Het vastgoed dat het museum van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) huurt, valt sinds 1 januari 2024 onder een nieuw huisvestingsstelsel van het ministerie van OCW. Voorheen was er een pilot-periode (2017-2023), maar nu is het stelsel definitief. Dit betekent dat de rijksmusea, zoals het Nederlands Openluchtmuseum, volledig verantwoordelijk zijn voor het beheer en onderhoud van hun gebouwen, evenals de risico's die daarmee gepaard gaan. Uitgezonderd zijn alleen risico's door overmacht, die bij de Staat blijven. Het RVB krijgt een passieve rol als verhuurder, terwijl het ministerie van OCW actiever betrokken is. Het museum moet vanaf 2024

verantwoording afleggen over het beheer van het vastgoed via jaarverslagen, bouwkundige inspecties en de monitoring van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed.

Staat van het RVB-vastgoed

In 2023 heeft Hylkema Erfgoed voor het ministerie van OCW een rapport opgesteld, waarin het de staat van het RVB-vastgoed beoordeelt aan de hand van een nulmeting (2017), een éénmeting (2023) en het meerjarenonderhouds- en investeringsplan (MOIP). Het adviesrapport concludeert dat de gebouwen van het museum die het huurt van het RVB, in redelijke tot goede staat verkeren. Dit bevestigt de inspanningen van het museum voor goed vastgoedbeheer.

Het museum heeft zelf een conditiemeting laten uitvoeren door PVM Eindhoven B.V. om een nieuw meerjarenonderhouds- en investeringsplan (MOIP) op te stellen. Dit toont een vergelijkbaar beeld met eerdere rapporten. Het MOIP is opgesteld voor de periode 2024-2073. Het MOIP voor het vastgoed van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) wordt elk jaar, samen met de begroting, naar het ministerie van OCW gestuurd.

De bouwkundige en installatietechnische rapporten zijn opgemaakt volgens de NEN2767-norm, die wordt gebruikt voor de onafhankelijke bouwkundige rapporten die het museum om de vier jaar aan het ministerie van OCW moet aanleveren. In 2023 heeft het museum een Scope 8-inspectie laten uitvoeren, waarin de veiligheid van de installaties is beoordeeld. Ook is een Scope 10-inspectie uitgevoerd om de brandveiligheid te controleren. De Scope 8-inspectie zorgt ervoor dat het museum voldoet aan de Arbowet, terwijl de Scope 10-inspectie een eis is van de verzekeraar. Beide inspecties dragen bij aan een veiligere werkomgeving voor het personeel.

Het onderhoud van het museum is verdeeld in drie categorieën:

- Planmatig onderhoud. Dit wordt in projecten aangepakt en volgens een vast plan uitgevoerd.
- Niet-planmatig onderhoud. Dit gebeurt ad hoc, meestal als reactie op reparatieverzoeken.
- Contractonderhoud. Dit is preventief onderhoud en wordt uitgevoerd door externe bedrijven.

De onderhoudsdienst van het museum zorgt voor zowel het planmatige als het niet-planmatige onderhoud. Voor specialistisch werk, zoals dak-onderhoud, bliksembeveiliging, molenonderhoud, voegwerkherstel en ongediertebestrijding, worden externe bedrijven ingeschakeld. Het merendeel van de tijd, financiële middelen en energie van de onderhoudsdienst wordt besteed aan planmatig onderhoud.

Het uit te voeren onderhoud wordt bepaald op basis van de MOIP's en de input van het vastgoedteam. Daarbij wordt altijd bekeken of de geplande werkzaamheden echt nodig zijn, of dat ander onderhoud belangrijker is. De MOIP's zijn immers gebaseerd op een inschatting, en de situatie kan veranderen. Zo werd in het vorige jaarverslag de vervanging van brandmeldinstallaties vermeld, maar bleek dit bij inspectie nog niet nodig. Ook het vervangen van het rieten dak van de Ambachtenwerkplaats (voorheen Aulagebouw) is uitgesteld, omdat we het willen combineren met verduurzamingsmaatregelen, waarvoor meer tijd nodig is.

Uitgevoerd onderhoud 2024

- Divers schilderwerk: De Wagenhal, goten administratiegebouw en de loods bij de Witte boerderij.
- Diverse vervangingen aan installaties, waaronder het plaatsen van nieuwe ketels, en airco's in het Entreegebouw.

Gepland onderhoud 2025

- *Dakgoten administratiegebouw:* de zinken goten moeten vervangen worden.

Vastgoed museaal

Het museale vastgoed van het Nederlands Openluchtmuseum maakt deel uit van de Rijkscollectie en valt onder de beheerovereenkomst met de Staat, de *Erfgoedwet* en de *Regeling Beheer Rijkscollectie en subsidiëring museale instelling*. Het onderhoud van deze panden moet volgens een planmatig beleid worden uitgevoerd, gebaseerd op actuele gegevens over het beheer en de doelstellingen voor behoud en veiligheid. Dit beleid is vastgelegd in het collectieplan *Verrijken en versterken (2021-2028)* en in het Meerjarenonderhouds- en investeringsplan (MOIP) voor het museale vastgoed.

Staat van het museale vastgoed

In 2023 is een conditiemeting uitgevoerd om een nieuw MOIP op te stellen. Monumentenwacht Gelderland heeft het bouwkundige deel gedaan en PVM Eindhoven B.V. het installatietechnische deel. Het onderhoudsplan is opgesteld voor de periode van 2024 tot 2073, de technische rapporten zijn gebaseerd op de NEN2767-normering.

Net als bij het vastgoed van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) zijn de MOIP's de basis voor het onderhoud aan de museale panden. Elk jaar wordt bekeken of de geplande werkzaamheden echt nodig zijn. In 2024 is er veel onderhoud gedaan aan de rieten daken, en de controle en behandeling tegen mos, algen en houtaantasters zijn hervat. Het dak van de tramremise, dat in 2024 op de planning stond, wordt pas in 2025 vervangen. Reden is dat we tegelijkertijd willen verduurzamen door het dak van isolatie te voorzien. Het onderzoek naar de mogelijkheden hiervoor heeft meer tijd gekost.

Uitgevoerd onderhoud 2024

- **Scheepswerf:** De voorgevel is gerestaureerd met vervanging van gevelplanken en herstel van ramen, deuren, kozijnen en dakconstructie op sommige plekken.
- **Poldermolen:** De molenkap van de poldermolen is gerestaureerd, behalve de wieken.
- **Koopmanswoning:** De *Mooie Kamer* in de koopmanswoning aan de Zaan is opnieuw behangen en geschilderd. Bij de keuze van het behang en het schilderwerk is uitgegaan van historisch onderzoek. De wanden hebben Zuber-behang gekregen en het plafond is lichtblauw geschilderd.
- **Diverse boerderijen:** Het riet van verschillende boerderijen is vervangen of hersteld, waaronder de panden in Staphorst, Giethoorn, Hoogmade, Vlaamse schuur, Etten-Leur, Vierhouten (inclusief twee hooibergen), Nunspeet, Ederveen en Zeijen (inclusief schapenstal).
- **Constructies diverse boerderijen:** De gebintconstructies van de boerderijen in Beltrum en Beuningen zijn hersteld. Versleten pennen en sleutelstukken zijn vervangen en gespleten gebintplaten zijn gerepareerd.
- **Divers schilderwerk:** Er is onderhoudsschilderwerk uitgevoerd, onder meer aan het Groene Kruisgebouw.
- **Terstraten:** De houten onderdelen van de vakwerk buitengevels zijn gerestaureerd, waarbij plaatselijk rotte delen zijn vervangen.
- **Veluwe papiermolen:** Er is onderhoud gepleegd aan enkele houten onderdelen, zoals het sluisje.

Gepland onderhoud 2025

- Molukse barak: Houtrotherstel, buitenschilderwerk en vervanging van beschadigde golfplaten, gecombineerd met dakisolatie. Ook wordt het luchtverwarmingssysteem vervangen.
- Divers schilderwerk: Onderhoudsschilderwerk op verschillende panden.
- Diverse windmolens: Vervanging van de wieken van de poldermolen, onderhoud aan het gaande werk van diverse molens, houtrotherstel en schilderwerk.
- Rieten daken boerderijen: Onderhoud en waar nodig vervanging van het riet bij de boerderijen in Varik, Harreveld, Kadoelen en de papiermolen.
- Tramremise: Vervanging en gelijktijdig isolatie van het dak van de tramremise.
- Budel: Versteving en herstel van de gebintconstructie van de boerderij.
- Overtuin Zaan: Restauratie van het hekwerk van de overtuin.
- Leem: Onderhoud en herstel van diverse lemen vloeren en wanden.

Verduurzaming

Verduurzaming maakt sinds 1 januari 2024 deel uit van de nieuwe regels voor het huisvestingsstelsel, en het museum moet voldoen aan de wet- en regelgeving op het gebied van energieprestaties en verduurzaming van gebouwen. In 2024 heeft PVM Eindhoven B.V. adviezen gegeven over verduurzaming voor verschillende gebouwen op het terrein van het Nederlands Openluchtmuseum. Deze adviezen zijn opgenomen in het meerjarenonderhouds- en investeringsplan (MOIP) van het museum en dienen als basis voor toekomstige keuzes over verduurzaming van vastgoed.

Het MOIP is aangepast om verduurzamingsadviezen op te nemen en maakt nu onderscheid tussen groot onderhoud, vervanging en verduurzamingsinvesteringen, zoals vereist door het ministerie van OCW. Het museum streeft ernaar verduurzamingsmaatregelen te combineren met andere werkzaamheden, zoals groot onderhoud of aanpassingen die nodig zijn voor veranderingen in de programmering.

Uitgevoerde verduurzamingsmaatregelen 2024

- In 2024 is een start gemaakt met het verduurzamen van de verlichting in het administratiegebouw. Deze werkzaamheden zijn nog niet afgerond.
- Daar waar installatieonderdelen moesten worden vervangen, is voor de duurzaamste variant gekozen.

Geplande verduurzamingsmaatregelen 2025

- Molukse Barak: De tentoonstelling in de Molukse Barak krijgt een upgrade. We gaan deze gelegenheid gebruiken om verduurzamingsmaatregelen uit te voeren, zoals het isoleren van het dak en het vervangen van installaties door efficiëntere varianten.
- Remise: Het vervangen van de dakbedekking van de remise wordt gecombineerd met het aanbrengen van isolatie.
- Verlichting administratiegebouw: Alle TL- en halogeenverlichting in het administratiegebouw en op andere werkplekken in het park wordt vervangen. Waar mogelijk wordt ook de verlichting van de museale presentaties aangepast.
- Zonnecarports: Er zijn plannen voor de installatie van zonnecarports op het parkeerterrein van het museum. In de eerste helft van het jaar wordt een definitief plan ontwikkeld en een vergunningsaanvraag ingediend. Indien alles volgens schema verloopt, zullen de eerste werkzaamheden in het voorjaar van 2026 starten. Bij de uitwerking van het plan wordt ook zorgvuldig onderzocht hoe kan

worden geanticipeerd op de energievraag van de diverse gebouwen op het park. Mogelijk kunnen we door bijvoorbeeld de inzet van PVT-panelen en WKO-installaties tegelijkertijd een aanzienlijke reductie van het gasverbruik realiseren.

Energiehuishouding

Volgens het ambtshalve besluit over de subsidieverstrekking voor 2024 is het Openluchtmuseum verplicht om een overzicht te verstrekken van de energiehuishouding van het museum over de afgelopen vier jaar.

Verbruik	2021	2022	2023	2024
Elektra (in kWh)	2.317.684	2.504.713	2.581.624	2.607.868
Gas (in M ³)	402.339	347.803	331.584	347.976

Opbrengst	2021	2022	2023	2024
Elektra (in kWh)	-	-	1.433	50.464

Vanaf 2023 bevinden zich op twee locaties zonnepanelen: op het dak van het entreegebouw en op het dak van een van de zes doorzonwoningen. Alleen de panelen op het dak van het entreegebouw leveren een noemenswaardige bijdrage aan het energieverbruik van het museum. Met de mogelijke komst van solar carports op het parkeerterrein zal een significant deel van het energieverbruik uit eigen bronnen gegenereerd kunnen worden.

Binnen het museum zijn twee gebouwen de grootste energieverbruikers: het administratiegebouw (kantoorruimte) en het entreegebouw. Om deze reden is er voor deze gebouwen een aparte uitsplitsing opgenomen voor het elektra- en gasverbruik.

Administratiegebouw

Verbruik	2021	2022	2023	2024
Elektra (in kWh)	230.748	232.826	224.456	246.228
Gas (in M ³)	34.533	25.858	23.686	28.654

Entreegebouw (inclusief presentatie Canon van Nederland)

Verbruik	2021	2022	2023	2024
Elektra (in kWh)	397.857	468.044	446.958	439.199
Gas (in M ³)	77.473	92.353	73.569	79.609

Financiën en Exploitatie

Exploitatieresultaat

Het exploitatieresultaat over 2024 bedraagt 3.285.783 euro. Dit betreft het resultaat vóór de mutaties aan de bestemmingsreserves. De dotatie aan de bestemmingsreserve *KIEN* bedraagt 121.185 euro. Deze bestemmingsreserve is ingesteld voor de activiteiten van KIEN, die gericht zijn op het bevorderen van de bescherming en kennis van immaterieel erfgoed. Voor deze activiteiten is specifieke subsidie ontvangen. De dotatie aan de bestemmingsreserve *Collectieverwerving* bedraagt 16.055 euro en is bestemd voor de uitvoering van het Collectiebeleidsplan 2021-2028.

In 2024 is bovendien een nieuwe bestemmingsreserve gevormd van in totaal 2.700.000 euro, dankzij een nalatenschap. Deze reserve wordt ingezet voor educatieve initiatieven, mogelijk in combinatie met ambachten, evenals voor essentiële projecten die anders niet gerealiseerd zouden kunnen worden. Na verwerking van deze mutaties in de bestemmingsreserves resteert een positief resultaat van 448.543 euro. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Het financiële resultaat over 2024, met een gerealiseerde winst van 448.543 euro, wijkt aanzienlijk af van de begroting, die zoals gebruikelijk kostendekkend is opgesteld, en van het resultaat van 2023 (216.242 euro negatief). Hoewel het jaar financieel stabiel leek, waren er verschillende ontwikkelingen die de exploitatie beïnvloedden. De energielasten bleven relatief laag dankzij eerder afgesloten voordelige inkoopcontracten, maar deze kosten zullen naar verwachting vanaf 2025 weer stijgen.

Tegelijkertijd namen de personeelskosten toe, mede door een uitbreiding van het personeelsbestand ten opzichte van het voorgaande jaar. De hoge inflatie blijft een structurele uitdaging, waarbij de mogelijkheden om kosten door te berekenen aan bezoekers beperkt zijn. Ook de afhankelijkheid van vergoedingen via de Museumkaart en de VriendenLoterij VIP-pas, waarop het museum weinig tot geen invloed heeft, blijft een aandachtspunt. Daarnaast zorgde het nieuws over een mogelijke BTW-verhoging voor de cultuursector voor onzekerheid, al lijkt dit plan voorlopig te zijn afgewend.

De inkomsten over 2024 zijn aanzienlijk hoger uitgevallen dan begroot. Dit is grotendeels toe te schrijven aan een uitzonderlijke nalatenschap van 2,7 miljoen euro, die een eenmalige positieve impact had op het resultaat. Daarnaast hebben de publieksinkomsten de verwachtingen overtroffen door een sterk bezoekersaantal van 585.000, waar we 550.000 bezoekers hadden begroot. Het evenement *Uitgelicht* leverde eveneens een bijdrage aan de omzet, al was het in het eerste jaar nog niet winstgevend. Verder viel de indexatie van subsidies iets hoger uit dan begroot, wat het resultaat eveneens positief beïnvloedde.

Tegenover deze meevallers stonden hogere lasten dan begroot. De organisatie van de eerste editie van *Uitgelicht* leidde tot een overschrijding van bijna 450.000 euro op de evenementenkosten.

Bovendien zijn diverse externe adviestrajecten gestart op het gebied van strategievorming, leiderschapsontwikkeling en de implementatie van CSRD-vereisten, wat samen circa 200.000 euro extra heeft gekost. Hoewel de personeelskosten in absolute zin zijn gestegen ten opzichte van 2023, is hun aandeel als percentage van de totale lasten licht gedaald. Niettemin blijven de personeelskosten een belangrijke kostenpost en vormen deze circa 50% van de totale uitgaven van het museum.

Samenvattend was 2024 financieel gezien een gunstig jaar voor het museum. De ontvangen nalatenschap heeft de liquiditeitspositie en het financiële resultaat aanzienlijk versterkt. Ook zonder deze eenmalige bijdrage laat het resultaat zien dat het museum een succesvol jaar heeft gekend, waarin ruimte is ontstaan om kostenintensievere projecten en strategische trajecten te starten. Daarnaast is het mogelijk gebleken om de negatieve resultaten van het eerste jaar van het evenement *Uitgelicht* effectief te compenseren.

Gelet op de verhouding tussen subsidies en eigen inkomsten kwalificeert het museum zich niet als een publiekrechtelijke instelling in de zin van de Aanbestedingswet.

Financiële positie

Liquiditeit

De liquiditeiten zijn per eind 2024 toegenomen van 17,0 miljoen euro in 2023 naar 19,5 miljoen euro. Het vrij beschikbare deel is echter gedaald van 6,1 miljoen euro naar 4,2 miljoen euro, voornamelijk door toevoegingen aan bestemmingsreserves, waaronder de nieuwgevormde bestemmingsreserve voor de eerder genoemde nalatenschap. Dit betekent dat de liquide middelen die beschikbaar zijn voor de exploitatie van het museum, (vervangings)investeringen en de reguliere aflossingen op de lening aan het ministerie van Financiën, beperkter zijn dan het totale liquiditeitssaldo van 19,5 miljoen euro.

De stichting is zich bewust van deze situatie en blijft dan ook focussen op zorgvuldig liquiditeitsbeheer. Ondanks onze solide liquiditeitspositie blijft strakke sturing noodzakelijk, gezien de hoge kosten voor onderhoud en verduurzaming en de altijd aanwezige onzekerheid over projectmatige uitgaven.

Solvabiliteit/weerstandsvermogen

De solvabiliteit is in 2024 gestegen naar 35,4% (2023: 28,1%), voornamelijk door de ontvangen nalatenschap van 2,7 miljoen euro. Voor de komende jaren verwachten wij een zekere mate van stabilisatie, omdat de kosten voor verduurzaming en onderhoud van de gebouwen vermoedelijk zullen toenemen. Dit zal waarschijnlijk leiden tot een afname van de liquiditeiten en een daling van de langlopende schuld met betrekking tot huisvestingsgelden, wat een effect heeft op het balanstotaal.

Op dit moment zijn geen directe maatregelen nodig om de financiële positie te versterken, aangezien het weerstandsvermogen zich binnen de door het museum gestelde bandbreedte van 30-40% bevindt. Bij toekomstige grote investeringen zal echter zorgvuldig worden afgewogen of financiering plaatsvindt uit eigen middelen of via externe financiering.

EUR x 1.000

31-12-2024

31-12-2023

Activa

Vaste activa	12.528	12.275
Vorraden	276	246
Vorderingen	2.470	2.534
Liquide middelen	19.452	16.998
Vlottende activa	22.198	19.778
Totale activa	34.726	32.053

Eigen vermogen	12.300	9.014
Voorzieningen	148	159
Langlopende schulden	15.754	14.489
Kortlopende schulden	6.524	8.391
Totale passiva	34.726	32.053

Totale baten**35.110****28.123****Ratio's**

Liquiditeit (Vlottende activa - Voorraden / Kortlopende schulden)	3,4	2,3
Solvabiliteit (Eigen vermogen / Totaal vermogen)	35,4%	28,1%
Weerstandsvermogen (Eigen vermogen / Totale baten)	35,0%	32,1%

Schatkistbankieren

De stichting heeft haar liquiditeiten via *Schatkistbankieren* ondergebracht bij het ministerie van Financiën. Schatkistbankieren heeft als doel publieke gelden bij het ministerie van Financiën aan te houden, waardoor dit geld in de schatkist blijft totdat het wordt uitgegeven aan de uitvoering van publieke taken. Doordat de stichting haar gelden in de schatkist heeft ondergebracht, is er sprake van minimale risico's op de liquide middelen.

Zie ook *Continuïteit en risicomanagement* voor een aanvullende toelichting op de onderkende risico's binnen het museum.

Onderzoek en ontwikkeling

Werkzaamheden op het gebied van onderzoek en ontwikkeling worden bij het Openluchtmuseum niet uitgevoerd.

Toekomst en vooruitblik

Museaal

Het Openluchtmuseum heeft de toekomst met vertrouwen in het vizier, met een duidelijke strategische koers die ons helpt verder te groeien en te innoveren. We willen een dynamisch museum blijven dat zich voortdurend aanpast aan de veranderende samenleving, met ruimte voor diverse perspectieven. We werken participatief in onze projecten en betrekken gemeenschappen en organisaties op duurzame wijze bij het museum.

De komende jaren richt het Openluchtmuseum zich op vernieuwing en verdieping van de publieksinteractie. Dit past bij onze missie om betekenisvolle ontmoetingen te faciliteren, kennis te delen en verhalen te vertellen die relevant zijn voor iedereen. We willen de publieksinteractie verder versterken door presentatoren en rondleiders te trainen in gespreks- en interactiemethodieken. Daarnaast starten we in 2025 met een inventarisatie van de verlevendiging van het museum, waarbij we per locatie kijken of bemensing meerwaarde kan bieden.

Elk jaar vernieuwen we drie tot vijf museale presentaties met als doel de visuele en historische kwaliteit van het park te waarborgen. Ook zorgen we ervoor dat de presentaties relevant en actueel blijven voor bezoekers. Wanneer we herinrichten, streven we naar een optimale samenhang in het museumpark. Elk deelgebied moet uiteindelijk een afwisselende mix van presentatievormen krijgen: van spel en horeca tot verhaal en activiteit.

Belangrijke museale projecten die op de rol staan zijn de vernieuwing van het Kindererf, de herinrichting van de Molukse Barak en de ontwikkeling van een tijdelijke tentoonstelling die in 2027 opent. De winterprogrammering wordt vernieuwd, hierbij staat het thema *De winter vier je samen* centraal. En we besteden de komende jaren meer aandacht aan immaterieel erfgoed via een jaarlijks nog te ontwikkelen *fest!Eval*.

Verder onderzoeken we de mogelijkheden om via een samenwerking met KIEN en het onderwijs het aanbod voor de Ambachtenwerkplaats te verdiepen en werken we samen met onze zorgpartners aan het optimaliseren van het aanbod voor het *Huis van Herinnering*.

Organisatorisch

Het leiderschapsteam heeft voor de nieuwe beleidsperiode vier strategische thema's vastgesteld: diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid; interactie; museum op orde; en duurzaamheid. We hebben een systeem van jaardoelen en kwartaalresultaten geïntroduceerd, waarmee we slagvaardiger werken en alle medewerkers betrekken.

In 2025 richten we ons op de verdere ontwikkeling van verbindend leiderschap en managementvaardigheden, het versterken van samenwerking tussen afdelingen, en het bespreekbaar maken van psychosociale veiligheid. We zetten in op transparante besluitvorming, het verbeteren van processen en het versterken van de interne communicatie.

In het komende jaar blijven we diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie hoog in het vaandel houden. We maken het museum toegankelijker – zowel fysiek, sociaal als digitaal – en besteden extra aandacht aan bewustwording

bij onze medewerkers over de waarde van meer diversiteit in ons team en bezoekersbestand. Waar mogelijk zullen we ons wervings- en selectiebeleid inclusiever maken.

Tegelijkertijd werken we eraan om het museum intern verder op orde te krijgen: we willen processen stroomlijnen, de werkdruk verlichten en meer ruimte creëren voor rust en reflectie. Dit stelt ons in staat om met vernieuwde energie onze focus te behouden en onze bezoekers beter van dienst te zijn.

Financieel

Begroting 2025

De begroting voor 2025, alsook de meerjarenbegroting tot en met 2028 die is opgesteld voor de nieuwe activiteitenperiode, benadrukt de huidige en toekomstige uitdagingen waarmee het museum geconfronteerd wordt. Deze uitdagingen omvatten beperkte mogelijkheden voor inkomstenstijgingen en toenemende (loon)kosten. Het museum beschouwt deze noodzaak tot aanscherping als een kans voor verandering en verbetering binnen de organisatie.

Het opstellen van een portfolio voor de periode 2025-2028 heeft rust gebracht binnen de organisatie. Het leiderschapsteam heeft alle geplande activiteiten en projecten beoordeeld en weloverwogen keuzes gemaakt voor de komende activiteitenperiode. De gemaakte keuzes zullen jaarlijks worden geëvalueerd en indien nodig aangepast.

Begroting 2025 (x € 1.000)	
Directe opbrengsten	14.934
Subsidies en overige baten	17.796
Totaal baten	32.730
Salarislasten	18.960
Afschrijvingen	1.357
Overige lasten	11.267
Projectlasten	1.786
Totaal lasten	33.370
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	-640
Rentebaten en -lasten	478
Mutaties bestemmingsreserves	162
Resultaat na bestemming	-

Op basis van de cijfers van 2024 (met uitzondering van *Uitgelicht* circa 565.000 bezoekers) en de effecten van de landelijke campagne *Waar kom jij vandaan?* verwachten we in 2025 560.000 bezoekers te ontvangen. De prijs voor een volwassen ticket stijgt naar 19 euro (laag tarief) en 23 euro (hoog tarief), terwijl het kindertarief ongewijzigd blijft. De OCW-subsidie voor 2025 is verhoogd met een indexering van 3% voor loonkosten en 2,5% voor overige kosten, gebaseerd op het prijspeil van 2024.

De totale baten voor 2025 worden geraamd op 32,7 miljoen euro. Hiervan bestaat ongeveer 16,0 miljoen euro aan structurele subsidies vanuit de Erfgoedwet. De 14,9 miljoen euro aan directe opbrengsten komt voort uit publieksinkomsten, horeca, retail en parkeergelden, die jaarlijks fluctuerend zijn afhankelijk van bezoekersaantallen en prijsontwikkelingen.

In 2024 werd een uitzonderlijk hoge nalatenschap ontvangen, wat een eenmalige impact had op de baten. In 2025 wordt een daling van de directe inkomsten verwacht ten opzichte van 2024 door het wegvallen van deze eenmalige bate. Daarnaast worden er 1,8 miljoen euro aan nieuwe projecten gefinancierd uit fondsen en sponsoring, waarvan een deel incidenteel van aard is.

De stichting heeft geen plannen om in 2025 aanvullende financiering aan te trekken. Afhankelijk van het behaalde resultaat zal dit worden toegevoegd of onttrokken aan de algemene reserves.

De beoogde wijzigingen in het personeelbestand betreffen voornamelijk uitbreidingen van huidige dienstverbanden en het aannemen van vervangend personeel. Afdelingen die een toename van het aantal fte's nastreven, baseren dit op commerciële doelstellingen die zijn gekoppeld aan omzetdoelstellingen. Er worden geen significante wijzigingen in de personeelsstructuur verwacht.

De begroting voor 2025 is opgesteld tussen augustus en oktober 2024 en goedgekeurd door de Raad van Toezicht in oktober 2024. Tot op heden hebben zich geen gebeurtenissen voorgedaan die een significante invloed hebben op het verwachte operationele resultaat voor 2025. Ter volledigheid moet worden vermeld dat het evenement *Uitgelicht* (editie 2025) niet in de begroting is opgenomen; naar verwachting zullen de opbrengsten van dit evenement echter kostendekkend zijn.

Continuïteit en risicomanagement

Het Nederlands Openluchtmuseum heeft in het kader van risicomanagement een risicomatrix opgesteld, die op strategisch niveau is ingestoken. Voor elk risico is de kans van optreden, de impact ervan en de te nemen maatregelen om de kans op optreden te verminderen of de gevolgen ervan te beperken, vastgesteld. De risicomatrix wordt jaarlijks binnen het managementteam geëvalueerd, waarbij wordt vastgesteld of er nieuwe risico's moeten worden opgenomen, bestaande risico's kunnen worden verwijderd en of de kans/impact-beoordeling nog steeds correct is. Als zich calamiteiten voordoen die een herziening van de risicomatrix vereisen, wordt dit onmiddellijk aangepakt.

De vijf voornaamste risico's die momenteel door het museum worden erkend (in willekeurige volgorde):

Anticiperen op en bijbenen van de energietransitie

Kans	Vrijwel zeker
Impact:	Zeer groot
Oorzaken: Stijgende energiekosten en de bijbehorende noodzaak tot forse investeringen in verduurzaming en energievoorziening.	
Gevolgen: De stijgende energiekosten hebben invloed op het strategische doel van de organisatie om financieel stabiel en toekomstbestendig te blijven. Hoge exploitatielasten voor energie beïnvloeden direct de mogelijkheden binnen de rest van de exploitatie, wat mogelijk effect heeft op de kwaliteit van onze dienstverlening.	
Onze maatregelen: Het afgelopen jaar heeft de stuurgroep <i>Energietransitie</i> op basis van een holistische benadering een roadmap voor de energietransitie binnen het Nederlands Openluchtmuseum opgesteld, gericht op 2032 en verder. Tevens zijn, met verduurzamingsmiddelen uit de subsidiëring van de Erfgoedwet, de eerste stappen gezet om de verduurzaming van ons vastgoed te versnellen. Dit omvat onder andere een project om een groot deel van onze energie zelf te kunnen opwekken.	

Impact van projecten op de staande organisatie

Kans	Mogelijk
Impact:	Gemiddeld
Oorzaken: Meerdere projecten die gelijktijdig worden uitgevoerd, beperkte middelen en tijd, en de noodzaak om reguliere werkzaamheden naast projectwerkzaamheden uit te voeren.	
Gevolgen: Verhoogde werkdruk voor medewerkers, mogelijke vertragingen in projectopleveringen, en verstoringen in de dagelijkse operationele processen.	
Onze maatregelen: In de afgelopen twee jaar hebben we ons interne projecten- en eventbureau geprofessionaliseerd en een duidelijke prioritering binnen de projecten aangebracht.	

De belasting van het vaste personeelsbestand op het operationele resultaat

Kans	Waarschijnlijk
Impact:	Groot
Oorzaken: Uitdijend personeelsbestand en stijgende lonen.	
Gevolgen: De personeelslasten vormen een aanzienlijk deel van de totale kosten, wat leidt tot druk op de exploitatie. Dit kan resulteren in een verminderde financiële stabiliteit en beperkte mogelijkheden voor investeringen in andere gebieden.	
Onze maatregelen: Wij zijn van plan een traject te initiëren met als doel de efficiëntie en effectiviteit van de processen en activiteiten binnen het museum te vergroten. Dit traject wordt ondersteund door een verbeterde organisatie- en overlegstructuur. Hieruit vloeit een strategische personeelsplanning voort, gericht op het beheersen van zowel het personeelsbestand als de kosten.	

Cybercriminaliteit en cybersecurity

Kans	Mogelijk
Impact:	Groot
Oorzaken: Onvoldoende cybersecurity-maatregelen, die bovendien slechts tot op zekere hoogte kunnen worden ingesteld en verbeterd. Gebrek aan bewustzijn bij medewerkers en vrijwilligers over cyberrisico's.	
Gevolgen: Diefstal van privacygevoelige informatie, ontoegankelijke data, financiële kosten (zoals afkoop) en reputatieschade.	
Onze maatregelen: Het afgelopen jaar zijn stappen ondernomen om de veiligheid van de IT-omgeving te verbeteren. Dit omvatte het uitvoeren van penetratietests om kwetsbaarheden te identificeren en aan te pakken, en het starten van een bewustwordingscampagne om medewerkers op de hoogte te brengen van cyberrisico's en best practices voor cybersecurity.	

Natuurrampen en/of andere gebeurtenissen die (grotendeels) buiten de macht van het museum vallen

Kans	Mogelijk
Impact:	Groot
Oorzaken: Onvoorspelbare natuurverschijnselen en externe gebeurtenissen die niet door het museum kunnen worden gecontroleerd.	
Gevolgen: Bedrijfsschade, financiële gevolgen voor herstel en mogelijke reputatieschade. Dit kan ook leiden tot tijdelijke sluiting van het museum en verlies van inkomsten.	
Onze maatregelen: Wij hebben een uitgebreide gevarenverzekering afgesloten, inclusief dekking voor bedrijfsschade. Bovendien zorgen wij voor adequate reserves om onverwachte kosten op te vangen en is er een gedetailleerd noodplan opgesteld voor het omgaan met incidenten op het park.	

Aanvullend op de matrix zijn er in 2023 enkele scenario's uitgewerkt. Deze scenario's dienen als richtlijn voor de specifieke aanpak van de belangrijkste geïdentificeerde risico's. De scenario-analyses zijn opgesteld volgens een standaard sjabloon, waarbij de opties voor acceptatie, vermijding, vermindering en overdracht van de risico's zijn uiteengezet. Deze scenario's ondersteunen het museum bij het analyseren van de huidige aanpak met een bredere reikwijdte en het bepalen van een strategie voor de toekomst. Als gevolg van de missie en de hieraan gelieerde subsidieniveaus voor de bijbehorende activiteiten, hanteert het Nederlands Openluchtmuseum een conservatieve risicotolerantie.

Een risicomatrix en het bijbehorende scenario-denken ondersteunen het museum in haar streven naar continuïteit. De vaste kosten, met name de personeelskosten, zorgen voor een stabiele druk op de exploitatiebegroting. Aanvullende kosten als gevolg van (toekomstige) risico's vereisen dat het museum creatief zoekt naar mogelijkheden voor lastenverlichting of verhoging van inkomstenstromen. De coronaperiode heeft aangetoond dat er mogelijkheden zijn voor lastenverlichting, hoewel dit slechts beperkt effect mag hebben op de kwaliteit die het museum aan haar bezoekers wil bieden.

Omdat het museum onder de Erfgoedwet valt, kan enige stabiliteit in subsidiëring worden verwacht. Tegelijkertijd is het museum grotendeels afhankelijk van eigen inkomsten. De balans tussen subsidies en eigen inkomsten vormt de basis voor een gezonde en evenwichtige bedrijfsvoering.

Het doel is om met een businesscontinuïteitsplan, waarmee in 2024 een begin is gemaakt, de risicomatrix en het risico-denken tot een dynamisch onderdeel van de bedrijfsvoering te maken. Dit wordt geïntegreerd in de vergaderingen van het managementteam en de Raad van Toezicht. Afgelopen jaar is overeengekomen dat de risicomatrix minstens één keer per jaar op de agenda van de Raad van Toezicht zal staan.

De grootste financiële uitdagingen voor de komende jaren betreffen op basis van de huidige inzichten voornamelijk de personeelskosten, huisvestingskosten (gas en elektra) en investeringskosten voor verduurzaming. De begroting 2025 toont een kostendekkend resultaat, maar de liquiditeit zal naar verwachting met ongeveer 1,6 miljoen euro afnemen. Deze afname wordt deels veroorzaakt door de jaarlijkse aflossing van de lening van het museum aan het ministerie van Financiën en deels door de geplande investeringen, onder andere op het gebied van verduurzaming.

Alle benoemde uitdagingen spelen al in meer of mindere mate, en het is duidelijk dat het museum hierover gerichte en doordachte keuzes moet maken. Door relatief gunstige energietarieven in 2025 is er meer ruimte in de begroting dan in de jaren die volgen. De energietarieven en ook de voordelige rentebaten zijn echter geen stabiele factor om op te sturen. In 2024 is dan ook een strategisch traject gestart, waarbij de verdere uitwerking van de strategische en tactische doelen van het museum moet leiden tot een algemeen gedragen, (kosten)bewuste toekomststrategie. Door integrale keuzes te maken, inclusief inbedding van de grootste risico's en kansen, wordt een beleid voor een toekomstbestendig museum neergezet.

Slotwoord

Terugkijkend op het afgelopen jaar kunnen we met trots constateren dat het museum als inspirerende ontmoetingsplaats een breed publiek heeft weten te bereiken. De positieve reacties van onze bezoekers en de waardering voor de diversiteit in onze programmering getuigen van de kracht van ons aanbod.

We blijven echter niet stilzitten. We zijn blij met de strategische koers die we voor de komende jaren hebben uitgestippeld. Deze lange lijnen bieden een solide basis voor verdere groei en ontwikkeling. Met al deze plannen blijven we trouw aan onze missie: het bevorderen van begrip voor elkaar en het op een inspirerende en toegankelijke manier delen van nieuwe inzichten. Door samen te creëren en maatschappelijke vraagstukken aan te pakken, bouwen we aan een museum dat diepgeworteld is in de samenleving en betekenis heeft voor een breed publiek.

Tot slot willen we alle medewerkers, vrijwilligers, partners en bezoekers hartelijk bedanken voor hun steun. Dankzij hun betrokkenheid kunnen we de impact blijven vergroten en samen bouwen aan een museum dat een waardevolle bijdrage levert aan onze samenleving.

w.g. Amito Haarhuis

Directeur-bestuurder
Nederlands Openluchtmuseum

Bericht van de Raad van Toezicht

Samenstelling

Volgens de statuten mag de Raad van Toezicht van het Nederlands Openluchtmuseum uit maximaal negen leden bestaan. Tot 12 juni 2024 bestond de Raad uit negen leden. Op de genoemde datum heeft mevrouw Y. Çegerek aangegeven na afloop van haar eerste termijn van vier jaar niet voor een herbenoeming in aanmerking te willen komen. De Raad van Toezicht heeft daarop besloten om de omvang van de raad te verkleinen en de vacature niet op te vullen.

Per 1 januari 2025 hebben nog twee leden afscheid genomen: mevrouw R. Vreeburg, die aan het einde van haar tweede termijn aftrad, en de heer drs C. Breedveld, die iets eerder dan aan het einde van zijn tweede termijn terugtrad om ruimte te bieden aan het voornemen om de omvang van de Raad van Toezicht te verkleinen. Uitgangspunt blijft een grote diversiteit in achtergronden met daarin een goede mix van benodigde deskundigheden en (bestuurlijke en toezichthoudende) ervaring. De Raad van Toezicht bestaat daarmee per 1 januari 2025 uit zes leden. De Raad zal in 2025 nog een lid werven met een professionele museale achtergrond.

In 2024 heeft de heer mr. Th.C. de Graaf het gehele jaar het voorzitterschap uitgeoefend.

Wijze van functioneren

De Raad heeft in het verslagjaar regelmatig formeel en informeel overleg gevoerd met de directeur-bestuurder. In aanvulling op de vier jaarlijkse vergaderingen van de Raad met de directeur, heeft de directeur de Raad ook schriftelijk geraadpleegd en geïnformeerd. Tussentijds hielden de voorzitter en de directeur regulier overleg.

De Raad kent een vaste *Financiële Commissie*. Deze bestond in 2024 uit de heer drs. E.M. Robbe (voorzitter) en mevrouw R.P. Hoytink-Roubos (lid). In aanwezigheid van de directeur, de directeur bedrijfsvoering en de financieel manager is de commissie viermaal bijeengeweeest. De commissie heeft de directeur ondersteund, zowel inhoudelijk als ter voorbereiding van te agenderen financiële onderwerpen, en wederom een actieve rol gespeeld bij het versterken van de financiële afdeling van het museum. De commissie functioneert op basis van een eerder vastgesteld reglement.

De Raad onderschrijft de principes en best practice-bepalingen van de *Code Cultural Governance* en de governance-bepalingen van het reglement CBF-keur. Deze bepalingen zijn overgenomen in de statuten van de stichting, het *Reglement Raad van Toezicht*, het *Reglement Financiële Commissie*, het *Reglement Benoeming, Beoordeling en Beloning*, het *Directiereglement* en in de jaarverslaggeving. De *Regeling Melden vermoeden van misstanden* is ook op de leden van de Raad van toepassing. De Raad handelt volgens het in 2019 vastgestelde *Reglement Raad van Toezicht* en voldoet aan het profiel van de Raad.

De Raad heeft in 2024 geen zelfevaluatie uitgevoerd; deze is gepland voor april 2025.

Werkgeversfunctie

De Raad van Toezicht is de werkgever van de directeur-bestuurder. Daartoe kent de Raad een *Remuneratie Commissie*, bestaande uit de voorzitter, de heer mr. Th.C. de Graaf, en mevrouw drs. E. van Eupen-Workel.

De Remuneratie Commissie houdt jaargesprekken met de directeur-bestuurder en doet voorstellen aan de Raad over de invulling van de werkgeversfunctie, waaronder beloning(systematiek).

Tot 1 juli 2024 was de heer mr. B. Eenkhoorn directeur-bestuurder. Op eigen verzoek is hij per deze datum in deze functie teruggetreden en sindsdien als adviseur aan het museum verbonden. Op verzoek van de Raad van Toezicht is de directeur bedrijfsvoering, de heer J.H.W. Bergevoet MBA, gevraagd om vanaf 1 juli 2024 als waarnemend directeur-bestuurder op te treden tot het moment dat een nieuwe directeur-bestuurder aantreedt.

Er is een *Selectiecommissie* samengesteld, bestaande uit leden van de Raad van Toezicht en de waarnemend bestuurder. In samenwerking met een werving- & selectiebureau is de procedure doorlopen voor de werving van een nieuw algemeen directeur-bestuurder. Na de selectie en publieke werving zijn gesprekken gevoerd met potentiële kandidaten. Deze gesprekken, aangevuld met positieve adviezen van de adviescommissie en de OR, hebben op 20 december 2024 geleid tot de benoeming van de heer Ir. R.H. Haarhuis MSc/MEd door de Raad van Toezicht. Hij zal per 1 maart 2025 aantreden als algemeen directeur-bestuurder.

Toezicht

De jaarrekening en jaarstukken 2024 van het museum zijn door de Financiële Commissie in detail besproken en door de voltallige Raad goedgekeurd. De begroting van de stichting voor 2025 is eveneens besproken en goedgekeurd. Dit jaar is er één artikel 24 WOR-vergadering gehouden. Mevrouw E. van Eupen-Workel, lid van de Raad van Toezicht, is bij deze vergadering aanwezig geweest.

Regelmatig zijn met de directeur-bestuurder en de waarnemend directeur-bestuurder belangrijke ontwikkelingen besproken. Daartoe behoorden dit jaar het activiteitenplan 2025-2028 en de doorontwikkeling van het strategisch beleidsplan, inclusief de gekozen strategische thema's. Dankzij kwartaalrapportages van de directie bleef de Raad op de hoogte van de algemene gang van zaken in het museum. Voor het overige stond de Raad de directie regelmatig met raad en daad bij in de standpuntbepaling over actuele onderwerpen die op de agenda van het museum stonden. Door goed financieel management is ook dit jaar grip gehouden op de kosten.

De belangrijkste risico's voor het museum liggen in een gezonde financiële exploitatie, die voor een belangrijk deel afhankelijk is van de eigen inkomsten en daarmee een grote marktafhankelijkheid heeft. Dit tegen de achtergrond van de noodzaak om permanent te investeren en te innoveren, en inhoudelijk actueel te blijven als museum van alle dag. Hierbij spelen onder meer vraagstukken rondom sociale samenhang, inclusiviteit en intergenerationaliteit. Ook het risico op cyberaanvallen is een aandachtspunt met een hoge score in de risicomatrix. De bescherming van onder meer de hardware, systemen en netwerken heeft dan ook een hoge prioriteit.

Beide thema's komen doorlopend aan de orde in de vergaderingen van de Raad van Toezicht, waarbij de Financiële Commissie de relevante vragen agendeert. Vanuit de risicomatrix zijn op dit moment de grootste risico's: de personele organisatie, de verduurzamingsopgave en cybersecurity. De risicomatrix wordt continu gemonitord door de Financiële Commissie en jaarlijks besproken in de Raad van Toezicht.

De Raad is verheugd dat de organisatie, onder begeleiding van een adviesbureau, de verdere ontwikkeling van de strategische thema's ter hand heeft genomen. Voor de verdere professionalisering van het museum ziet de Raad ook het belang van aandacht voor leidinggevend en medewerkers. Verder is de Raad blij met de ontwikkelingen rond het *Huis van Herinnering* en de opening van de *Prinses Margrietstraat* in het museum, een straatje met doorzonwoningen.

De Raad spreekt haar grote waardering uit voor de enorme betrokkenheid, het enthousiasme en de flexibiliteit van medewerkers en vrijwilligers. In een jaar waarin sprake was van een directiewisseling was dit extra belangrijk. Ook dankt de Raad de partners, fondsen en sponsors voor hun belangrijke en essentiële bijdragen.

De Raad van Toezicht heeft ook in 2024 zijn werkzaamheden met veel genoegen vervuld en dankt directie en managementteam voor de goede en plezierige samenwerking. In het bijzonder wil de Raad van Toezicht Teus Eenkhoorn dankzeggen voor zijn jarenlange grote betrokkenheid bij en leiding van het museum en zijn waardering uitspreken voor de wijze waarop Joop Bergevoet zijn functie van directeur bedrijfsvoering gedurende de tweede helft van 2024 heeft willen en kunnen combineren met de waarneming van de functie van algemeen directeur-bestuurder. De Raad wil ook graag Bianca Franssen dankzeggen voor de vlotte en uitstekende ondersteuning in zijn werkzaamheden.

Arnhem, 11 april 2025

Raad van Toezicht,
w.g. Mr. Thom de Graaf, voorzitter

Bevoegdheden, verantwoordelijkheden en taken Raad van Toezicht

Organisatiestructuur

Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum ontvangt structurele rijkssubsidie en is daarnaast sterk aangewezen op eigen inkomsten en additionele fondsenwerving. De commerciële activiteiten, tot eind 2016 ondergebracht in de Stichting de Oude Bijenkorf, zijn per 2017 samengevoegd in Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum.

Met ingang van 1 januari 2013 is de Stichting Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN), voorheen het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed, onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van het Openluchtmuseum gebracht. Ook op deze stichting ziet de Raad van Toezicht toe.

Het Nederlands Openluchtmuseum kent een directie met een directeur-bestuurder. De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn vastgelegd in het *Bestuursreglement*.

Taak Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken in het Openluchtmuseum. De Raad van Toezicht richt zich bij de vervulling van zijn taak op het belang van de stichting Het Nederlands Openluchtmuseum en de stichting Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland. De Raad houdt daarbij rekening met de belangen van betrokkenen. Taken en bevoegdheden van de Raad van Toezicht volgen uit de wet en de statuten van de genoemde stichtingen. Deze zijn nader uitgewerkt in het *Reglement Raad van Toezicht*.

De Raad van Toezicht concentreert zich daarbij in het bijzonder op een drietal kerntaken:

- Statutaire besluitvorming.
- Advisering en coaching van de directeur-bestuurder.
- Werkgeverschap.

Vanuit de Raad van Toezicht zijn twee vaste commissies gevormd:

- Financiële Commissie.
- Commissie Benoeming, Beoordeling en Beloning.

Samenstelling en functioneren Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestaat uit een door de Raad binnen de statutaire kaders vast te stellen aantal leden. Dit aantal mag variëren van vijf tot negen leden. De Raad heeft er in zijn zelfevaluatie van 9 december 2022 voor gekozen dit te maximeren op zeven leden. De leden worden door de Raad van Toezicht benoemd. Eén lid wordt benoemd op voordracht van de Ondernemingsraad van het museum. De zittingstermijn bedraagt vier jaar, waarna een lid maximaal voor één termijn herbenoemd kan worden. De Raad hanteert een rooster van aftreden en evalueert periodiek.

De Raad van Toezicht komt gemiddeld viermaal per jaar bijeen. Van de leden wordt verwacht dat zij jaarlijks ten minste drie van de vier vergaderingen bijwonen. Gemaakte onkosten worden vergoed.

Gewenste samenstelling Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht streeft naar een gelijke verdeling van mannelijke en vrouwelijke leden en naar diversiteit op gebieden als culturele afkomst en leeftijd. Ten minste één lid van de Raad heeft een binding met Gelderland/Oost-Nederland.

Aan elk lid worden de volgende eisen gesteld:

- Ervaring in het besturen, dan wel het houden van toezicht.
- Functioneren of gefunctioneerd hebben in landelijke netwerken op het gebied van zijn/haar expertise.
- Affiniteit met het werkterrein van het Nederlands Openluchtmuseum, zijnde de publiek-private sector.

Binnen de Raad van Toezicht dient expertise op de volgende gebieden aanwezig te zijn:

- Bestuurlijke en politieke ervaring op landelijk niveau.
- De museale sector.
- Immaterieel erfgoed.
- Financiën.
- HR-beleid en ICT.
- Juridische zaken.
- Marketing/communicatie en/of culturele diversiteit.

Huidige samenstelling Raad van Toezicht en directie

Naam	Rol in RvT	Lid sinds	Lid tot	Hoofd- en nevenfuncties
De heer Mr. Th.C. de Graaf	Voorzitter, Voorzitter remuneratie-commissie	19-3-2021	19-3-2025 (herbenoembaar)	Vice-president Raad van State. Voorzitter Stichting Nationale Herdenking 15 augustus 1945. Lid Raad van Advies Carnegie stichting. Lid maatschappelijke adviesraad Instituut Open Samenleving, Universiteit Utrecht.
De heer M. Adriani	Lid	19-3-2021	19-3-2025 (herbenoembaar)	Hoofdredacteur BNR Nieuwsradio. Eigenaar Unwritten Media. Eigenaar Different Cook (wijn- en restaurantconcept). Lid Raad van Toezicht Metropole orkest.
De heer drs. C. Breedveld	Lid	27-9-2018	27-9-2026 (aftredend per 1-1-2025)	Grootmeester van het Huis van Z.M. de Koning. Bestuursvoorzitter Bureau Financieel Toezicht. Bestuurslid Stichting Koninklijk Paleis Amsterdam.

				Lid Raad van Toezicht Trombosestichting Nederland. Bestuursvoorzitter De Letselschaderaad.
Mevrouw Y. Çegerek	Lid	12-6- 2020	12-6-2024 (aftredend)	Wethouder gemeente Brummen. Lid Raad van Advies van Mission Reuse. Lid Raad van Toezicht Phion.
Mevrouw E. van Eupen	Lid, lid remune- ratiecommissie	10-12- 2020	10-12-2028	HR-manager Alliander.
Mevrouw R.P. Hoytink- Roubos	Lid, tevens lid Financiële Commissie (vanaf 12-6-2020)	12-6- 2020	12-6-2028	Burgemeester gemeente Overbetuwe. Lid bestuur Gelders Genootschap. Lid College voor Dienstverleningszaken VNG. Voorzitter Stuurgroep NatuurInclusieve Landbouw Gld. Lid DB VGGM (Veiligheids- en Gezondheidsregio Gld. Midden). Lid AB VGGM. Lid Stuurgroep Landelijke agenda Suïcidepreventie. Bestuurslid Geurt van Lonkhuyzen Stichting. Lid AB Groenemetropoolregio ArnhemNijmegen. Lid Stuurgroep Veiligheidshuis Regio Arnhem.
De heer drs. E.M. Robbe RA	Lid, tevens Voorzitter Financiële Commissie (sinds 1-11-2017)	5-10- 2017	5-10-2025	Lid Raad van Commissarissen BDO. Voorzitter vereniging Warmonderhek. Lid Raad van Commissarissen CBRE Dutch Retail Fund. Lid Raad van Advies CBRE Dutch Residential Fund. Lid Stuurgroep Landelijke agenda Suïcidepreventie. Executive coach. Moderator European Leadership Platform.
Mevrouw drs. A.S.M. Vreeburg	Lid Vicevoorzitter	1-1- 2017	1-1-2025 (aftredend)	Voorzitter RvC Altide. Lid RvC Slot Loevestein.
Mevrouw Y. van der Zee	Lid	10-12- 2020	10-12-2028	Voorzitter bestuur Nieuw Dakota.

Naam	Functie	Periode	Relevante nevenfuncties
De heer Mr. B. Eenkhorn	Directeur-bestuurder	1-6-2018 tot 1 juli 2024	Bestuurslid Libris Geschiedenisprijs. Lid Raad van Advies CASA. Lid RvT Slot Loevestein. Bestuurslid Club van Elf.
De heer J.H.W. Bergevoet MBA	Waarnemend directeur- bestuurder	Vanaf 1-7- 2024	Lid Raad van Toezicht Stichting Sonsbeek. Lid Raad van Toezicht De Zaansche Molen.

Bericht van de Ondernemingsraad

De Ondernemingsraad in 2024 | Wisseling van de wacht

Het museale jaar 2024 stond voor ons als Ondernemingsraad in het teken van wisseling van de wacht, zowel voor de Ondernemingsraad zelf, als voor de directeur-bestuurder van het Openluchtmuseum.

Eerst maar de OR. De nieuwe functie van onze collega Peggy Vastbinder vroeg zoveel van haar, dat ze het niet langer kon combineren met het OR-werk. Ze heeft zitting gehad in maar liefst vier achtereenvolgende OR's, waarvoor ze zich vol energie en met kennis van zaken heeft ingezet. Gelukkig kon zij naadloos worden opgevolgd door de volgende op de lijst van in 2022 verkozenen, Rosalie Bouwman.

De OR was afgelopen jaar toe aan de eerste reguliere vernieuwing volgens het nieuwe reglement: drie in 2022 verkozen leden waren dit jaar aftredend en stelden zich niet opnieuw verkiesbaar. Voor de tweede keer werden de OR-verkiezingen digitaal gehouden en er kon gedurende een aantal dagen gestemd worden. Van de vijf kandidaten die zich verkiesbaar stelden zijn er drie in één ronde gekozen. Het opkomstpercentage bedroeg 48,9%.

De OR heeft iedere zes weken een overlegvergadering met de directeur. Tweemaal per jaar is er een artikel 24-vergadering, waarvoor ook Ester van Eupen namens de Raad van Toezicht uitgenodigd wordt. Zij is indertijd op voordracht van de OR benoemd. Omdat haar eerste termijn afliep, hebben wij dit jaar de RvT geadviseerd om haar lidmaatschap met een nieuwe termijn te verlengen.

De OR houdt eens per jaar ruggenspraak met het bestuur van het Vrijwilligersplatform. In februari hebben we samen de voornaamste uitdagingen en knelpunten doorgesproken. In september heeft de OR twee achterbanbijeenkomsten georganiseerd. De opkomst ligt de laatste jaren meestal rond de 10 tot 20 collega's. De gesprekken zijn nuttig: wij vertellen waarmee we bezig zijn en van de achterban horen wij waar hun vragen liggen en waarover zij zich zorgen maken.

Als we terugkijken op de vergaderingen en instemmingsverzoeken van afgelopen jaar, vallen vooral twee aspecten op:

- Na lange tijd op HR- en ARBO-gebied achteraan te hebben gelopen, heeft ons museum in de afgelopen jaren een indrukwekkende inhaalslag gemaakt. De afdeling HR en preventiemedewerker Jeroen Bergers verdienen in onze ogen daarbij een speciale vermelding. Het ARBO-handboek wordt steeds completer en we behoren naar ons gevoel inmiddels tot de voorhoede op dit gebied.
- Een terugkerend thema zijn de museale openingstijden en de daarmee samenhangende verplichtingen en verwachtingen voor steeds meer collega's. Nu avondopenstellingen meer en meer tot het vaste programma gaan behoren, zijn we steeds minder een 10-17u-museum. Wij zien dit als een prima ontwikkeling, maar dit moet wel goed met elkaar geregeld en afgestemd worden. Op dat punt proberen we de directie en de rest van de organisatie scherp te houden.

Tot slot - last but not least - de tweede wisseling. Onze organisatie moest afscheid nemen van directeur-bestuurder Teus Eenkhoorn. Als Ondernemingsraad hebben we goed en constructief met elkaar samengewerkt, harmonieus als het kon en kritisch als het moest. Vervolgens brak er een periode aan waarop we met Joop Bergevoet als waarnemend directeur om de tafel zaten. Met hem konden we die lijn zonder enig probleem

voortzetten. En we zijn blij dat we op de valreep van het jaar kennis konden maken met Amito Haarhuis als beoogd nieuw directeur. Over hem hebben we de Raad van Toezicht positief geadviseerd, en we kijken uit naar de samenwerking met hem vanaf maart 2025.

De OR heeft desgevraagd advies gegeven over:

- Enkele organisatiewijzigingen
- Benoeming nieuwe directeur-bestuurder

De OR heeft desgevraagd instemming verleend over:

- Openingstijden winter
- Avondopenstelling herfstvakantie (*Uitgelicht*)
- Openingstijden 2025-2026
- Klokkenluidersregeling
- Nieuwe/herplaatste beveiligingscamera's (2x)
- 80-90-100-regeling
- Opleidingsplan
- Beleid snuffelstages 13-15-jarigen
- Jeugdigenbeleid vanaf 16 jaar
- Zwangeren en borstvoedinggevend
- Nieuwe vertrouwenspersonen
- Aanschaf leerplatform Studytube

Arnhem, 17 januari 2025

De Ondernemingsraad 2022-2024:

Hubert Slings, voorzitter

Petra Hermans-Verloop, vicevoorzitter

Micha Vink, secretaris

Martin Admiraal

Harm Bastiaanse

Jan Fecken

Peggy Vastbinder (tot juni 2024)

Rosalie Bouman (vanaf juni 2024)

Sinds 10 december 2024:

Hubert Slings, voorzitter

Petra Hermans-Verloop, vicevoorzitter

Rosalie Bouwman, secretaris

Mechteld Brouwer

Jan Fecken

Peter van den Hoogen

Sterre Smeets

Jaarrekening

Balans per 31 december 2024

(na voorgestelde resultaatbestemming)

	2024		2023	
	EUR	EUR	EUR	EUR
ACTIVA				
1. Materiele vaste activa	12.528.224		12.274.557	
Totale vaste activa		12.528.224		12.274.557
2. Voorraden	275.735		246.376	
3. Vorderingen	2.470.227		2.534.159	
4. Liquide middelen	19.451.586		16.997.736	
Totale vlottende activa		22.197.548		19.778.271
TOTALE ACTIVA		34.725.772		32.052.828
PASSIVA				
5. Algemene reserve	8.728.219		8.279.676	
6. Bestemmingsreserves	3.571.309		734.069	
Totale Eigen Vermogen		12.299.528		9.013.745
7. Voorziening jubileum uitkeringen	148.012		159.345	
Totale Voorzieningen		148.012		159.345
8. Lening Ministerie van Financiën	2.000.000		3.000.000	
9. Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW	10.280.115		8.197.830	
10. Investeringsubsidie OCW	2.810.561		2.591.766	
11. Investeringsbijdragen	663.561		699.880	
Totale Langlopende schulden		15.754.237		14.489.476
Schulden aan leveranciers	1.265.039		1.527.021	
Kortlopend deel langlopende schuld	1.000.000		1.000.000	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	548.197		495.027	
Schulden uit hoofde van pensioenen	585.241		523.041	
12. Vooruitontvangen t.b.v. projecten	1.417.710		1.941.178	
13. Overige schulden	1.615.555		2.833.244	
14. Overlopende passiva	92.253		70.751	
Totale Kortlopende schulden		6.523.995		8.390.262
TOTALE PASSIVA		34.725.772		32.052.828

Categoriale exploitatierekening 2024

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
Baten:			
1. Eigen inkomsten			
Publieksinkomsten binnenland:	13.967.069	13.104.800	12.127.033
<i>Kaartverkoop</i>	6.342.811	5.636.600	5.443.616
<i>Overige publieksinkomsten</i>	7.624.258	7.468.200	6.683.417
Publieksinkomsten buitenland	-	-	-
Totaal Publieksinkomsten	13.967.069	13.104.800	12.127.033
Sponsorinkomsten	587.704	361.000	533.009
Overige directe inkomsten	65.208	40.000	51.794
Totaal overige directe inkomsten	652.912	401.000	584.803
Totaal Directe inkomsten	14.619.981	13.505.800	12.711.836
2. Indirecte inkomsten	-	-	-
Private middelen - particulieren incl. vriendenverenigingen	3.162.096	121.400	198.207
Private middelen - bedrijven	269.418	510.000	94.082
Private middelen - private fondsen	197.342	4.000	107.986
Private middelen - goede doelen loterijen	787.003	1.210.000	405.255
3. Totaal bijdragen uit private middelen	4.415.859	1.845.400	805.530
Totaal eigen inkomsten	19.035.840	15.351.200	13.517.366
Subsidies			
Totaal structureel OCW	15.045.976	14.787.200	14.019.464
<i>OCW: Publieksactiviteiten</i>	7.724.375	7.581.900	7.325.473
<i>OCW: Huisvesting</i>	3.444.819	3.400.000	3.017.412
<i>OCW: Collectiebeheer</i>	3.876.782	3.805.300	3.676.579
Totaal structureel Provincie	-	-	-
Totaal structureel Gemeente	-	-	-
Totaal structureel publieke subsidie overig	100.531	90.000	96.161
4. Totale structurele subsidies	15.146.507	14.877.200	14.115.625
5. Incidentele publieke subsidies	927.900	923.760	489.824
Totaal subsidies	16.074.407	15.800.960	14.605.449
TOTALE BATEN	35.110.247	31.152.160	28.122.815

Categoriale exploitatierekening 2024 (vervolg)

Lasten:	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
6. Personeelslasten	16.368.107	16.186.090	15.304.660
7. Huisvestingslasten	4.778.914	5.068.750	5.141.706
8. Afschrijvingen	1.063.873	1.088.000	1.008.032
Aankopen	22.282	37.800	30.528
9. Overige lasten	10.283.371	9.362.470	7.470.921
TOTALE LASTEN	32.516.547	31.743.110	28.955.847
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	2.593.700	-590.950	-833.032
10. Saldo rentebaten/-lasten	692.083	462.500	631.586
Mutaties Aankoopfonds	-	-	-
EXPLOITATIERESULTAAT	3.285.783	-128.450	-201.446

Resultaatbestemming

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
Exploitatieresultaat	3.285.783	-128.450	-201.446
Resultaatbestemming			
Dotatie bestemmingsreserve KIEN	-121.185	148.450	-8.176
Dotatie bestemmingsreserve Collectieverwerving	-16.055	-20.000	-6.620
Dotatie bestemmingsreserve Educatie	-2.700.000	-	-
Onttrekking/toevoeging Algemene reserve	-448.543	-	216.242
Resultaat na resultaatsbestemming	-	-	-

Categoriale en Functionele exploitatierekening 2024

	2024 EUR	Publieks- activiteiten EUR	Collectie- beheer EUR	Algemeen Beheer EUR
Baten:				
Eigen inkomsten				
Publieksinkomsten binnenland:	13.967.069	13.967.069	-	-
<i>Kaartverkoop</i>	6.342.811	6.342.811	-	-
<i>Overige publieksinkomsten</i>	7.624.258	7.624.258	-	-
Publieksinkomsten buitenland	-	-	-	-
Totaal Publieksinkomsten	13.967.069	13.967.069	-	-
Sponsorinkomsten	587.704	587.704	-	-
Overige directe inkomsten	65.208	65.208	-	-
Totaal overige directe inkomsten	652.912	652.912	-	-
Totaal Directe inkomsten	14.619.981	14.619.981	-	-
Indirecte inkomsten	-	-	-	-
Private middelen - particulieren incl. vriendenverenigingen	3.162.096	407.445	-	2.754.651
Private middelen - bedrijven	269.418	269.418	-	-
Private middelen - private fondsen	197.342	191.434	5.908	-
Private middelen - goede doelen loterijen	787.003	787.003	-	-
Totaal bijdragen uit private middelen	4.415.859	1.655.300	5.908	2.754.651
Totaal eigen inkomsten	19.035.840	16.275.281	5.908	2.754.651
Subsidies				
Totaal structureel OCW	15.045.976	8.551.132	5.668.087	826.757
<i>OCW: Publieksactiviteiten</i>	7.724.375	7.724.375	-	-
<i>OCW: Huisvesting</i>	3.444.819	826.757	1.791.305	826.757
<i>OCW: Collectiebeheer</i>	3.876.782	-	3.876.782	-
Totaal structureel Provincie	-	-	-	-
Totaal structureel Gemeente	-	-	-	-
Totaal structureel publieke subsidie overig	100.531	100.531	-	-
Totale structurele subsidies	15.146.507	8.651.663	5.668.087	826.757
Incidentele publieke subsidies	927.900	856.932	9.862	61.106
Totaal subsidies	16.074.407	9.508.595	5.677.949	887.863
TOTALE BATEN	35.110.247	25.783.876	5.683.857	3.642.514

Categoriale en Functionele exploitatierekening 2024 (vervolg)

Lasten:	2024 EUR	Publieks- activiteiten EUR	Collectie- beheer EUR	Algemeen Beheer EUR
Personeelslasten	16.368.107	10.550.000	3.492.529	2.325.578
Huisvestingslasten	4.778.914	1.223.650	2.465.849	1.089.415
Afschrijvingen	1.063.873	888.008	5.085	170.780
Aankopen	22.282	-	22.282	-
Overige lasten	10.283.371	7.400.701	491.866	2.390.804
TOTALE LASTEN	32.516.547	20.062.359	6.477.611	5.976.577
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	2.593.700	5.721.517	-793.754	-2.334.063
Saldo rentebaten/-lasten	692.083	-	-	692.083
Mutaties Aankoopfonds	-	-	-	-
EXPLOITATIERESULTAAT	3.285.783	5.721.517	-793.754	-1.641.980

Kasstroomoverzicht

	2024	2023
	EUR	EUR
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat	3.285.783	-201.446
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen immateriële en materiële vaste activa	1.453.622	1.246.107
Vrijval investeringssubsidie en -bijdragen	-272.267	-121.976
Mutatie voorzieningen	-11.333	6.540
<i>Bruto-kasstroom uit operationele activiteiten</i>	<i>4.455.805</i>	<i>929.225</i>
Mutatie in voorraden	-29.359	16.095
Mutatie in vorderingen	63.932	-260.904
Mutatie in kortlopende schulden	-1.866.265	546.984
Ontvangen bijdragen aankoopfonds	-	-
Betalingen aankoopfonds	-	-
Netto-kasstroom uit operationele activiteiten	-1.831.692	302.175
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings immateriële en materiële vaste activa	-1.707.289	-2.407.784
Desinvesteringen immateriële en materiële vaste activa	-	-
Ontvangen investeringsbijdragen	454.741	1.823.334
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>	<i>-1.252.548</i>	<i>-584.450</i>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Ontvangen nog te besteden huisvestingssubsidie OCW	2.082.285	-504.311
Aflossing lening schatkistbankieren	-1.000.000	-1.000.000
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>	<i>1.082.285</i>	<i>-1.504.311</i>
<i>Mutatie liquide middelen</i>	<i>2.453.850</i>	<i>-857.361</i>
Het verloop van de liquide middelen is als volgt:		
Stand per 1 januari	16.997.736	17.855.097
Mutatie boekjaar	2.453.850	-857.361
Stand per 31 december	19.451.586	16.997.736

Toelichting behorende tot de jaarrekening 2024

Algemeen

Deze jaarrekening heeft betrekking op de per 1 januari 1991 verzelfstandigde Stichting het Nederlands Openluchtmuseum. De Stichting heeft ten doel het inrichten, in stand houden en exploiteren van het Nederlands Openluchtmuseum te Arnhem. De Stichting is gevestigd op Hoferlaan 4 te Arnhem en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41050671.

Ten aanzien van de museale collectie is overeengekomen dat deze juridisch eigendom blijft van het Rijk; de Stichting heeft deze in bruikleen verkregen. Bovendien heeft de Stichting een instandhoudingsverplichting ten aanzien van de museale objecten.

De Stichting ontvangt van het Rijk een subsidie voor de museale taken. Daarnaast worden inkomsten verworven door entreegelden, parkeergelden en huuropbrengsten, alsmede door de exploitatie van een winkel en overige commerciële activiteiten.

De jaarrekening is opgemaakt in Euro's.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2024, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2024.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig het handboek verantwoording instellingen erfgoedwetsubsidie 2021-2024 van het ministerie van OCW. Op grond van dit Handboek zijn BW2 titel 9 en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, waaronder voor Organisaties zonder winststreven, van toepassing.

Vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers 2023 zijn voor vergelijkingsdoeleinden, waar nodig geacht, anders gerubriceerd.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Voor zover niet anders vermeld is, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen waarvan de omvang van het bedrag betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Gebruik van schattingen en oordelen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat de directie oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Materiële vaste activa

Gebouwen en terreinen

Alle museale gebouwen in gebruik bij Stichting het Nederlands Openluchtmuseum zijn juridisch eigendom van de Staat der Nederlanden en op basis hiervan niet geactiveerd. Alle overige gebouwen worden gehuurd bij het Rijksvastgoedbedrijf (RVB), de grond ten behoeve van de parkeervoorzieningen is in erfpacht verkregen van de gemeente Arnhem, de overige terreinen worden gehuurd. De gehuurde gebouwen en terreinen worden als operationele huur in de exploitatierekening verwerkt.

In enkele gebouwen heeft de Stichting zelf geïnvesteerd, deze investeringen zijn in de balans opgenomen. De verkrijgingsprijs van deze investeringen worden over de economische levensduur afgeschreven volgens de lineaire methode. De uitgaven voor groot onderhoud worden geactiveerd en afgeschreven, mits aan de activeringscriteria is voldaan.

Museale gebouwen en overige museale collectie

De museale gebouwen en de overige museale collectie, welke ten tijde van de verzelfstandiging aanwezig waren, zijn niet geactiveerd. De museale gebouwen en de museale collectie zijn in bruikleen ontvangen van de Staat der Nederlanden. Kosten van onderhoud worden ten laste van de exploitatie van het museum gebracht, indien er sprake is van grote (vervangings-)investeringen worden de kosten geactiveerd en hierna op basis van de geschatte economische levensduur evenredig verspreid over de looptijd. Kosten van aanschaffingen inzake de overige museale collectie worden rechtstreeks ten laste van het resultaat gebracht.

Parkeerterrein

De inrichting van het parkeerterrein is gewaardeerd op verkrijgingsprijs. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de verkrijgingsprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur.

Overige bedrijfsmiddelen

Inventaris en inrichting en vervoermiddelen worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs. Afschrijvingen vinden lineair plaats gebaseerd op de geschatte economische levensduur.

Bijzondere waardevermindering van materiële vaste activa

Voor materiële vaste activa wordt op balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te bepalen voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief of een kasstroom genererende eenheid hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardevermindingsverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.

Verder wordt op balansdatum beoordeeld of er een indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardevermindingsverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief of kasstroom genererende eenheid geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardevermindingsverlies vindt alleen plaats als er sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardevermindingsverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroom genererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardevermindingsverlies voor het actief (of kasstroom genererende eenheid) zou zijn verantwoord.

Investeringsubsidies en Investeringsbijdragen

Investeringsubsidies en Investeringsbijdragen worden verantwoord als vooruitontvangen bedragen onder de langlopende schulden die jaarlijks op systematische wijze, ten hoogte van de afschrijvingslast, ten gunste van het bedrijfsresultaat worden gebracht.

Voorraden

De voorraden grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen kostprijs onder toepassing van de FIFO-methode ('first in, first out') of lagere opbrengstwaarde.

De verkrijgings- of vervaardigingsprijs bestaat uit alle kosten die samenhangen met de verkrijging of vervaardiging alsmede de gemaakte kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen. In de kosten van vervaardiging zijn begrepen directe loonkosten en toeslagen voor aan de productie gerelateerde indirecte vaste en variabele kosten.

De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurrantheid van de voorraden.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten), handelsschulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: vorderingen, geldmiddelen, kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen. Er is geen sprake van in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten en derivaten.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien echter financiële instrumenten bij de vervolgwaaardering worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de exploitatierekening, worden direct toerekenbare transactiekosten direct verwerkt in de exploitatierekening.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Vorderingen

Overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindervingsverliezen. Indien geen sprake is van (dis)agio en transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van de Stichting.

Eigen vermogen

Algemene reserve

Dit is het gedeelte van het eigen vermogen waartoe de daartoe bevoegde organen zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kunnen beschikken voor het doel waarvoor de organisatie is opgericht.

Bestemmingsreserves

Aan deze van het vermogen afgezonderde reserves is door de directie van de Stichting, indien nodig onder goedkeuring van de Raad van Toezicht, een in de jaarrekening omschreven specifieke bestedingsmogelijkheid gegeven.

Voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is, en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is in te schatten.

Indien (een deel van) de uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk door een derde worden vergoed bij afwikkeling van de voorziening, wordt de vergoeding als afzonderlijk actief gepresenteerd.

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

Indien het effect van de tijdswaarde van geld niet materieel is, wordt de voorziening gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

De disconteringsvoet waartegen contant wordt gemaakt, betreft een disconteringsvoet vóór belasting die zowel de actuele marktrente als de specifieke risico's met betrekking tot de verplichting weergeeft. De disconteringsvoet geeft geen risico's weer waarmee bij het schatten van de toekomstige uitgaven al rekening is gehouden.

Voorziening jubileumuitkeringen

De voorziening voor jubileumuitkeringen wordt gevormd voor de in de cao opgenomen rechten op toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd.

Langlopende schulden, kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

Langlopende Schulden

Onder de langlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van meer dan één jaar. De op korte termijn (binnen één jaar) verschuldigde aflossingen worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

Ontvangen investeringssubsidies en bijdragen ten behoeve van de aanschaf van materiële vaste activa worden verantwoord onder de langlopende schulden onder de post investeringsbijdragen. Deze post valt vrij ten gunste van de exploitatierekening overeenkomstig de afschrijving op de met deze subsidies en bijdragen verkregen materiële vaste activa.

Kortlopende Schulden

De kortlopende schulden hebben een verwachte looptijd van maximaal één jaar, tenzij anders is vermeld in de toelichting.

Vooruitontvangen subsidies

Vooruitontvangen subsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen onder vermelding van de naam van het project waarvoor de subsidie is verkregen. Op het moment dat lasten worden gemaakt voor het betreffende project zal voor hetzelfde bedrag uit de vooruitontvangen subsidie van het betreffende project als baten worden verantwoord. Vanaf het moment dat de lasten de baten overstijgen zal voor het project enkel lasten in de exploitatierekening worden verantwoord.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Baten en Lasten

Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben.

Publieksinkomsten

Publieksinkomsten bestaan vooral uit entreegelden, museumkaartbezoek, retail, horeca en parkeergelden. Deze inkomsten worden opgenomen in de baten wanneer de belangrijke risico's aan de koper zijn overgedragen en de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is (veelal directe betaling). Deze inkomsten worden verantwoord tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding en worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Sponsorinkomsten

Deze inkomsten worden opgenomen in de baten tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding en worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Overige inkomsten (direct)

Deze inkomsten bestaan vooral uit verkoop van de museumkaart en opbrengsten deelnemers. Deze inkomsten worden opgenomen in de baten wanneer de belangrijke risico's aan de koper zijn overgedragen en de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is (veelal directe betaling). Deze inkomsten worden verantwoord tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding en worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Indirecte inkomsten

In 2024 zijn geen indirecte inkomsten ontvangen.

Overheidssubsidies / overige subsidies en bijdragen

De huisvestingssubsidie OCW en projectsubsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat voldaan wordt aan de daaraan verbonden voorwaarden. Subsidies ter compensatie van gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de exploitatierekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt. Subsidies ter compensatie voor de kosten van een actief worden als langlopende schuld opgenomen in de balans en systematisch in de exploitatierekening opgenomen gedurende de gebruiksduur van het actief.

De overige subsidies worden direct ten gunste van de exploitatierekening verantwoord als baten.

Nalatenschappen en legaten

Baten uit nalatenschappen en legaten worden verantwoord onder de private middelen. Baten uit nalatenschappen en legaten worden uitsluitend opgenomen in de jaarrekening indien de organisatie een betrouwbare schatting kan maken van de omvang en het moment van ontvangst. Indien een akte van verdeling is opgemaakt, wordt de bate in het verslagjaar verantwoord en als vordering op de executeur of erfgenamen in de balans opgenomen. Indien er nog geen akte van verdeling is, maar wel een voorlopige verdeling of een toezegging van de executeur is ontvangen, wordt de bate toegelicht onder niet in de balans opgenomen rechten. Eventuele correcties op eerder verantwoorde nalatenschappen worden verwerkt in het boekjaar waarin deze bekend worden.

Personeelsbeloningen

Personeelsbeloningen worden als last in de winst- en verliesrekening verantwoord in de periode waarin de werkzaamheden zijn uitgevoerd en, voor zover nog niet betaald, als verplichting opgenomen op de balans. Indien de reeds betaalde bedragen hoger zijn dan de verschuldigde vergoedingen, wordt het teveel betaalde bedrag opgenomen als een overlopende actief voor zover deze door de werknemers zal worden terugbetaald of zal worden verrekend met toekomstige betalingen door de onderneming.

Pensioenen

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de

verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Voor een op balansdatum bestaand overschot bij het pensioenfonds wordt een vordering opgenomen als de onderneming de beschikkingsmacht heeft over dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de onderneming zal toevloeien en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Afschrijvingen

Materiele vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Eventuele boekwinsten of – verliezen worden in mindering gebracht op de afschrijvingen.

Wet Normering Topinkomens

Voor de uitvoering van de Wet Normering Topinkomens heeft de instelling zich gehouden aan de relevante wet- en regelgeving en deze als normenkader bij het opmaken van de jaarrekening gehanteerd.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

Specificatie balans per 31 december 2024

1. Materiële vaste activa

Het verloop is als volgt:

	Gebouwen en terreinen	Inventaris en inrichting	Vervoer middelen	Activa in uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde per 1-1-2024	13.581.489	10.623.704	314.743	213.150	24.733.086
Investerings 2024	315.761	873.286	310.300	207.942	1.707.289
Desinvestering 2024	-	-	28.250-	-	28.250-
Overboeking 2024	111.868	8.180	-	120.048-	-
Aanschafwaarde 31-12-2024	14.009.118	11.505.170	596.793	301.044	26.412.125
Cumulatieve afschrijvingen t/m 2023	5.794.223	6.404.084	260.222	-	12.458.529
Afschrijvingen 2024	559.415	845.803	48.404	-	1.453.622
Desinvestering afschrijving 2024	-	-	28.250-	-	28.250-
Cumulatieve afschrijvingen t/m 2024	6.353.638	7.249.887	280.376	-	13.883.901
Boekwaarde 31-12-2024	7.655.480	4.255.283	316.417	301.044	12.528.224

Op de materiële vaste activa zijn de volgende afschrijvingspercentages van toepassing:

Gebouwen en terreinen	3 - 20 %
Inventaris en inrichting	5 - 33 %
Vervoermiddelen	20 %

2. Voorraden

	2024 EUR	2023 EUR
Vorraden Retail	123.106	121.794
Vorraden Horeca	76.028	64.276
Waardepapieren	76.601	60.306
Totaal Voorraden	275.735	246.376

De voorziening voor incourantheid bedraagt nihil (2023: nihil).

3. Vorderingen

Totale vorderingen

De vorderingen bestaan uit:

	2024 EUR	2023 EUR
Debiteuren	346.221	695.908
Belastingen	304.291	279.252
Overige vorderingen	1.580.829	1.339.900
Overlopende activa	238.886	219.099
Totaal vorderingen	2.470.227	2.534.159

Onderstaand is een gedetailleerde uitsplitsing van de vorderingen opgenomen. Per ultimo 2024 bedraagt het aandeel van de vorderingen met een looptijd van langer dan een jaar 3.000 euro (2023: 15.000 euro).

Debiteuren

De debiteuren zijn verantwoord onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid. Ultimo 2024 is de voorziening nihil (2023: nihil).

Belastingen

	2024 EUR	2023 EUR
Te vorderen BTW	304.291	279.252
Totaal Belastingen	304.291	279.252

Overige vorderingen

	2024 EUR	2023 EUR
Te ontvangen Museumkaart (bezoekers Museumkaart)	656.879	547.869
Te ontvangen VriendenLoterij (geormerkt werven en bezoekers VIP-kaarten)	408.123	271.074
Te ontvangen rente rekening-courant	174.150	187.268
Te ontvangen Heersink - Houtloods	55.000	-
Te ontvangen Cultuurfonds - Maand vd Geschiedenis	20.000	15.000
Te ontvangen UWV	16.178	-
Leningen personeel	7.392	13.037
Te ontvangen Project inrichting/presentatie Warnsveld	-	43.911
Overige vorderingen	243.107	261.741
Totaal Overige Vorderingen	1.580.829	1.339.900

De lening voor personeel betreft zowel de overname van een studieschuld als de mogelijkheid voor werknemers om een thuiswerkplek in te richten. De studieschuld wordt over een periode van drie jaar afgeschreven, terwijl de kosten voor de inrichting van de thuiswerkplek binnen vijf jaar worden afgeschreven.

Warnsveld – inrichting/presentatie

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	43.911	-44.429
<i>Toegekende bedragen</i>	-46.195	-
<i>Bestedingen</i>	-	88.340
<i>Overige mutaties</i>	2.284	-
Per saldo	-43.911	88.340
Stand per 31 december	-	43.911

In 2021 is het project gestart voor de inrichting en presentatie van Huisje Warnsveld. Dit project werd gefinancierd met 150.000 euro van Vfonds en 250.000 euro van het Mondriaan Fonds, waarvan reeds 350.000 euro als voorschot werd ontvangen. De definitieve afrekening vond plaats in 2024, resulterend in een positief verschil van 2.284 euro ten opzichte van de op het project geboekte kosten.

De activiteiten waren volledig afgerond per 31 december 2023.

Overlopende activa

	2024 EUR	2023 EUR
Vooruitgefactureerde kosten onderhoudscontracten	129.895	129.476
Vooruitgefactureerde verzekeringskosten	23.226	22.674
Overige vooruitgefactureerde kosten	85.764	66.949
Totaal Overlopende activa	238.886	219.099

4. Liquide middelen

	2024 EUR	2023 EUR
Schatkistbankieren	19.298.278	16.729.265
Rekening courant Rabobank	21.762	7.922
Kas	67.842	87.139
Kruisposten	63.704	173.410
Totaal Liquide middelen	19.451.586	16.997.736

In 2024 bedroeg het gemiddelde rentepercentage op de rekening-courant 3,64% (2023: 3,15%). De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de Stichting.

Eigen Vermogen

5. Algemene reserve

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	8.279.676	8.495.919
Resultaatbestemming	448.543	-216.243
Stand per 31 december	8.728.219	8.279.676

6. Bestemmingsreserves

	2024 EUR	2023 EUR
KIEN	782.017	660.832
Collectieverwerving	89.292	73.237
Pigeaud	2.700.000	-
Bestemmingsreserves	3.571.309	734.069

Bestemmingsreserve KIEN

	2024 EUR	2023 EUR
Bestemmingsreserve KIEN		
Stand per 1 januari	660.832	652.656
<i>Resultaatbestemming:</i>		
Toevoeging	631.609	1.001.551
Onttrekking	-510.424	993.375-
Per saldo ten laste / gunste bestemmingsreserve	121.185	8.176
Stand per 31 december	782.017	660.832

De bestemmingsreserve van 782.017 euro is bestemd voor de activiteiten van KIEN, die gericht zijn op het bevorderen van de bescherming en kennis van immaterieel erfgoed. De jaarlijkse toevoeging aan de bestemmingsreserve betreft de subsidie die specifiek wordt toegekend voor de activiteiten van KIEN. De onttrekkingen bestaan uit de kosten die worden gemaakt door de afdeling KIEN.

Bestemmingsreserve Collectieverwerving

	2024 EUR	2023 EUR
Bestemmingsreserve Collectieverwerving		
Stand per 1 januari	73.237	66.617
<i>Resultaatbestemming:</i>		
Toevoeging	20.000	20.000
Onttrekking	-3.945	13.380-
Per saldo ten laste / gunste bestemmingsreserve	16.055	6.620
Stand per 31 december	89.292	73.237

De bestemmingsreserve van 89.292 euro is ingesteld voor de afdeling Kennis en Collecties. Jaarlijks wordt er 20.000 euro toegevoegd aan de bestemmingsreserve, waarbij de daadwerkelijke kosten die zijn gemaakt ten behoeve van aankopen worden onttrokken. De gereserveerde gelden worden aangewend voor de uitvoering van het Collectiebeleidsplan 2021-2028.

Bestemmingsreserve Pigeaud

	2024 EUR	2023 EUR
Bestemmingsreserve Pigeaud		
Stand per 1 januari	-	-
<i>Resultaatbestemming:</i>		
Toevoeging	2.700.000	-
Onttrekking	-	-
Per saldo ten laste / gunste bestemmingsreserve	2.700.000	-
Stand per 31 december	2.700.000	-

Mevrouw Pigeaud, een toegewijde donateur van het Nederlands Openluchtmuseum, had een uitgesproken affiniteit voor educatieve projecten gericht op kinderen, multiculturaliteit en natuureducatie. Na ontvangst van haar nalatenschap heeft het museum deze ondergebracht in een bestemmingsreserve, specifiek bestemd voor projecten die aansluiten bij haar idealen. De middelen zullen worden aangewend voor educatieve initiatieven, mogelijk in combinatie met ambachten, evenals voor essentiële projecten die anders niet gerealiseerd zouden kunnen worden. Op deze wijze blijft haar bijdrage binnen het museum voortbestaan.

Voorzieningen*7. Voorziening jubileumuitkeringen*

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	159.345	152.805
Bij: Toevoegingen	1.105	12.261
Af: Onttrekkingen	-12.438	-5.721
Stand per 31 december	148.012	159.345

De voorziening is berekend rekening houdend met deelnamekansen, toekomstige uitkeringen en reeds verstreken diensttijd. De verplichting is contant gemaakt tegen 3% (2023: 3%). De voorziening is als volgt verdeeld: € 9.341 met een looptijd korter dan één jaar, € 46.164 met een looptijd tussen twee en vijf jaar, en € 92.507 met een looptijd langer dan vijf jaar.

Langlopende schulden

	2024	2023
	EUR	EUR
Lening Ministerie van Financiën	2.000.000	3.000.000
Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW	10.280.115	8.197.830
Investeringsubsidie OCW	2.810.561	2.591.766
Investeringsbijdragen	663.561	699.880
	15.754.237	14.489.476

8. Lening Ministerie van Financiën

	2024	2023
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	4.000.000	5.000.000
Toevoeging	-	-
Aflossing	-1.000.000	1.000.000-
Stand per 31 december	3.000.000	4.000.000
Af: gepresenteerd onder kortlopende schulden	-1.000.000	1.000.000-
Stand per 31 december	2.000.000	3.000.000

Aan het begin van 2016 werd een leningsovereenkomst gesloten met het ministerie van Financiën, waarbij het museum via Schatkistbankieren een lening van 10 miljoen euro ontving. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) staat garant voor deze lening. In 2016 werd een bedrag van 6.000.000 euro uitgekeerd, gevolgd door een aanvullende uitkering van 4.000.000 euro in 2017. Voor deze lening brengt OCW een rentepercentage van 0,35% in rekening. De aflossing startte in 2018 en vindt plaats in tien jaarlijkse gelijke termijnen.

9. Nog te besteden huisvestingssubsidie

	2024	2023
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	8.197.830	8.702.141
Toevoeging	6.216.004	4.368.438
Onttrekking	-4.133.719	-4.872.749
Stand per 31 december	10.280.115	8.197.830

Het verloop van de post 'Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW' is als volgt:

Saldo beginbalans 1-1-2024		8.197.830
Huisvestingssubsidie OCW (conform beschikking met kenmerk 1422446/44599811)	5.581.851	
Huisvestingssubsidie OCW (conform beschikking met kenmerk 1295143/1422446)	135.995	
Onttrekking wegens investeringen (onder Investeringsubsidie OCW)	-454.693	
<u>Onttrekkingen (lasten)</u>		
- Toeslagen aan Rijksvastgoedbedrijf: rente, aflossing, heffingen (o.a. OZB) en opslagen	-341.120	
- Loonkosten eigen organisatie beheer en behoud	-609.228	
- Verzekeringen	-109.234	
- Afschrijvingen op investeringen (bekostigd uit huisvestingssubsidie OCW)	-349.239	
- Kosten dagelijks onderhoud	-499.715	
- Kosten groot onderhoud	-	
- Overige huisvestingskosten (eigenaarszaken: advieskosten, inspecties e.d.)	-1.770.490	
Totaal onttrekkingen	-3.679.026	
<u>Toevoegingen (baten):</u>		
- vrijval investeringssubsidie OCW (bekostigd uit huisvestingssubsidie OCW)	235.898	
- vrijval investeringssubsidie OCW (verduurzaming)	-1.740	
- overige baten	264.000	
Totaal toevoegingen	498.158	
Saldo huisvestingssubsidie (subsidie OCW-onttrekkingen+toevoegingen)		2.082.285
Besteed aan publieksactiviteiten, collectiebeheer of algemeen beheer		-
Saldo eindbalans 31-12-2024		10.280.115

De huisvestingssubsidie OCW dient aangewend te worden voor instandhouding van de gebouwen en andere huisvestingskosten, zoals huur gebouwen Rijksvastgoedbedrijf en verzekeringen. De instandhouding van de gebouwen bestaat uit dagelijks onderhoud, groot onderhoud of vervangingsinvesteringen voor delen van de gebouwen en de daarbij behorende installaties. In het meerjarenonderhouds- en investeringsplan (hierna: MOIP) wordt het toekomstige meerjarig groot onderhoud en de vervangingsinvesteringen in de loop van de tijd gepland.

De (vervangings)investeringen zijn opgenomen in het MOIP, maar worden op de balans verantwoord onder de post materiële vaste activa, waarop jaarlijks wordt afgeschreven. Het deel van de huisvestingssubsidie dat wordt gebruikt voor investeringen wordt niet verantwoord in de exploitatierekening, maar op de balans. De aangewende huisvestingssubsidie is opgenomen onder de langlopende schulden, met als subpost 'Investeringsubsidie OCW'. Deze post 'Investeringsubsidie OCW' valt vrij via de exploitatierekening, parallel aan de afschrijvingstermijn van de investering, en wordt opgenomen onder de baten.

Indien na uitvoering van de taak, bedoeld in artikel 2.8 van de erfgoedwet, deze middelen niet volledig zijn aangewend en lange termijn investeringsreserves zijn aangehouden voor de instandhouding van gebouwen, zoals opgenomen in de begroting voor het desbetreffende jaar, dan kunnen deze resterende middelen besteed worden aan publieksactiviteiten, collectiebeheer of algemeen beheer in het kader van de cultuurgroederen

(artikel 3.13 Rbr). Het niet bestede deel van de huisvestingssubsidie wordt jaarlijks verantwoord onder de Kortlopende of Langlopende schulden als 'Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW'. De 'Nog te besteden huisvestingssubsidie OCW' dient in de jaarrekening volgens bovenstaand model toegelicht te worden met een specificatie waaraan de huisvestingssubsidie OCW in het betreffende boekjaar besteed is.

In de 'Nog te besteden huisvestingssubsidie' is ultimo 2024 een bedrag van 438.520 euro gereserveerd ten behoeve van verduurzamingsmaatregelen. Vanaf 2024 is een afgebakend onderdeel van de Erfgoedwetsubsidie inzake huisvesting toegewezen aan de verduurzamingsopgave.

10. Investeringsubsidie OCW

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	2.591.766	950.288
Toevoeging	454.693	1.748.408
Vrijval	-235.898	-106.930
Stand per 31 december	2.810.561	2.591.766

Conform de bepalingen van het Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen 2021–2024 wordt voor investeringen vanuit de huisvestingssubsidie OCW een investeringsubsidie OCW opgenomen onder de langlopende schulden. Deze 'Investeringsubsidie OCW' valt vrij ten gunste van de exploitatierekening huisvesting parallel aan de afschrijvingstermijn van de betreffende investering.

Het gedeelte van de investeringsubsidie voor duurzaamheid bedraagt 111.630 euro en omvat maatregelen ter bevordering van verduurzaming, zoals het installeren van warmtepompen en LED-verlichting.

11. Investeringsbijdragen

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	699.880	640.000
Toevoeging	-	74.926
Vrijval	-36.319	-15.046
Stand per 31 december	663.561	699.880

In lijn met de werkwijze van de 'Investeringsubsidie OCW' is ook voor overige bijdragen in investeringen de langlopende schuld 'Investeringsbijdragen' gevormd. De post 'Investeringsbijdragen' valt vrij ten gunste van de exploitatierekening huisvesting gelijklopend met de afschrijvingstermijn van de betreffende investering.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

	2024	2023
	EUR	EUR
Schulden aan leveranciers	1.265.039	1.527.021
Kortlopend deel langlopende schuld	1.000.000	1.000.000
Belastingen en premies sociale verzekeringen	548.197	495.027
Schulden uit hoofde van pensioenen	585.241	523.041
Vooruitontvangen t.b.v. projecten	1.417.710	1.941.178
Overige schulden	1.615.555	2.833.244
Overlopende passiva	92.253	70.751
Totaal Kortlopende Schulden	6.523.995	8.390.262

De looptijd van de kortlopende schulden is korter dan 1 jaar.

12. Vooruit ontvangen t.b.v. projecten

	2024	2023
	EUR	EUR
Vooruitontvangen VriendenLoterij	332.339	619.342
Vooruitontvangen Netwerk Levend Erfgoed	273.875	-
Vooruitontvangen Sector Overleg Ambachten 2024	155.137	-
Vooruitontvangen Sector Overleg Ambachten 2023	-	104.147
Vooruitontvangen KIEN - PIE 2021-2024	121.946	174.071
Vooruitontvangen Molukse Barak	113.776	-
Vooruitontvangen Canonnetwerk	113.628	206.433
Vooruitontvangen Sponsorbijdrage - DHL	94.903	94.903
Vooruitontvangen Provincie Overijssel 2023-2024 (KIEN)	73.206	60.753
Vooruitontvangen Huis van Herinnering - ontwikkeling programma	59.390	111.860
Vooruitontvangen Anton de Kom	48.000	-
Vooruitontvangen Midlum 'Wij gaan naar Canada'	20.723	24.048
Vooruitontvangen Huis van Herinnering - museale inrichting	6.890	194.553
Vooruitontvangen Fonds familie Heersink	3.897	77.736
Vooruitontvangen Educatie	-	112.517
Vooruitontvangen Kindererf	-	94.418
Vooruitontvangen Feest	-	30.000
Vooruitontvangen Vereniging Vrienden	-	22.764
Vooruitontvangen Participatief verzamelproject menstruatiecultuur	-	9.862
Vooruitontvangen Ebus - Educatie	-	3.771
Totaal vooruitontvangen t.b.v. Projecten	1.417.710	1.941.178

VriendenLoterij

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	619.342	524.597
<i>Toegekende bedragen</i>	500.000	500.000
<i>Bestedingen</i>	-787.003	-405.255
Per saldo	-287.003	94.745
Stand per 31 december	332.339	619.342

Als vaste beneficiënt van de VriendenLoterij heeft het museum in 2024 500.000 euro ontvangen. De bestedingen in 2024 betreffen de verlevendiging van het museum, het jaarthema 'Keuzes bepalen je koers', de tijdelijke tentoonstelling 'VOC-mentaliteit', de ontwikkeling van een nieuwe winterprogrammering en de publiektentoonstelling met betrekking tot reïniscentie in de Doorzonwoningen.

Voor de besteding van de verkregen middelen is geen specifieke einddatum afgesproken.

Netwerk Levend Erfgoed

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	-	-
<i>Toegekende bedragen</i>	275.000	-
<i>Bestedingen</i>	-1.125	-
Per saldo	273.875	-
Stand per 31 december	273.875	-

In 2024 is het project gestart om de kwartiermakersfase van het Netwerk Levend Erfgoed te ondersteunen. Dit netwerk, dat voortkomt uit de beleidsvisie van het ministerie van OCW, richt zich op de versterking van samenwerking, kennisuitwisseling en ondersteuning van gemeenschappen binnen het immaterieel erfgoedveld. Voor deze ondersteuning is een subsidie toegekend van in totaal 550.000 euro voor de periode 2024-2025. In 2024 is hiervan reeds 275.000 euro ontvangen.

De activiteiten moeten uiterlijk 31 december 2025 zijn afgerond.

Sector Overleg Ambachten (2024)

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	-	-
<i>Toegekende bedragen</i>	300.000	-
<i>Bestedingen</i>	-144.863	-
Per saldo	155.137	-
Stand per 31 december	155.137	-

Het 'Sector Overleg Ambachten (2024)' is het vervolg op het project 'Sector Overleg Ambachten (2023)'. Voor het jaar 2024 is opnieuw 300.000 aan subsidie beschikbaar gesteld en als voorschot overgemaakt. De bestedingen voor het project bedragen 144.863 euro in 2024.

De activiteiten moeten uiterlijk 31 december 2024 zijn afgerond, maar OCW heeft uitstel verleend tot 31 december 2025.

Sector Overleg Ambachten (2023)

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	104.147	-
<i>Toegekende bedragen</i>	-	300.000
<i>Overheveling naar bestemmingsreserve</i>	16.163	-
<i>Bestedingen</i>	-120.310	-195.853
Per saldo	-104.147	104.147
Stand per 31 december	-	104.147

In 2023 heeft het Kenniscentrum voor Immaterieel Erfgoed het penvoerderschap van het project 'Sector Overleg Ambachten 2023' op zich genomen. Dit is een samenwerkingsproject met Stichting Ambacht in Beeld en het Sector Comité Ambachten. Door OCW is voor het jaar 2023 een bedrag van 300.000 euro toegekend en als voorschot overgemaakt. De bestedingen voor het project bedragen 120.310 euro in 2024. Het tekort aan middelen voor het project is verwerkt in de bestemmingsreserve van KIEN.

De activiteiten moeten uiterlijk 31 december 2023 zijn afgerond, maar OCW heeft uitstel verleend tot 31 december 2024.

KIEN – PIE 2021-2024

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	174.071	151.395
<i>Toegekende bedragen</i>	<i>80.000</i>	<i>80.000</i>
<i>Bestedingen</i>	<i>-132.125</i>	<i>-57.324</i>
Per saldo	-52.125	22.676
Stand per 31 december	121.946	174.071

In 2021 is het project Gedeeld Cultureel Erfgoed, gesubsidieerd door OCW, afgerond. Het overgebleven geld is toegevoegd aan het vervolg op dit project onder de naam 'KIEN – PIE 2021-2024'. Het betreft deelname van het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed als uitvoeringspartner aan het Programma Internationale Erfgoedsamenwerking. Hier is 320.000 euro voor toegekend en daarvan is in de periode 2021 tot en met 2024 320.000 euro aan voorschot ontvangen, de totale bestedingen in 2024 bedragen 132.125 euro.

Per 16 december 2024 is een uitstel van een jaar verleend, waardoor de activiteiten binnen het project nu uiterlijk op 31 december 2025 moeten zijn voltooid.

Molukse Barak

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	-	-
<i>Toegekende bedragen</i>	<i>117.400</i>	-
<i>Bestedingen</i>	<i>-3.624</i>	-
Per saldo	113.776	-
Stand per 31 december	113.776	-

Voor een omvangrijke upgrade van de Molukse Barak zijn in 2024 gelden aangevraagd bij het Vfonds (50.000 euro), het Fonds Cultuurparticipatie (36.000 euro) en het VSBfonds (47.500 euro). In totaal is 133.500 euro aan middelen toegekend, waarvan in 2024 reeds 117.400 euro als voorschot is ontvangen. Met deze middelen wordt, in samenwerking met betrokkenen, gewerkt aan een (gedeeltelijke) herziening van het verhaal dat in de Molukse Barak wordt verteld, met meer aandacht voor het perspectief van de tweede en derde generatie Molukkers.

De middelen moeten, afhankelijk van de toekennende instantie, uiterlijk op 31 december 2025 zijn besteed.

Canonnetwerk

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	206.433	369.238
<i>Toegekende bedragen</i>	<i>204.000</i>	<i>-</i>
<i>Bestedingen</i>	<i>-296.805</i>	<i>-162.805</i>
Per saldo	-92.805	-162.805
Stand per 31 december	113.628	206.433

In 2019 heeft het ministerie van OCW een projectsubsidie van 730.000 euro toegekend aan het Nederlands Openluchtmuseum voor de uitbreiding van het Canonnetwerk. De bestedingen over 2024 bedragen 296.805 euro, waarvan 206.433 euro betrekking heeft op de in 2019 verkregen projectsubsidie.

De oorspronkelijke einddatum van het project was 31 december 2021. In 2022 heeft het museum uitstel verkregen van OCW tot 31 december 2024.

Daarnaast is op 24 juni een nieuwe subsidie toegekend voor het project 'Toegankelijkheid van het Canonnetwerk 2024 – 2025'. In 2024 is hiervan reeds 204.000 euro als voorschot ontvangen. De bestedingen over 2024 bedragen 90.372 euro. De activiteiten binnen dit project sluiten aan op de eerdere uitbreiding van het Canonnetwerk en zijn daarom onder dezelfde projectnoemer in het jaarverslag opgenomen. De einddatum van deze fase van de uitbreiding en het onderhoud van het Canonnetwerk is vastgesteld op 31 december 2025.

Sponsorbijdrage - DHL

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	94.903	108.403
<i>Toegekende bedragen</i>	<i>50.000</i>	<i>50.000</i>
<i>Vrijval</i>	<i>-50.000</i>	<i>-50.000</i>
<i>Bestedingen</i>	<i>-</i>	<i>-13.500</i>
Per saldo	-	-13.500
Stand per 31 december	94.903	94.903

Jaarlijks sponsort DHL de Stichting voor de exploitatie, presentatie en het behoud van (de presentatie in en rond) de Van Gend & Loos-loods. In 2024 is 50.000 euro ingezet voor de exploitatie van de Van Gend & Loos-loods.

Voor de besteding van de verkregen middelen is geen specifieke einddatum afgesproken.

Provincie Overijssel 2023-2024 (KIEN)

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	60.753	-
<i>Toegekende bedragen</i>	<i>75.000</i>	<i>75.000</i>
<i>Bestedingen</i>	<i>-62.547</i>	<i>-14.247</i>
Per saldo	12.453	60.753
Stand per 31 december	73.206	60.753

In maart 2023 heeft de Provincie Overijssel een subsidie van 150.000 euro toegekend voor het project 'Versterking Immaterieel Erfgoed provincie Overijssel 2023-2024'. In 2023 werd een voorschot van 75.000 euro ontvangen, gevolgd door nog eens 75.000 euro in 2024. In 2024 is er 62.547 euro aan dit project besteed.

De activiteiten binnen het projecten moeten uiterlijk zijn verricht op 31 december 2024. Het saldo dat op balansdatum nog niet is besteed, zal na de definitieve afwikkeling en verantwoording van het project aan de Provincie Overijssel worden terugbetaald.

Huis van Herinnering – ontwikkeling programma

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	111.860	112.500
<i>Toegekende bedragen</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Bestedingen</i>	<i>-52.470</i>	<i>-640</i>
Per saldo	-52.470	-640
Stand per 31 december	59.390	111.860

In 2022 is 125.000 euro toegekend vanuit het Fonds Cultuurparticipatie ten behoeve van de ontwikkeling van het programma van het Huis van Herinnering. In 2022 is hiervan een voorschot van 112.500 euro ontvangen. De totale uitgaven in 2024 aan het project bedragen 52.470 euro.

In 2024 is een bedrag van 10.486 euro aan kosten uit 2023 overgeheveld van dit project naar het project 'Huis van Herinnering – museale inrichting'. Voor de leesbaarheid zijn deze kosten verwerkt in de vergelijkende cijfers van 2023.

De geplande einddatum van het project is 1 maart 2025.

Anton de Kom naar Suriname

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	-	-
<i>Toegekende bedragen</i>	48.000	-
<i>Bestedingen</i>	-	-
Per saldo	48.000	-
Stand per 31 december	48.000	-

In 2024 is het project gestart om een tentoonstelling over Anton de Kom ('Anton de Kom - schrijver, strijder, wegbereider') die eerder als tijdelijke tentoonstelling in het Nederlands Openluchtmuseum te zien was, te realiseren in het Openluchtmuseum Fort Nieuw-Amsterdam in Suriname. Voor dit project zijn in 2024 voor in totaal 55.000 euro aan middelen toegekend door het Fonds Cultuurparticipatie (25.000 euro), de Nederlandse Ambassade in Suriname (15.000 euro), DutchCulture (10.000 euro) en het Cultuurfonds (5.000 euro). Hiervan is in 2024 reeds een voorschot van 48.000 euro ontvangen.

De middelen moeten, afhankelijk van de toekennende instantie, uiterlijk op 8 april 2026 zijn besteed.

Midlum 'Wij gaan naar Canada'

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	24.048	24.048
<i>Toegekende bedragen</i>	-	-
<i>Bestedingen</i>	-3.325	-
Per saldo	-3.325	-
Stand per 31 december	20.723	24.048

In 2024 is er 3.325 euro aan dit project besteed. Voor de besteding van de verkregen middelen is geen specifieke einddatum afgesproken.

Huis van Herinnering – museale inrichting

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	194.553	-
<i>Toegekende bedragen</i>	-	222.000
<i>Bestedingen</i>	-187.663	-27.447
Per saldo	-187.663	194.553
Stand per 31 december	6.890	194.553

Binnen het project van de (bouw van de) Doorzonwoningen zijn diverse subprojecten ontstaan voor de invulling van de verschillende doorzonwoningen, waar de museale inrichting van het Huis van Herinnering onderdeel van uitmaakt. In 2023 is financiering toegekend van in totaal 150.000 euro van het VSBfonds, 80.000 euro van het Mondriaan Fonds en 20.000 euro van het Cultuurfonds, in 2023 is reeds 222.000 euro aan voorschot ontvangen en in 2024 zijn de bestedingen aan het project 187.663 euro geweest.

In 2024 is 10.486 euro aan kosten uit 2023 van het project 'Huis van Herinnering – ontwikkeling programma' naar dit project overgeheveld en verwerkt in de vergelijkende cijfers 2023.

De geplande einddatum van het project is 19 januari 2025.

Fonds familie Heersink

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	77.736	86.690
<i>Toegekende bedragen</i>	160.000	-
<i>Bestedingen</i>	-233.839	-8.954
Per saldo	-73.839	-8.954
Stand per 31 december	3.897	77.736

In mei 2018 opende het museum de nieuwe presentatie 'Wij gaan naar Canada' in de boerderij Midlum, over de emigratiegolf naar Canada in de jaren '50. Deze presentatie kwam tot stand dankzij een schenking van de Amerikaans-Nederlandse familie Heersink. De overige gelden van deze schenking worden besteed in overleg met de familie Heersink. In 2019 werd besloten om het geld te gebruiken bij KIEN voor het zichtbaar maken van erfgoed op locatie. Daarnaast heeft de familie Heersink in 2024 160.000 euro bijgedragen aan het project in de Houtloods, dat de naam 'Heersink Huis voor Immaterieel Erfgoed' heeft gekregen. In 2024 is in totaal 233.839 euro besteed uit de gelden van de familie Heersink.

Voor de besteding van de verkregen middelen is geen specifieke einddatum afgesproken.

Educatie

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	112.517	112.517
<i>Toegekende bedragen</i>	-	-
<i>Bestedingen</i>	-112.517	-
Per saldo	-112.517	-
Stand per 31 december	-	112.517

Feest is een educatief programma waarin de verschillende rituelen rondom feesten in Nederland worden verteld. In 2018 is door een particulier geld geschonken voor de *exploitatie van educatieve projecten*. De schenking van 2018 bedraagt 150.000 euro. In 2024 zijn geen bestedingen geweest voor dit project.

In 2024 is besproken met de betreffende particulier dat de gelden breder ingezet mogen worden, waarbij de resterende gelden zijn ingezet voor het project Kindererf.

Kindererf

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	94.418	-
<i>Toegekende bedragen</i>	125.000	125.000
<i>Bestedingen</i>	-219.418	-30.582
Per saldo	-94.418	94.418
Stand per 31 december	-	94.418

In 2023 is Stichting Goede Doelen Nh1816 als hoofdpartner toegetreden tot het museum. Als onderdeel van deze overeenkomst heeft Nh1816 zich gecommitteerd aan de ontwikkeling van het (nieuwe) Kindererf. Er is een totale bijdrage van 250.000 euro overeengekomen, waarvan 125.000 euro in 2023 en in 2024 als jaarlijkse bijdrage is overgemaakt. De totale uitgaven in 2024 bedroegen 219.418 euro.

Voor de besteding van de verkregen middelen is geen specifieke einddatum afgesproken. De oplevering van het Kindererf gaat plaatsvinden in het tweede kwartaal van 2025.

Feest

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	30.000	60.000
<i>Toegekende bedragen</i>	-	-
<i>Bestedingen</i>	-30.000	-30.000
Per saldo	-30.000	-30.000
Stand per 31 december	-	30.000

Feest is een educatief programma waarin de verschillende rituelen rondom feesten in Nederland worden belicht. In 2018 heeft een particulier een schenking gedaan voor de *kosten van de ceremoniemeester*. De schenking van 2018 bedraagt 210.000 euro. Tot en met 2024 is hiervan jaarlijks 30.000 euro besteed, waardoor de balanspositie ultimo 2024 volledig is afgewikkeld.

Vereniging Vrienden

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	22.764	209.136
<i>Toegekende bedragen</i>	-	1.742
<i>Bestedingen</i>	-22.764	-188.114
Per saldo	-22.764	-186.372
Stand per 31 december	-	22.764

In 2023 is er nog een laatste bijdrage vanuit de Vereniging Vrienden ontvangen in verband met het opheffen van de bankrekening. De nog resterende gelden van de Vereniging Vrienden zijn in 2024 ingezet voor de ontwikkeling van de nieuwe winterprogrammering.

Participatief verzamelproject menstruatiecultuur

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	9.862	-
<i>Toegekende bedragen</i>	-	25.000
<i>Bestedingen</i>	-6.485	-15.138
<i>Overige mutaties</i>	-3.377	-
Per saldo	-9.862	9.862
Stand per 31 december	-	9.862

In 2023 kende het Fonds voor Cultuurparticipatie een subsidie van 25.000 euro toe voor het participatief verzamelproject menstruatiecultuur. Dit bedrag werd datzelfde jaar als voorschot overgeboekt. In 2024 werden uitgaven ter waarde van 6.485 euro verantwoord. De verantwoording is reeds ingediend en er volgt nog een verdere afrekening. De resterende gelden zijn vrijgevallen in het resultaat, ook ten gunste van eventuele nagekomen kosten van het project.

Het project is eind 2024 volledig afgerond.

Ebus – Educatie

	2024 EUR	2023 EUR
Stand per 1 januari	3.771	6.457
<i>Toegekende bedragen</i>	-	-
<i>Bestedingen</i>	-3.675	-2.686
<i>Overige mutaties</i>	-96	-
Per saldo	-3.771	-2.686
Stand per 31 december	-	3.771

In 2024 is voor dit project een bedrag van €3.675 uitgegeven. Aan het einde van 2024 resteerde een zodanig minimaal bedrag dat de balanspositie volledig is afgeboekt.

13. Overige schulden

	2024 EUR	2023 EUR
Te betalen vakantiegeld	572.794	510.788
Te betalen vakantiedagen	485.823	445.093
Te betalen lonen	155.858	188.277
Te betalen museumkaarten	141.065	128.450
Te betalen accountant	39.077	58.100
Te betalen verontreinigingsheffing/OZB	35.770	47.101
Te betalen energie	585	-
Te betalen BTW-compensatie 2023	-	990.132
Te betalen DVO Schaarsbergen	-	264.000
Te betalen diverse kosten	184.583	201.303
Totaal Overige schulden	1.615.555	2.833.244

14. Overlopende passiva

	2024 EUR	2023 EUR
Vooruitontvangen bedragen	92.253	70.751
Totaal Overlopende passiva	92.253	70.751

Toelichting financiële risico's van financiële instrumenten

De financiële risico's van de financiële instrumenten zijn beperkt, mede doordat de financiële instrumenten enkel bestaan uit vorderingen, geldmiddelen, kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen en er geen sprake is van in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten en derivaten.

Door de inzet van het museum op een bestendige financiële huishouding, waarbij er een gezonde balans ontstaat tussen de eigen inkomsten en de meerjarige subsidierelatie met het ministerie van OCW, is er een beperkt liquiditeitsrisico. Tegelijkertijd is er een minimaal kredietrisico door de beperkte omvang van debiteuren en een adequaat debiteurenbeheer.

*Pensioenen****Pensioenregeling***

De pensioenregeling van de Stichting is ondergebracht bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW). Deze regeling kwalificeert als een middelloonregeling. In de jaarrekening wordt deze regeling verwerkt als een 'toegezegde bijdrage regeling'. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premie als kosten worden verantwoord. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen onder de vlottende activa; nog niet betaalde premies worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

Het Pensioenfonds Zorg en Welzijn had per 31 december 2024 een dekkingsgraad van 109,5%. Deze dekkingsgraad is hoger dan de beleidsdekkingsgraad van 108,9%. In de pensioenregeling is geen verplichting opgenomen voor de Stichting om aanvullende stortingen te doen als de dekkingsgraad niet voldoet aan de wettelijke eisen.

Voor een nadere toelichting op de verwerking van de pensioenen in de jaarrekening wordt verwezen naar de waarderingsgrondslagen.

Niet uit de balans blijken rechten en verplichtingen

Rechten

Subsidie ministerie van OCW

Het ministerie van OCW heeft aan het Nederlands Openluchtmuseum voor de periode 2025-2028 een meerjarige instellingssubsidie toegekend. Vanaf de beleidsperiode 2025-2028 krijgt het museum vanuit twee onderdelen subsidie. Voor de publieksactiviteiten is er per jaar, exclusief loon- en prijsbijstelling, een bedrag van 7.724.375 euro beschikbaar voor het museum, waarvan 1.172.532 euro voor de Stichting KIEN. Cumulatief is dit 30.897.500 euro, waarvan 4.690.128 euro voor de Stichting KIEN.

In 2025 ontvangt het museum vanuit de Erfgoedwet 9.458.633 euro, waarvan 3.876.782 euro voor collectiebeheer en 5.581.851 euro voor huisvesting. Jaarlijks dient het museum ten behoeve van de Erfgoedwet tijdig een begroting voor het volgende boekjaar en een up-to-date meerjarenonderhoudsplan aan te leveren.

VriendenLoterij

Door de VriendenLoterij zijn gelden toegekend aan Stichting het Nederlands Openluchtmuseum ter verlevendiging van het museum. Voor 2021 tot en met 2025 is een contract met de VriendenLoterij afgesloten waarin een bijdrage van 500.000 euro per jaar is toegezegd.

Projectgelden

Het ministerie van OCW heeft financiering toegekend voor twee projecten. Het betreft een projectsubsidie voor het Internationaal Cultuurbeleid (48137227) van 85.000 euro voor de jaren 2025 tot en met 2028. Daarnaast is er voor het Canonnetwerk (45943487) een projectsubsidie verleend van in totaal 800.000 euro, waarvan 204.000 euro reeds als voorschot is toegekend.

Voor het project de Molukse Barak zijn financiële bijdragen toegekend door het Vfonds, het Fonds voor Cultuurparticipatie en het VSBfonds. Er is een voorschot van 117.400 euro overgemaakt. Afhankelijk van de definitieve afrekening heeft het museum nog recht op bedragen van 12.500 euro van het Vfonds en 3.600 euro van het Fonds voor Cultuurparticipatie.

Het project Anton de Kom heeft financiële ondersteuning ontvangen van het Fonds voor Cultuurparticipatie, DutchCulture, de Nederlandse Ambassade in Suriname en het Cultuurfonds. Er is in 2024 een voorschot van 48.000 euro overgemaakt. Afhankelijk van de definitieve afrekening heeft het museum nog recht op aanvullende bedragen van 2.000 euro van DutchCulture en 5.000 euro van het Cultuurfonds.

Nalatenschappen

In 2025 ontvangt het museum naar verwachting het resterende deel van een nalatenschap, in totaal oplopend tot maximaal 450.000 euro.

Verplichtingen**Huurcontracten**

De Stichting heeft verplichtingen uit hoofde van huurcontracten en erfpachtcanons met derden. In 2017 is het Rijkshuisvestingsstelsel veranderd; de musea zijn verantwoordelijk geworden voor onderhoud en uitbreiding van alle panden die het juridisch eigendom blijven van het Rijksvastgoedbedrijf. De huurverplichting voor de huidige gehuurde panden bedraagt 340.000 euro, voor dit volledige bedrag geldt dat het een looptijd van korter dan 1 jaar omvat. Met ingang van 1 januari 2024 is het nieuwe huisvestingsstelsel definitief ingegaan en hiermee zijn tegelijkertijd ook de huurovereenkomsten hernieuwd. Het museum heeft jaarlijks de mogelijkheid om de huurovereenkomst op te zeggen.

De Stichting heeft met de Gemeente Arnhem een erfpachtcanon overeengekomen die vanaf 2017 geldt voor een periode van 30 jaar, betreffende de bezoekersparkeerplaats aan de Hoeflerlaan 4. De Stichting heeft elke 10 jaar de mogelijkheid om de erfpachtcanon op te zeggen. De totale verplichting bedraagt 1.728.000 euro. Hiervan is de jaarlijkse huurverplichting 76.000 euro, 307.000 euro ziet toe op de periode 2-5 jaar en 1.345.000 euro > 5 jaar.

Ook heeft de Stichting een huurcontract afgesloten met Nou (voorheen: Canon Business Center) voor de huur van All-inn printers. De huurverplichting voor de gehuurde printers voor de periode 2024-2030 bedraagt 154.000 euro. Hiervan is de jaarlijkse verplichting 26.000 euro, 106.000 euro ziet toe op de periode 2-5 jaar en 22.000 euro > 5 jaar.

Als laatste is een Facilitaire dienstverleningsovereenkomst met betrekking tot de exploitatie van het Collectie Centrum Nederland afgesloten met het Stichting het Rijksmuseum. De overeenkomst loopt tot en met 31 december 2050 en de kosten bedragen 1.480.000 euro per jaar. De totale verplichting bedraagt 38.580.000 euro, waarvan 5.930.000 in de periode 2-5 jaar en 31.170.000 euro > 5 jaar.

Leasecontracten

De Stichting heeft twee leasecontracten aangaande een tweetal leaseauto's. De totale leaseverplichting bedraagt 16.000 euro en ziet volledig toe op het boekjaar 2025.

Investeringsverplichtingen

Ultimo 2024 heeft de Stichting voor een totaal van 129.000 euro aan investeringsverplichtingen. Deze verplichtingen zullen naar verwachting volledig in het komende boekjaar worden voldaan.

Verplichting voor Vennootschapsbelasting

Op 28 november 2019 heeft de Belastingdienst schriftelijk bevestigd dat ze het standpunt van het museum delen en dat de Stichting het Nederlands Openluchtmuseum per 1 januari 2016 niet belastingplichtig is voor de vennootschapsbelasting. De Stichting ontvangt daarom geen aangiftebiljet.

De Belastingdienst gaat er op basis van de door het museum gepresenteerde feiten en omstandigheden vanuit dat de Stichting het Nederlands Openluchtmuseum met haar activiteiten niet voldoet aan de voorwaarde van een winstoogmerk. Daarnaast is de Belastingdienst van mening dat er niet wordt voldaan aan artikel 4 Wet Vpb 1969. De Stichting het Nederlands Openluchtmuseum drijft daarom geen onderneming in de zin van artikel 2, lid 1, onderdeel e, Wet Vpb 1969.

Bij gelijkblijvende feiten en omstandigheden is er ook voor de jaren 2017 e.v. geen sprake van belastingplicht. De Stichting draagt hierbij jaarlijks zelf de verantwoordelijkheid om te verzoeken om een aangiftebiljet, wanneer de feiten en omstandigheden aanleiding geven tot een andere conclusie.

Specificatie exploitatierekening over 2024

Baten

1. Eigen inkomsten

Deze zijn als volgt te specificeren:

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
Publieksinkomsten			
Publieksinkomsten binnenland			
Kaartverkoop			
Entreegelden	4.131.928	3.726.400	3.487.186
Museumkaartbezoek	2.210.883	1.910.200	1.956.430
	6.342.811	5.636.600	5.443.616
Overige publieksinkomsten			
Parkeergelden	931.252	712.800	704.460
Retail en Horeca	6.686.572	6.755.400	5.964.547
Overig	6.434	-	14.410
	7.624.258	7.468.200	6.683.417
Totaal Publieksinkomsten	13.967.069	13.104.800	12.127.033
Overige directe inkomsten			
Sponsorinkomsten			
Sponsorinkomsten	23.500	11.000	25.500
Geoormerkt werven	564.204	350.000	507.509
	587.704	361.000	533.009
Overige directe inkomsten			
Museumkaart verkoop	31.368	40.000	37.639
Deelnemers	-	-	-
Overig	33.840	-	14.155
	65.208	40.000	51.794
Totaal Overige directe inkomsten	652.912	401.000	584.803
Totaal directe opbrengsten	14.619.981	13.505.800	12.711.836

In 2024 verwelkomde het museum in totaal 585.000 bezoekers, een toename ten opzichte van de 531.000 bezoekers in 2023 en aanzienlijk hoger dan de geraamde 550.000. Dit bezoekersaantal omvat ook de circa 21.000 bezoekers van het nieuwe evenement Uitgelicht. De bezoekersaantallen zijn het hele jaar door consistent hoog gebleven, ondanks de aanzienlijke invloed van weersomstandigheden. Bovendien heeft de corporate campagne 'Waar kom jij vandaan?' bijgedragen aan de verhoogde zichtbaarheid van het museum.

Tegelijkertijd zijn de overige publieksinkomsten iets lager dan begroot, voornamelijk door de gedurende het hele jaar achterblijvende omzet van onze banqueting-afdeling.

2. Indirecte inkomsten

In 2024 zijn er geen indirecte inkomsten (2023: nihil).

3. Private middelen

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
<i>Waarvan particulieren, incl. vrienden vereniging</i>			
Vereniging Vrienden	22.764	25.000	113.189
Fonds familie Heersink	242.164	37.400	8.954
Mevrouw Pigeaud	112.517	-	-
Feest: weet wat je viert	30.000	30.000	30.000
Schenkingen en legaten	2.754.651	29.000	46.064
	3.162.096	121.400	198.207
<i>Waarvan bedrijven</i>			
DHL: Van Gend en Loos loods	50.000	50.000	50.000
DHL: Onderhoud transport	-	10.000	13.500
NH1816: Kindererf	219.418	450.000	30.582
	269.418	510.000	94.082
<i>Waarvan private fondsen</i>			
Mondriaanfonds en Vfonds: Warnsveld (inrichting)	2.284	-	88.340
VSBfonds, Mondriaanfonds en Cultuurfonds: Huis van herinnering	187.663	-	16.960
Molukse Barak	3.624	-	-
Ebus: Educatie	3.771	4.000	2.686
	197.342	4.000	107.986
<i>Waarvan goede doelenloterijen</i>			
VriendenLoterij	787.003	1.210.000	405.255
	787.003	1.210.000	405.255
Totaal bijdragen uit private middelen	4.415.859	1.845.400	805.530
Totale eigen inkomsten	19.035.840	15.351.200	13.517.366

De inkomsten uit private middelen komen voornamelijk van sponsorbijdragen, die direct bijdragen aan het resultaat of specifiek worden ingezet voor projecten. Verschillen tussen de werkelijke resultaten en de begroting zijn te wijten aan onvoorspelbare factoren, zoals het tijdsplan en de inzet van middelen gedurende de periode, die inherent zijn aan projecten. In 2024 werd een aanzienlijke nalatenschap ontvangen, wat de grote afwijking in ontvangsten van particulieren verklaart.

4. Structurele subsidies

Structurele subsidies OCW

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
Subsidie OCW Structureel			
OCW: Publieksactiviteiten	6.668.287	6.545.300	6.323.922
OCW: Publieksactiviteiten Immaterieel Erfgoed	1.056.088	1.036.600	1.001.551
Subtotaal OCW: Publieksactiviteiten	7.724.375	7.581.900	7.325.473
OCW: Huisvesting			
Naar Egalisatie OCW vanwege investeringen eigenaarszaken	5.581.851	5.704.300	5.251.640
Reservering niet bestede huisvestingsmiddelen	-2.137.032	-2.304.300	-2.234.228
	3.444.819	3.400.000	3.017.412
OCW: Collectiebeheer			
	3.876.782	3.805.300	3.676.579
	3.876.782	3.805.300	3.676.579
Totaal structurele subsidies OCW	15.045.976	14.787.200	14.019.464

De Erfgoedwetmusea zoals het Nederlands Openluchtmuseum worden met ingang van 2021 volledig gefinancierd op grond van de Regeling beheer rijkscollectie en subsidiëring museale instellingen (Rbr).

De erfgoedwet subsidie voor publieksactiviteiten is verstrekt voor de periode 2021-2024:

- publieksactiviteiten en andere activiteiten – niet behorende tot het beheer op grond van de Erfgoedwet – die in het kader van de collectie verricht; en
- het bevorderen van de bescherming en kennis van immaterieel erfgoed.

De erfgoedwet subsidie huisvesting en collectiebeheer worden jaarlijks verstrekt. De subsidie huisvesting is in 2021 verhoogd met de extra toegekende structurele subsidie 500.000 euro als bijdrage voor de dienstverleningsovereenkomst CollectieCentrum Nederland (CCNL).

Structurele publieke subsidies

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
FCP: Maand van de geschiedenis	100.531	90.000	96.161
Totaal Structurele publieke subsidies	100.531	90.000	96.161

De structurele publieke subsidies omvatten de bijdrage van het Fonds voor Cultuurparticipatie met betrekking tot de 'Maand van de Geschiedenis'. Voor de periode 2021-2024 is een jaarlijkse bijdrage van €85.000 toegekend, waarop afwijkingen kunnen ontstaan door loon- en prijsbijstellingen.

5. Incidentele publieke subsidies

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
OCW: Uitbreiding Canonnetwerk	296.804	150.000	84.812
OCW: Sector Overleg Ambachten 2024	161.026	-	-
OCW: KIEN PIE	132.125	230.000	57.324
OCW: Sector Overleg Ambachten 2023	87.984	-	195.853
OCW: Netwerk levend erfgoed	1.125	-	-
OCW: Regulier Canonnetwerk	-	243.760	96.307
SZW: MDIEU	61.106	-	-
Provincie Overijssel 2023-2024	62.547	75.000	14.247
Provincie Overijssel 2021-2022	-	-	-425
Provincie Overijssel 2019-2020	-	-	-11.030
Cultuurfonds: Maand van de geschiedenis	5.000	-	5.000
FCP: Huis van Herinnering - ontwikkeling programma	110.321	225.000	11.127
FCP: Menstruatiecultuur	9.862	-	15.138
FCP: AmbachtenLab KIEN	-	-	21.471
Totaal Incidentele publieke subsidies	927.900	923.760	489.824

Diverse incidentele publieke subsidies zijn verleend voor verschillende projecten. Vanwege het beperkte effect op het resultaat (de kosten worden gedekt door de ontvangen externe middelen) zijn deze vaak niet opgenomen in de jaarbegroting. Het project Netwerk Levende Erfgoed (OCW) is een voorbeeld van een project dat pas in 2024 van start gaat.

Lasten

6. Personeelslasten

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
Lonen en salarissen	12.393.467	12.234.990	11.431.069
Reiskosten woon/werk	392.693	339.610	349.104
Thuiswerkvergoeding	8.869	10.860	8.680
AF: doorbelaste salariskosten	-1.094.770	-782.000	-663.825
Pensioenlasten	1.197.768	1.263.890	1.092.040
Sociale lasten	2.255.645	2.276.290	2.036.939
Inhuur personeel	1.256.906	847.450	1.089.219
AF: subsidies	-42.471	-5.000	-38.566
Totaal Personeelslasten	16.368.107	16.186.090	15.304.660

De personeelskosten vertonen een beperkte afwijking ten opzichte van de begroting. Echter, de afwijking ten opzichte van vorig jaar is aanzienlijk groter, voornamelijk als gevolg van de CAO-onderhandelingen die in 2024 zijn geëffectueerd en de forse toename van het personeelsbestand.

De doorbelasting van personeelskosten omvat de toewijzing van salariskosten aan de huisvestingssubsidie en de allocatie van salariskosten aan specifieke projecten. In 2024 was het personeelsverbruik voor projecten aanzienlijk hoger, onder andere vanwege de opstart van de exploitatie van het Huis van Herinnering.

De pensioenlasten bestaan uit de met het pensioenfonds overeengekomen premie.

Specificatie FTE's	2024	2023
Personeel	272	255
Vrijwilliger	34	34
	306	289

In voorgaande jaren is in het jaarverslag een afwijkend aantal fte vrijwilligers toegelicht, berekend op basis van de kosten per vrijwilliger ten opzichte van de maximale vrijwilligersvergoeding. In de huidige opstelling is ervoor gekozen om de berekening uit te voeren in overeenstemming met die van de overige medewerkers.

7. Huisvestingslasten

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
<i>Eigenaarsdeel</i>			
Huur gebouwen	341.120	341.000	493.074
Loonkosten eigen organisatie beheer en behoud	609.228	631.000	480.893
Verzekeringen	109.234	116.000	110.307
Afschrijving op investeringen	350.931	113.000	221.029
Vrijval investeringssubsidie / investeringsbijdrage	-235.898	-	-106.930
Dagelijks onderhoud huisvesting	499.715	674.000	287.652
Overige huisvestingskosten	1.770.490	1.415.000	1.531.387
Besteed aan publieksactiviteiten of andere activiteiten	-	-	-
Totaal eigenaarsdeel	3.444.820	3.290.000	3.017.412
<i>Gebruikersdeel</i>			
Erfpacht	69.902	63.000	63.000
Dagelijks onderhoud huisvesting	811.340	1.069.750	1.037.437
Energie	451.297	641.000	1.018.437
Overige huisvestingskosten	1.555	5.000	5.420
Totaal gebruikersdeel	1.334.094	1.778.750	2.124.294
Totaal huisvestingslasten	4.778.914	5.068.750	5.141.706

De huisvestingssubsidie OCW dient besteed te worden aan de instandhouding van de gebouwen en andere huisvestingskosten, zoals huur van gebouwen van de Rijksvastgoeddienst (RVB) en verzekeringen. De instandhouding omvat zowel dagelijks onderhoud, groot onderhoud als vervangingsinvesteringen voor onderdelen van de gebouwen en de bijbehorende installaties. De totale huisvestingskosten zijn ongeveer 300.000 euro lager dan begroot. Deze afwijking is hoofdzakelijk het gevolg van lagere kosten voor dagelijks

onderhoud, een lastig te voorspellen post vanwege de variabiliteit in de frequentie van dit onderhoud. Daarnaast zijn de energiekosten circa 100.000 euro lager door een teruggaaf van energiebelasting.

8. Afschrijvingen

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
Afschrijvingen	1.102.692	1.088.000	1.025.078
Vrijval investeringssubsidie / investeringsbijdrage	-36.369	-	-15.046
Boekresultaat	-2.450	-	-2.000
Totaal afschrijvingen	1.063.873	1.088.000	1.008.032

De afschrijvingen zijn 24.000 euro lager dan begroot. Dit is te wijten aan het feit dat veel investeringen later zijn aangeschaft, opgeleverd of nog niet volledig in gebruik zijn genomen in 2024.

9. Overige lasten

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
Personeelskosten (anders dan salarislasten)	677.104	665.600	591.717
Inkoopwaarde van de omzet	1.737.132	1.684.450	1.679.375
Exploitatiekosten	2.327.174	1.749.150	1.730.910
Verkoopkosten	1.324.711	1.272.000	1.174.637
Kantoor- & Administratiekosten	1.787.401	1.564.920	1.367.221
Overige kosten	32.267	14.950	12.774
Projectkosten	2.397.582	2.411.400	914.287
Totaal Overige lasten	10.283.371	9.362.470	7.470.921

De overige lasten zijn grotendeels gerelateerd aan het aantal bezoekers en hun bestedingspatronen. De exploitatiekosten wijken in 2024 echter af door de exploitatie van het evenement Uitgelicht, dat niet was opgenomen in de begroting van het boekjaar. Daarnaast zijn er gedurende het jaar verschillende externe adviestrajecten opgepakt, zoals op het gebied van CSRD, wat voor een groot deel de afwijking in de kantoor- en administratielasten verklaart.

Personeelskosten (anders dan salarislasten)

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
Reis-, verblijfkosten	53.221	86.450	62.992
Opleidingen	222.375	221.000	182.111
Arbo diensten	111.713	97.750	68.577
Overige personeelskosten	289.795	260.400	278.037
	677.104	665.600	591.717

Inkoopwaarde van de omzet

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
Horeca	1.450.014	1.369.650	1.401.934
Retail	388.692	369.800	350.673
Ontvangen bonussen	-101.574	-55.000	-73.232
	1.737.132	1.684.450	1.679.375

Exploitatiekosten

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
Onderhoud exploitatie	1.266.684	1.029.500	1.187.865
Dierenverzorging	30.647	40.500	36.442
Collectiebeheer	42.476	105.900	70.343
Evenementen	642.751	190.500	123.491
Overige kosten	344.616	382.750	312.769
	2.327.174	1.749.150	1.730.910

Verkoopkosten

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
Algemene kosten	48.825	42.000	48.236
Relatiebeheer	17.171	13.000	2.767
Wervingskosten	146.120	135.000	152.150
Marketingkosten	1.112.595	1.082.000	971.484
	1.324.711	1.272.000	1.174.637

Kantoor & administratiekosten

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
Administratiekosten	296.579	279.300	280.712
Automatisering	875.686	893.500	751.851
Bankkosten	49.457	36.000	43.217
Extern advies	387.891	162.270	110.746
Kantoorkosten	10.252	12.250	10.982
Verzekeringen	167.536	181.600	169.713
	1.787.401	1.564.920	1.367.221

Overige Kosten

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
Representatie-, afdelingskosten	18.767	11.450	7.274
Jaarlijkse bijdrage derden	13.500	3.500	5.500
	32.267	14.950	12.774

Projectgebonden lasten en overige lasten

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
Publiek			
Canonnetwerk	261.616	150.000	84.812
Sectoroverleg ambachten 2024	144.863	-	-
KIEN PIE	132.125	230.000	57.324
Sectoroverleg ambachten 2023	120.310	-	195.853
Netwerk levend erfgoed	1.125	-	-
	660.039	380.000	337.989
Privaat			
Kindererf	475.493	450.000	30.582
Houtloods	235.851	-	-
Publiekspresentatie dementie	228.463	425.000	45.255
Jaarthema	221.950	150.000	150.567
Huis van Herinnering - museale inrichting	187.663	-	16.960
De winter	149.354	550.000	113.189
Huis van Herinnering - ontwikkeling programma	110.321	225.000	11.127
Wisseltentoonstelling	50.000	50.000	50.000
Feest: weet wat je viert	30.000	30.000	30.000
IE-spotten	31.339	15.000	8.954
Menstruatiecultuur	6.485	-	15.138
Educatie	3.675	4.000	2.686
Molukse barak	3.624	-	-
Wij gaan naar Canada	3.325	22.400	-
Warnsveld - inrichting	-	-	88.340
Onderhoud transport	-	10.000	13.500
Centrale werf	-	100.000	-
	1.737.543	2.031.400	576.298
Totaal Projectkosten	2.397.582	2.411.400	914.287

10. Rentebaten en -lasten

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
Baten			
Rente rekening-courant	706.375	480.000	649.774
	706.375	480.000	649.774
Lasten			
Rente lening Ministerie van Financiën	14.038	17.500	17.500
Rente overig	254	-	688
	14.292	17.500	18.188
Totaal Rentebaten en -lasten	-692.083	-462.500	-631.586

Bezoldiging bestuurders en toezichthouders

WNT-verantwoording 2024

De WNT is van toepassing op Stichting het Nederlands Openluchtmuseum. Het voor Stichting Nederlands Openluchtmuseum toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2024 233.000 euro, dit betreft het algemeen bezoldigingsmaximum.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling:

bedragen x € 1	Mr. B. Eenkhoorn	Mr. B. Eenkhoorn	J. Bergevoet MBA
Functiegegevens	Adviseur Stichting NOM	Directeur- bestuurder Stichting NOM	Directeur-bestuurder wnd Stichting NOM
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01/07 – 31/12	01/01 – 30/06	14/06 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 84.939	€ 87.939	€ 88.329
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 9.651	€ 9.651	€ 10.516
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 94.590</i>	<i>€ 97.590</i>	<i>€ 98.845</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 117.137	€ 115.863	€ 127.959
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	€ 94.590	€ 97.590	€ 98.845
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Aanvullend op de WNT dient het Nederlands Openluchtmuseum in lijn met de Regeling beloning Directeuren van Goede Doelen verder inzicht te geven in de details van de beloning: de directiebeloning bestaat uit de volgende componenten:

- ❖ Mr. B. Eenkhoorn: brutoloon (74.421 euro), vakantiegeld (11.895 euro), bijtelling privégebruik auto (1.623 euro) en het werkgeversdeel pensioenlasten (9.650 euro)
- ❖ J. Bergevoet MBA: brutoloon (79.469 euro), eindejaarsuitkering (4.323 euro), bijtelling privégebruik auto (4.538 euro) en het werkgeversdeel pensioenlasten (10.516 euro)

Gegevens 2023	
bedragen x € 1	Mr. B. Eenkhoorn
Functiegegevens	Directeur-bestuurder Stichting NOM
Aanvang en einde functieervulling in 2023	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 167.631
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.078
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 185.709</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	€ 185.709
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Aanvullend op de WNT dient het Nederlands Openluchtmuseum in lijn met de Regeling beloning Directeuren van Goede Doelen verder inzicht te geven in de details van de beloning: de directiebeloning bestaat uit de volgende componenten: brutoloon (147.942 euro), vakantiegeld (11.414 euro), eindejaarsuitkering (5.030 euro), bijtelling privégebruik auto (3.245 euro) en het werkgeversdeel pensioenlasten (18.078 euro).

2. Topfunctionarissen met een bezoldiging van 2.100 euro of minder

De bezoldiging van de toezichthouders bedraagt conform de statuten nihil.

Gegevens 2024	
Naam topfunctionaris	Functie
De heer mr. Th.C. (Thom) de Graaf	Voorzitter Raad van Toezicht
De heer M. (Marc) Adriani	Lid Raad van Toezicht
De heer C. (Chris) Breedveld	Lid Raad van Toezicht
Mevrouw R.P. (Patricia) Hoytink-Roubos	Lid Raad van Toezicht
Mevrouw drs. E. (Ester) van Eupen	Lid Raad van Toezicht
De heer E.M. (Engelhardt) Robbe	Lid Raad van Toezicht
Mevrouw drs. A.S.M. (Rian) Vreeburg	Lid Raad van Toezicht
Mevrouw G.Y. (Yvonne) van der Zee	Lid Raad van Toezicht
Mevrouw Y. (Yasemin) Cegerek	Lid Raad van Toezicht

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2024 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen. De anticumulatiebepaling is niet van toepassing, omdat de topfunctionarissen geen leidinggevende topfunctie vervult bij andere WNT-instellingen.

4. Regeling beloning directeuren van goede doelenorganisaties

De functiegroep BSD-punten 'maximaal jaarinkomen' salaris niveau per 1 januari 2024 van Stichting het Nederlands Openluchtmuseum is schaal J > 491 met een maximaal jaarinkomen van 178.309 euro. Stichting het Nederlands Openluchtmuseum heeft in 2024 520 BSD-punten.

Hiermee voldoet Stichting het Nederlands Openluchtmuseum aan de gestelde normen.

Toelichting op de verdeelsleutels zoals gehanteerd in de functionele exploitatierekening

In de jaarrekening is een deel van de baten en lasten direct toe te rekenen aan de functies. Voor zover baten en lasten niet direct toerekenbaar zijn, worden deze verdeeld aan de hand van verdeelsleutels.

Het museum gebruikt voor 2024 de volgende verdeelsleutels:

1. Directe opbrengsten: direct toegewezen aan de functie;
2. Subsidie OCW publieksactiviteiten: direct toegewezen aan de functie;
3. Subsidie OCW erfgoedwet huisvesting: conform verdeelsleutel huisvesting;
4. Subsidie OCW erfgoedwet collectiebeheer: direct toegewezen aan de functie;
5. Salarislasten: toegerekend op basis van de afdeling waar het personeel werkt. Gedeeltelijk direct toegewezen aan de functie, gedeeltelijk conform verdeelsleutel huisvesting;
6. Huisvesting: conform verdeelsleutel huisvesting;
7. Overige lasten: direct toegewezen aan de functie of conform de verdeelsleutel huisvesting;
8. Afschrijvingen: direct toegewezen aan de functie.

Arnhem, 11 april 2025

w.g. Ir. R.H. (Amito) Haarhuis Msc MEd
Directeur-bestuurder

Raad van Toezicht

w.g. Mr. Th.C. de Graaf
Voorzitter

w.g. Drs. E.M. Robbe RA
Lid, voorzitter financiële
commissie

w.g. R.P. Hoytink-Roubos
Lid, lid financiële
commissie

w.g. M.J.M. Adriani
Lid

w.g. E. van Eupen-Workel
Lid

w.g. Y. van der Zee
Lid

Overige gegevens

Statutaire regeling betreffende de bestemming van het saldo van baten en lasten.

In artikel 2 lid 6 van de statuten is opgenomen dat de Stichting niet gericht is op het maken van winst. Er is geen artikel opgenomen betreffende een bestemming van een saldo van baten en lasten anders dan aan het Eigen Vermogen.

Controleverklaring

De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is opgenomen op de volgende pagina's.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van toezicht van Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum, Nationaal Museum voor Nederlandse Volkskunde

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van Het Nederlands Openluchtmuseum, Nationaal Museum voor Nederlandse Volkskunde te Arnhem gecontroleerd. Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Het Nederlands Openluchtmuseum, Nationaal Museum voor Nederlandse Volkskunde op 31 december 2024 en van het resultaat over 2024 in overeenstemming met het Handboek Verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidie 2021-2024 en de bepalingen van en krachtens de WNT;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2024 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en in de relevante wet- en regelgeving zoals uitgewerkt in paragraaf 2.3 van het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2024;
2. de exploitatierekening over 2024; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2024 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Het Nederlands Openluchtmuseum, Nationaal Museum voor Nederlandse Volkskunde zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2024 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, onderdelen n en o, Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Bestuurs- en activiteitenverslag;
- Bericht van de Raad van Toezicht;
- Bericht van de Ondernemingsraad
- Overige gegevens; en
- Bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het Handboek Verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidie 2021-2024 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuurs- en activiteitenverslag en de overige gegevens in overeenstemming met het Handboek Verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidie 2021-2024.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Handboek Verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidie 2021-2024 en de bepalingen van en krachtens de WNT. De directie is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en in de relevante wet- en regelgeving zoals uitgewerkt in paragraaf 2.3 van het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024.

In dit kader is de directie tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de instelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de instelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de instelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen.

De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024, het Controleprotocol WNT 2024, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties die van materieel belang zijn, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de instelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring;
- Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Apeldoorn, 15 april 2025

Forvis Mazars N.V.

w.g.

R.C. Dol MSc RA

Bijlage 1 Toepassing Culturele Codes

Code Diversiteit & Inclusie

Algemeen

Het Nederlands Openluchtmuseum is een museum van en voor iedereen, en onderschrijft de *Code Diversiteit & Inclusie* (D&I). Door verschillende perspectieven op het verleden voor het voetlicht te brengen, geeft het museum telkens opnieuw betekenis aan die geschiedenis. En door op die manier van en over elkaar te leren, draagt het museum bij aan het vergroten van begrip voor elkaar en voor onze omgeving.

Diversiteit en inclusie vormt voor het Nederlands Openluchtmuseum geen eenmalig of tijdelijk project, maar een doorlopend punt van aandacht en ontwikkeling. Om die reden is Diversiteit, Inclusie en Gelijkwaardigheid (DIG) een van de vier strategische thema's waarop het museum zich de komende vier jaar richt.

Het museum heeft voor de uitvoering van DIG een werkgroep ingesteld. Onder leiding van de toenmalig directeur – na diens vertrek opgevolgd door de HR-manager – nemen hierin een beleidsmedewerker, een HR-adviseur en een teamleider (tevens coördinator DIG) zitting. De werkgroep wordt aangestuurd door en ontvangt advies van de stuurgroep DIG, die de activiteiten verantwoordt richting het leiderschapsteam en het MT. Deze stuurgroep bestaat uit de HR-manager, de directeur KIEN en het hoofd Collectiebeheer & Facilitair. Daarnaast is bij DIG een grotere groep ambassadeurs betrokken: medewerkers van uiteenlopende afdelingen – van wetenschappelijk tot huishoudelijk medewerker en van teamleider tot bakker – die meedenken over het beleid, laaghangend fruit signaleren en oppakken, en een sparringpartner zijn voor hun leidinggevende.

De werkgroep heeft een inventarisatie gemaakt van alle lopende en afgeronde acties op het vlak van DIG. Gezien de veelomvattendheid van het thema en het feit dat DIG raakt aan alle vier de p's, is in de zomer besloten om adviesbureau Spectrum in de arm te nemen met als doel focus te bepalen en te ondersteunen bij het maken van de noodzakelijke keuzes. In het najaar hebben adviseurs van Spectrum tijdens een aantal sessies met uiteenlopende interne betrokkenen gesproken - hoofden, werkgroep, MT en ambassadeurs - en alle ideeën opgehaald en gestructureerd in een *veranderverhaal*. Dit *veranderverhaal* is opgesteld naar het concept van de *theory of change* en maakt onderscheid tussen enerzijds concrete acties en de resultaten die deze opleveren en anderzijds de directe en de indirecte effecten waartoe deze leiden. Het *veranderverhaal* beoogt al deze actoren samen te brengen in een overzichtelijk geheel.

Begin 2025 wordt het definitieve *veranderverhaal*, voorzien van de nodige context, opgeleverd. Vervolgens besluiten de werkgroep en stuurgroep samen welke vervolgstappen hieruit voortvloeien en welke externe partijen eventueel daarvoor moeten worden ingeschakeld. Het is al duidelijk dat de speerpunten van 2025 liggen op het vlak van bewustwording onder de medewerkers en de fysieke toegankelijkheid van het museum.

Begin 2024 heeft het museum *De Verbintenis* van *Musea Bekennen Kleur* ondertekend, waarmee het museum zich in een netwerk van ruim twintig musea committeert om zich in te zetten voor een meer divers en inclusiever museum. Door binnen dit netwerk samen op te trekken, kan het museum gebruikmaken van de kennis en ervaringen van collega-musea.

In het tweejaarlijkse medewerkersonderzoek is in 2024 voor het eerst gevraagd naar de opvattingen van medewerkers over het museumbeleid als het gaat om diversiteit en inclusie. Dit onderzoek legde acht stellingen

voor over onderwerpen als kansengelijkheid, discriminatie, de stem van de minderheid, meedoen en het belang van diversiteit. In andere categorieën van het onderzoek reageerden respondenten op stellingen over veiligheid, omgangsvormen en de organisatiecultuur: facetten die allemaal raken aan of overlappen met diversiteit en inclusie. Uit het onderzoek bleek dat niet voor iedereen duidelijk is hoe en waar melding van ongewenste omgangsvormen of grensoverschrijdend gedrag kan worden gedaan. Dit heeft ertoe geleid dat met en via de leidinggevenden en de interne communicatiemiddelen extra aandacht is besteed aan (de werkwijze van) de vertrouwenspersonen.

Programma

Diversiteit en multiperspectiviteit vormen een steeds belangrijker onderdeel van de programmering van het museum. Participatief werken, waarbij in verschillende mate de samenwerking wordt gezocht met diverse gemeenschappen en belanghebbenden, is voor het museum een vast onderdeel van de totstandkoming van vrijwel alle programma's.

In 2024 opende het museum de Prinses Margrietstraat, een rijtje naoorlogse doorzonwoningen, met daarin het *Huis van Herinnering*: een plek waar het museum een programma aanbiedt aan mensen met dementie. Medewerkers van het museum werden uitgenodigd om een training van Alzheimer Nederland te volgen over het op een juiste manier omgaan met dementie.

In maart 2024 opende het museum de tentoonstelling *VOC mentaliteit. Wat is jouw aandeel?*. Hierin staat de impact centraal van de VOC op de Molukse Banda-eilanden. Welke gevolgen had het beleid van de VOC om een handelsmonopolie op nootmuskaat te veroveren op de mensen en natuur van Banda? En wat kunnen we leren van de Molukse *sasi*-gedachte, waarbij respect voor de natuur en balans voor de lange termijn centraal staan? Voor de ontwikkeling van deze tentoonstelling werkte het museum samen met historicus Ron Habiboe en kunstenaar Dominique Latoel.

De in 2023 geopende tentoonstelling *(On)beperkt. Leven met een handicap* werd in 2024 vervolgd. In deze expositie laten mensen met een lichamelijke of geestelijke handicap zien wie ze zijn. De bezoeker ontdekt dat een al dan niet zichtbare handicap je identiteit en levensgeluk niet hoeven te bepalen.

In het najaar is het participatieproject voor de herziening van de Molukse barak opgestart met een grootschalige bijeenkomst in het museum. Dit resulteerde in de start van het traject om samen met acht mensen uit de Molukse wijk in Wormerveer een nieuwe inrichting van de barak te maken. Naar verwachting wordt de herziene presentatie opgeleverd in september 2025.

In het nieuw geopende *Heersink Huis voor Immaterieel Erfgoed* laten verschillende erfgoedgemeenschappen hun erfgoed zien en maakt de bezoeker kennis met uiteenlopende soorten levend erfgoed. In deze presentatie is bewust gekozen voor veel verschillende soorten erfgoed van diverse gemeenschappen.

Publiek

De groeiende focus op nieuwe perspectieven in de programmering leidt ertoe dat nieuwe publieksgroepen het museum weten te vinden. Zo gaf 14% van de respondenten van het doorlopende bezoekersonderzoek aan dat de tentoonstelling *VOC-mentaliteit* de aanleiding vormde van hun bezoek aan het museum.

Ook op het vlak van fysieke toegankelijkheid zien we ontwikkelingen. Zo stelt het museum de dienstingang open voor ouderenzorgorganisaties, zodat ze met een busje het terrein op kunnen rijden tot bij de ingang van het *Huis van Herinnering*. Bovendien is het *Huis van Herinnering* zo rolstoelvriendelijk mogelijk gebouwd met brede deurkozijnen, een mindervalidentoilet en een lift. Het museum heeft voor 2025 de realisatie van een *Changing Places-toilet* gepland: een liggende toiletvoorziening voor kinderen en volwassenen met een ernstige motorische handicap.

Medewerkers

Door werknemers met uiteenlopende achtergronden te betrekken, kunnen steeds meer mensen zich herkennen in de organisatie. Bovendien kan het museum zo cultureel sensitiever werken. Op het gebied van werving en selectie zoekt het museum naar een brede representatie van verschillende achtergronden in het personeelsbestand, zowel op kantoor als op de vloer.

Het museum biedt werkgelegenheid aan volwassenen met een verstandelijke beperking. Zij werken onder begeleiding in de weverij. Bij de afdelingen Horeca en Terrein- en diervverzorging is een aantal medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt werkzaam, wat mogelijk is door extra interne en externe begeleiding.

De in 2023 opgestarte jongerenafdeling *VoorGoed* wordt gecontinueerd, onder leiding van een speciaal hiervoor aangestelde programmamaker. Hiermee betreft het museum jongeren bij de ontwikkeling van nieuwe programma's, wat enerzijds een nieuwe, jonge, doelgroep kan aanspreken en anderzijds een positieve impact heeft op de in *VoorGoed* werkzame jongeren.

Het creëren van bewustwording bij de medewerkers over het belang van diversiteit en inclusie staat bovenaan de agenda voor 2025. Ook de in gang gezette cultuuromslag – van een familiecultuur naar een opener, creatieve en marktgerichte cultuur – is onontbeerlijk om succesvol en duurzaam DIG-beleid te realiseren. Dit geldt eveneens voor de training over persoonlijk leiderschap, die vrijwel alle medewerkers hebben gevolgd. Het draagt bij aan een gewenste cultuur die de voedingsbodem vormt van een veilige, transparante en inclusieve werkomgeving.

Partners

Samenwerking met partners in de regio, het land én daarbuiten is een vanzelfsprekendheid voor het Openluchtmuseum, die aansluit bij de ambitie om een netwerkorganisatie te zijn. Via het KIEN, netwerkprojecten zoals de *Maand van de Geschiedenis* en het Canonnetwerk, en participatietrajecten met gemeenschappen heeft het museum een keur aan uiteenlopende partnerschappen opgebouwd, zoals met Stichting Ana Upu, NiNsee, openluchtmusea in Suriname en Reizigersgemeenschappen.

Fair Practice Code

Het Nederlands Openluchtmuseum onderschrijft de *Fair Practice Code* en vindt goed opdrachtgeverschap en werkgeverschap van groot belang. Het museum wil een betrouwbare, veilige en prettige werkgever zijn, en streeft een werkomgeving na waarin leren en ontwikkelen voor medewerkers en vrijwilligers centraal staan. Het museum betaalt medewerkers - vaste medewerkers en vrijwilligers - structureel en eerlijk.

De arbeidsvoorwaarden zijn gedefinieerd in de CAO. Alle functies binnen het museum zijn beschreven en vastgelegd in het functiehuis, gewogen en ingedeeld in functieschalen. Het functiehuis is in 2022 geactualiseerd. Er is transparantie over functies en bijbehorende salarisschalen en de methodiek die hoort bij periodieke verhogingen.

De vrijwilligers van het Nederlands Openluchtmuseum maken een substantieel deel uit van het totale medewerkersbestand. Zij voeren niet alleen vrijwilligerstaken uit, maar brengen ook kennis en ervaring in. Vanzelfsprekend is het vrijwilligersbeleid goed geregeld. Vrijwilligers hebben een functie die anders is dan de functie van medewerkers: vrijwilligers hebben eigen voorwaarden, vastgelegd in het vrijwilligershandboek, en ontvangen een passende vergoeding. De belangen van de vrijwilligers worden vertegenwoordigd door het vrijwilligersplatform. Zij overleggen viermaal per jaar en stellen een jaarverslag op, dat met de directie wordt besproken.

Het museum biedt een veilige en gezonde werkomgeving. De uitvoering van het plan van aanpak op de risico-inventarisaties en -evaluaties loopt naar tevredenheid en er zijn geen grote issues rond arbeidsomstandigheden. De afdeling HR heeft oog voor verzuimpreventie en stuurt actief op verzuimbegeleiding. Het ziekteverzuim over 2024 was 5,11%: een lichte stijging ten opzichte van 2023.

Voor opleiding en ontwikkeling was 2% van de loonsom beschikbaar. Een groot deel daarvan is besteed aan de trajecten coachend leidinggeven, afdelingsontwikkeling, de ontwikkeling van het leiderschapsteam (verbindend leiderschap), de verzuimtrainingen voor leidinggevenden en de medewerkerstrainingen *In je kracht staan – eigen regie en samenwerken*. Aan alle wettelijk verplichte opleidingen, zoals BHV, EHBO, VCA en HACCP, is voldaan.

De identiteitswerkgroep heeft met medewerkers en vrijwilligers diverse activiteiten georganiseerd om de onderlinge verbinding en begrip voor elkaars werk te versterken. Alle medewerkers waren uitgenodigd voor een preview-avond voor het evenement *Uitgelicht*. Ook waren er enkele medewerkersbijeenkomsten waarin steeds de aansluiting werd gemaakt met de kernwaarden.

De overlegvergaderingen met de ondernemingsraad zijn open en constructief, en vinden plaats in een sfeer van wederzijds vertrouwen.

Governance Code Cultuur

In deze paragraaf licht het Nederlands Openluchtmuseum toe hoe het de principes van *Governance Code Cultuur 2019* (verder: de Code) toepast. Voor de aanbevelingen geldt dat het museum eraan voldoet, tenzij wordt toegelicht waarom dit niet het geval is.

1. De organisatie realiseert haar maatschappelijke doelstelling door culturele waarde te creëren, over te dragen en/of te bewaren.

- Het Nederlands Openluchtmuseum geeft materieel en immaterieel erfgoed door aan toekomstige generaties.
- Het museum bewaart en verzamelt verhalen, tradities, gebouwen en objecten over het dagelijks leven. Met levendige presentaties maakt het museum geschiedenis relevant voor nu en morgen. Zo draagt het museum bij aan verbinding in de samenleving.
- Het Nederlands Openluchtmuseum toont de geschiedenis van het dagelijks leven aan de hand van authentieke gebouwen, voorwerpen, gewoonten, vaardigheden en ware verhalen. In het museum ervaren bezoekers het verleden met al hun zintuigen: het prikkelen van hoofd, hart en handen zit in het DNA. De levendige en interactieve manier van presenteren maakt geschiedenis toegankelijk voor een groot en breed publiek. Dat maakt het museum een aantrekkelijke bestemming voor een leuk dagje uit. Het stimuleren van de dialoog tussen bezoekers en het delen van ervaringen onderscheidt het Nederlands Openluchtmuseum van veel andere musea.
- Het Nederlands Openluchtmuseum presenteert sinds 2017 de interactieve Canonpresentatie en beheert de educatieve website www.canonvannederland.nl. De Canon toont vijftig vensters met belangrijke gebeurtenissen, personen en voorwerpen die Nederland hebben gemaakt tot wat het nu is.
- Het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN) maakt deel uit van het museum en ondersteunt erfgoedgemeenschappen in het Koninkrijk der Nederlanden met de borging van hun immaterieel erfgoed. Erfgoedgemeenschappen vinden in het Nederlands Openluchtmuseum een plek en podium voor onderzoek en experiment.
- Het Nederlands Openluchtmuseum is een netwerkorganisatie. Het museum vormt het hart van het groeiende landelijke Canonnetwerk en organiseert jaarlijks de *Maand van de Geschiedenis*. Het Nederlands Openluchtmuseum is tevens actief in vele (inter)nationale netwerken van musea, erfgoedgemeenschappen en -instanties. Dat zorgt voor een groot bereik, veel uitwisseling en samenwerking. In de regio bekleedt het Nederlands Openluchtmuseum een maatschappelijk relevante positie, onder andere door samen te werken met lokale en regionale partners.

2. De organisatie past de principes van de Code toe en licht toe hoe zij dat heeft gedaan (pas toe én leg uit). De organisatie volgt de aanbevelingen op en wijkt daar alleen gemotiveerd vanaf (pas toe óf leg uit).

- Het Nederlands Openluchtmuseum past de principes van de Code toe en licht in dit overzicht toe hoe hieraan invulling wordt gegeven. De aanbevelingen worden toegepast, tenzij in dit overzicht anders wordt gemeld.

3. Bestuurders en toezichthouders zijn onafhankelijk en handelen integer. Zij zijn alert op belangenverstrengeling, vermijden ongewenste belangenverstrengeling en gaan op een transparante en zorgvuldige wijze om met tegenstrijdige belangen.

- Dit principe en de aanbevelingen zijn vastgelegd in de Statuten en Reglementen. (Neven)functies worden bij het aangaan besproken in de vergaderingen van Raad van Toezicht en directie. Eenmaal per jaar bespreken de Raad van Toezicht en de directie het overzicht van (neven)functies. Wanneer zich een mogelijk ongewenste belangenverstrengeling voordoet, wordt dit besproken en wordt er melding van gemaakt in het Bericht van de Raad van Toezicht, dat onderdeel is van het jaarverslag.
- In het verslagjaar zijn er geen meldingen geweest van (mogelijke) belangenverstrengeling of (potentieel) tegenstrijdig belang.

4. Bestuurders en toezichthouders zijn zich bewust van hun eigen rol en de onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden, en handelen daarnaar.

- De governancestructuur wordt periodiek besproken om vast te stellen of deze nog passend is. De rollen van leden van de Raad van Toezicht en de directie komen daarbij ook aan de orde, evenals de onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden, en de vraag of deze in de praktijk worden nagevolgd.
- Het principe is een onderdeel van de jaarlijkse zelfevaluatie van de Raad van Toezicht.
- De rollen, taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van Raad van Toezicht en directie zijn in de Statuten en Reglementen vastgelegd.

5. Het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie.

- De directie is belast met de algemene en dagelijkse leiding van de organisatie van het Nederlands Openluchtmuseum. Ze is verantwoordelijk voor het functioneren en de resultaten van de organisatie en legt daarover verantwoording af aan de Raad van Toezicht. De aanbevelingen van dit principe zijn vastgelegd in de Statuten, de Reglementen en overige beleidsrichtlijnen.
- De directie is aangesloten bij diverse netwerken om bij te blijven op het gebied van professionele governance-ontwikkeling. Daar waar wenselijk wordt aanvullende kennis vergaard.

6. Het bestuur gaat zorgvuldig en verantwoord om met de mensen en de middelen van de organisatie.

- Het Nederlands Openluchtmuseum wil een goed werkgever zijn en voert een sociaal personeelsbeleid. Het Nederlands Openluchtmuseum heeft de uitwerking van dit principe vastgelegd in een aantal documenten (P&O: arbobeleid, preventiemedewerker, regeling ongewenste omgangsvormen, vertrouwenspersoon, vrijwilligersbeleid etc.).
- De *code diversiteit en inclusie* en de *fair practice code* zijn geïmplementeerd. Voor nadere toelichting verwijzen we naar de toelichting op de implementatie van beide codes.
- Een zorgvuldige omgang met de middelen is uitgangspunt. Het Nederlands Openluchtmuseum heeft regels voor inkoop en aanbesteding en legt verantwoording af aan de verschaffers van de middelen: het ministerie van OCW (via de jaarlijkse Verantwoording), het publiek (via het Jaarverslag dat op de website wordt gepubliceerd), en externe financiers, zoals sponsors, fondsen, schenkers (op diverse manieren, afhankelijk van de afspraken met de financiers).
- Het Nederlands Openluchtmuseum heeft de relevante risico's in kaart gebracht en het beleid hierop afgestemd. De risicoanalyse is in de jaarlijks beheercyclus opgenomen.

7. De Raad van Toezicht voert zijn toezichthoudende, adviserende en werkgeversrol op een professionele en onafhankelijke wijze uit.

- De leden van de Raad van Toezicht voldoen aan de eisen zoals die in de profielschets voor de Raad van Toezicht worden omschreven.
- In de Statuten is expliciet vastgelegd dat de Raad van Toezicht bij het vervullen van zijn functie rekening dient te houden met de bijzondere maatschappelijke verantwoordelijkheid van het Nederlands Openluchtmuseum.
- De Raad van Toezicht heeft een *Financiële Commissie* ingesteld. Haar taak is om de bespreking van financiële onderwerpen in de vergaderingen met de directie voor de Raad van Toezicht voor te bereiden. De Raad van Toezicht als geheel blijft verantwoordelijk voor besluiten over financiële aangelegenheden. Daarnaast heeft de Raad van Toezicht een *Commissie Benoeming, Beoordeling en Beloning* ingesteld, die voor de Raad van Toezicht een voorbereidende en adviserende taak heeft over het te voeren bezoldigingsbeleid voor de directeur-bestuurder. Dit beleid wordt ter vaststelling aan de Raad van Toezicht als geheel voorgelegd.
- De aanbevelingen van dit principe worden toegepast en zijn vastgelegd in Statuten en Reglementen.

8. De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor zijn samenstelling en waarborgt daarbij deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid.

- De Raad van Toezicht heeft een profielschets opgesteld waarin vermeld wordt aan welke eisen leden van de Raad moeten voldoen en welke kennis, deskundigheid en ervaring in de Raad vertegenwoordigd moeten zijn. In zijn samenstelling waarborgt de Raad diversiteit, met aandacht voor leeftijd, culturele afkomst en geslacht. Bij de samenstelling wordt rekening gehouden met een zo groot mogelijke spreiding, zowel geografisch en maatschappelijk als wat deskundigheden betreft. Minimaal één lid van de Raad heeft een binding met Gelderland/Oost-Nederland.
- De aanbevelingen van dit principe zijn in de Statuten en Reglementen vastgelegd.

Rechtsvorm organisatie en directie

Het Nederlands Openluchtmuseum is een stichting met als basis het Raad-van-Toezichtmodel. De directeur is de bestuurder van de stichting. De organisatie kent een tweehoofdige directie: de directeur-bestuurder en de

directeur bedrijfsvoering. Voor de nevenfuncties van de directeur-bestuurder wordt verwezen naar de paragraaf Nevenfuncties.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht vermeldt in het Bericht van de Raad van Toezicht op welke wijze de taken in 2024 zijn uitgevoerd. Voor de samenstelling van de Raad van Toezicht wordt verwezen naar de paragraaf Samenstelling van de Raad van Toezicht. In deze paragraaf staan ook de (neven)functies van de leden en het rooster van aftreden, evenals de profielschets van de leden van de Raad van Toezicht.

Beloningsbeleid

Het Nederlands Openluchtmuseum valt onder de *Wet normering topinkomens* (WNT). In de jaarrekening zijn de gegevens vermeld die op grond van de WNT moeten worden gerapporteerd. De leden van de Raad van Toezicht ontvangen geen bezoldiging voor het lidmaatschap. Kosten die voor het uitoefenen van de functie zijn gemaakt, kunnen op declaratiebasis worden vergoed.

Bijlage 2 Specificatie CBF

	2024		Begroting 2024		2023	
	EUR	%	EUR	%	EUR	%
Baten:						
- Baten van particulieren	3.162.096	9%	121.400	0%	198.207	1%
- Baten van bedrijven	292.918	1%	521.000	2%	119.582	0%
- Baten van loterijorganisaties	1.351.207	4%	1.560.000	5%	912.764	3%
- Baten van subsidies van overheden	15.848.693	45%	15.485.960	50%	14.456.552	51%
- Baten van verbonden organisaties	-	0%	-	0%	-	0%
- Baten van andere organisaties zonder winststreven	423.056	1%	319.000	1%	256.883	1%
<i>Som der geworven baten</i>	<i>21.077.970</i>		<i>18.007.360</i>		<i>15.943.988</i>	
Baten als tegenprestatie voor de levering van						
- Producten en/of diensten	14.032.277		13.144.800		12.178.827	
- Overige baten	-		-		-	
<i>Som overige baten</i>	<i>14.032.277</i>	<i>40%</i>	<i>13.144.800</i>	<i>42%</i>	<i>12.178.827</i>	<i>43%</i>
Som der baten	35.110.247		31.152.160		28.122.815	
Vervolg exploitatierekening 2024						
	2024		Begroting 2024		2023	
	EUR	%	EUR	%	EUR	%
Lasten:						
<i>Besteed aan doelstellingen:</i>						
- Publieksfunctie	19.938.935	61%	12.262.567	39%	17.081.222	59%
- Collectiefunctie	6.477.611	20%	6.056.446	19%	6.372.211	22%
- Wetenschappelijke functie	-	0%	-	0%	-	0%
Kosten eigen fondsenwerving	123.424	0%	153.722	0%	116.613	0%
Kosten beheer en administratie	5.976.577	18%	13.270.375	42%	5.385.801	19%
Som der lasten	32.516.547		31.743.110		28.955.847	
Saldo voor financiële baten en lasten						
Saldo financiële baten en lasten	692.083		462.500		631.586	
Saldo van baten en lasten	3.285.783		128.450-		201.446-	
Bestemming saldo van baten en lasten:						
Toevoeging/onttrekking aan:						
- Overige reserve	448.543-		-		216.242	
- Bestemmingsreserve	2.837.240-		128.450		14.796-	
- Bestemmingsfonds	-		-		-	
	<u>-</u>		<u>-</u>		<u>-</u>	

Toelichting Lastenverdeling

	Functie		Werving baten		Beheer administratie	Totaal 2024	Begroting 2024	Totaal 2023
	Publieke functie	Collectie functie	Wetenschap-pelijke functie	Eigen fondsenwerving				
Personeelskosten	10.426.576	3.492.529	-	123.424	2.325.578	16.368.107	16.186.090	15.304.660
Afschrijvingen	888.008	5.085	-	-	170.780	1.063.873	1.088.000	1.008.032
Huisvestingslasten	1.223.650	2.465.849	-	-	1.089.415	4.778.914	5.068.750	5.141.706
Aankopen	-	22.282	-	-	-	22.282	37.800	30.528
Overige lasten	7.400.701	491.866	-	-	2.390.804	10.283.371	9.362.470	7.470.921
Totaal	19.938.935	6.477.611	-	123.424	5.976.577	32.516.547	31.743.110	28.955.847

Reflectie op het integriteitsbeleid

Het Nederlands Openluchtmuseum beschikt over het keurmerk voor goede doelen dat door het CBF wordt uitgegeven, en voldoet aan de kwaliteitseisen volgens de normen van de opgestelde erkenningsregeling. Het museum heeft een integriteitsbeleid en stelt zich ten doel hierover helder te communiceren.

Hierin onderscheidt het museum drie aandachtsgebieden:

- **Interpersoonlijk:** discriminatie, intimidatie, vernedering, geweld, pesten, ongewenste intimiteit, seksuele intimidatie en seksueel geweld.
- **Machtsmisbruik:** corruptie, belangenverstrengeling, lekken van vertrouwelijke informatie en verwijtbare nalatigheid.
- **Financieel:** fraude, diefstal, misbruik van ter beschikking gestelde goederen of diensten, verwijtbare verspilling.

De verantwoordelijkheid voor het integriteitsbeleid inclusief de implementatie ligt bij de directeur- bestuurder. Er zijn al diverse stappen ondernomen om het integriteitssysteem verder op te bouwen. Zo heeft het museum een *Klachtenregeling*, een *Gedragscode (on)gewenste omgangsvormen* en een *Klokkenluidersregeling*.

Gedragscode (on)gewenste omgangsvormen

De Gedragscode omvat een expliciete beschrijving van de normen en waarden van het Nederlands Openluchtmuseum en gaat ook in op grensoverschrijdend gedrag. De code geeft inzicht in de wijze waarop het museum integer bedrag bevordert bij medewerkers en andere betrokkenen.

Klokkenluidersregeling

De Klokkenluidersregeling is in 2024 herzien en in lijn gebracht met de Europese Richtlijn.

Melden van schendingen (intern)

Het Nederlands Openluchtmuseum zet zich in voor een open en veilige organisatiecultuur, waarbij medewerkers zich vrij voelen om het te melden als zij signaleren dat iets niet in orde is. Zowel vaste medewerkers als vrijwilligers kunnen met issues terecht bij twee interne vertrouwenspersonen. Het Nederlands Openluchtmuseum stimuleert dat er eerst intern melding wordt gemaakt van een (vermoeden van een) misstand. Echter, onder omstandigheden is een directe melding bij een daartoe bevoegde autoriteit mogelijk.

Melden van schendingen (openbaar)

Iedereen kan via Mores op laagdrempelige wijze veilig en vertrouwelijk melden. Indien gewenst kan daarbij de identiteit van de melder worden beschermd. Mores biedt als steunpunt een vangnet voor werknemers en studenten in de culturele, creatieve en mediasector die te maken hebben met grensoverschrijdend gedrag en niet terecht kunnen of willen bij een vertrouwenspersoon van de eigen organisatie.

Onderzoek en maatregelen

Het museum stelt per melding een onderzoekscommissie in, bestaande uit drie personen met geschikte expertises. De commissie onderzoekt meldingen en neemt adequate maatregelen, waarbij ook aandacht wordt geschonken aan het bieden van passende ondersteuning aan slachtoffers.

Meldingen 2024

Het Nederlands Openluchtmuseum heeft in 2024 geen integriteitsmeldingen ontvangen. De interne vertrouwenspersonen hebben gesprekken gevoerd met medewerkers over issues die spelen binnen

de organisatie. Dit heeft niet tot meldingen geleid. Het toont wel aan dat medewerkers de weg weten te vinden. De vertrouwenspersonen hebben hun jaarverslag aangeboden aan en besproken met de directie en de ondernemingsraad.

Bijlage 3 Specificatie Maand van de Geschiedenis

Winst en Verlies per 31 december 2024 Maand van de Geschiedenis

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
Baten:			
Eigen inkomsten			
Publieksinkomsten binnenland:	-	-	197
<i>Kaartverkoop</i>	-	-	-
<i>Overige publieksinkomsten</i>	-	-	197
Publieksinkomsten buitenland	-	-	-
Totaal Publieksinkomsten	-	-	197
Sponsorinkomsten	-	-	-
Overige directe inkomsten	-	-	-
Totaal overige directe inkomsten	-	-	-
Totaal Directe inkomsten	-	-	197
Indirecte inkomsten	-	-	-
Private middelen - particulieren incl. vriendenverenigingen	-	-	-
Private middelen - bedrijven	-	-	-
Private middelen - private fondsen	-	-	-
Private middelen - goede doelen loterijen	-	-	-
Totaal bijdragen uit private middelen	-	-	-
Totaal eigen inkomsten	-	-	197
Subsidies			
Totaal structureel OCW	-	-	-
<i>OCW: Publieksactiviteiten</i>	-	-	-
<i>OCW: Huisvesting</i>	-	-	-
<i>OCW: Collectiebeheer</i>	-	-	-
Totaal structureel Provincie	-	-	-
Totaal structureel Gemeente	-	-	-
Totaal structureel publieke subsidie	100.531	85.000	96.161
<i>Meerjarige subsidie FCP</i>	<i>100.531</i>	<i>85.000</i>	<i>96.161</i>
Totale structurele subsidies	100.531	85.000	96.161
Totaal Incidentele publieke subsidies	5.000	5.000	5.000
Totaal subsidies	105.531	90.000	101.161
TOTALE BATEN	105.531	90.000	101.358

Lasten:	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
Personeelslasten	98.070	115.000	119.035
Huisvestingslasten	-	-	-
Afschrijvingen	-	-	-
Aankopen	-	-	-
Overige lasten	140.287	132.000	101.188
TOTALE LASTEN	238.357	247.000	220.223
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	-132.826	-157.000	-118.865
Saldo rentebaten/-lasten	-	-	-
Bijzondere baten/ - lasten	-	-	-
Mutaties Aankoopfonds	-	-	-
EXPLOITATIERESULTAAT	-132.826	-157.000	-118.865

Toelichting

De bijdrage van het Fonds voor Cultuurparticipatie van 100.531 (inclusief loon- en prijsbijstelling van 15.531) in 2024 is verantwoord onder de subsidies, structurele publieke subsidies: Meerjarige subsidie FCP.

De eigen bijdrage van het museum van 132.826 wordt betaald uit de publieksinkomsten binnenland en niet uit de ontvangen subsidies op grond van de Erfgoedwet.

Bijlage 4 Specificatie KIEN

Winst en Verlies per 31 december 2024 KIEN

	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
Baten:			
Eigen inkomsten			
Publieksinkomsten binnenland:	-	-	-
<i>Kaartverkoop</i>	-	-	-
<i>Overige publieksinkomsten</i>	-	-	-
Publieksinkomsten buitenland	-	-	-
Totaal Publieksinkomsten	-	-	-
Sponsorinkomsten	-	-	-
Overige directe inkomsten	33.763	-	7.751
Totaal overige directe inkomsten	33.763	-	7.751
Totaal Directe inkomsten	33.763	-	7.751
Indirecte inkomsten	-	-	-
Private middelen - particulieren incl. vriendenverenigingen	-	-	2.000
Private middelen - bedrijven	-	-	-
Private middelen - private fondsen	-	-	-
Private middelen - goede doelen loterijen	-	-	-
Totaal bijdragen uit private middelen	-	-	2.000
Totaal eigen inkomsten	33.763	-	9.751
Subsidies			
Totaal structureel OCW	1.056.088	1.036.600	1.001.551
<i>OCW: Publieksactiviteiten</i>	<i>1.056.088</i>	<i>1.036.600</i>	<i>1.001.551</i>
<i>OCW: Huisvesting</i>	-	-	-
<i>OCW: Collectiebeheer</i>	-	-	-
Totaal structureel Provincie	-	-	-
Totaal structureel Gemeente	-	-	-
Totaal structureel publieke subsidie overig	-	-	-
Totale structurele subsidies	1.056.088	1.036.600	1.001.551
Incidentele publieke subsidies	444.807	305.000	24.263
Totaal subsidies	1.500.895	1.341.600	1.025.814
TOTALE BATEN	1.534.658	1.341.600	1.035.565

Lasten:	2024 EUR	Begroting EUR	2023 EUR
Personeelslasten	799.178	1.018.000	882.341
Huisvestingslasten	25.115	25.000	25.000
Afschrijvingen	-	-	-
Aankopen	-	-	-
Overige lasten	589.180	427.050	120.048
<i>TOTALE LASTEN</i>	1.413.473	1.470.050	1.027.389
<i>Saldo uit gewone bedrijfsvoering</i>	121.185	-128.450	8.176
Saldo rentebaten/-lasten	-	-	-
Bijzondere baten/ - lasten	-	-	-
Mutaties Aankoopfonds	-	-	-
EXPLOITATIERESULTAAT	121.185	-128.450	8.176

Bijlage 5 Verantwoording Canonnetwerk

Inleiding

De Canon van Nederland gaat over historische en culturele onderwerpen die we als samenleving belangrijk genoeg vinden om mee te geven aan volgende generaties en nieuwe inwoners. De Canon telt vijftig vensters: belangrijke personen, voorwerpen en gebeurtenissen die samen het verhaal laten zien van de historische en culturele ontwikkeling van ons land. Goudgerand, maar niet zonovergoten.

Het Canonnetwerk heeft tot doel om de veelzijdigheid van de Nederlandse geschiedenis onder de aandacht te brengen van een breed publiek. Dit doet het Canonnetwerk door op uiteenlopende manieren objecten, plaatsen, tradities en momenten te presenteren, die verhalen vertellen bij de vijftig Canonvensters. Vanuit het Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem werkt de projectorganisatie nauw samen met een netwerk van tientallen musea en andere instellingen.

Uitgangspunt daarbij is:

Waarom

Geschiedenis kan inspireren en inzichten bieden. Maar wanneer het verleden eenzijdig benaderd wordt, kunnen ideeën verstarren. Een open en evenwichtige presentatie van geschiedenis toont de meerstemmigheid van het verleden en stimuleert het historisch bewustzijn.

Hoe

Met de Canon van Nederland als uitgangspunt slaan musea en instellingen door heel Nederland de handen ineen om op opvallende wijze de veelzijdigheid van de Nederlandse geschiedenis voor het voetlicht te brengen.

Wat

Het Canonnetwerk zet bijzondere sleutelstukken in de schijnwerpers en trekt gezamenlijk op in programmering en communicatie om de Canon van Nederland vanuit tal van perspectieven te belichten.

In het najaar van 2022 diende het Nederlands Openluchtmuseum bij het ministerie van OCW een projectplan in voor de verdere ontwikkeling van het Canonnetwerk in de periode 2023-2024. Het restant van een eerder verleende subsidie (à 388.000 euro) vormde de inzet om deze plannen tot uitvoer te brengen. Dit stuk reflecteert op die plannen en de uitvoering ervan.

Ontwikkeling sleutelstukken

Doel was om eind 2022 bij ieder Canonvenster ten minste één sleutelstuk te hebben aangesloten. Dit doel werd inderdaad behaald. Sinds eind 2022 is het Canonnetwerk verder uitgebreid met sleutelstukken van:

- Koloniën van Weldadigheid, met twee historische locaties bij het venster *Koning Willem I*.
- Gouvernement aan de Maas, met een sleutelstuk bij het venster *Europa*.
- Literatuurmuseum/Kinderboekenmuseum, met een sleutelstuk bij het venster *Het Kinderwetje van Van Houten*, een sleutelstuk bij het venster *De Eerste Wereldoorlog*, twee sleutelstukken bij het venster *Anton de Kom*, twee sleutelstukken bij het venster *De Tweede Wereldoorlog* en twee sleutelstukken bij het venster *Annie M.G. Schmidt*.

- Maritiem Museum Rotterdam, met twee sleutelstukken bij het venster *De Atlas Maior van Blaeu* en zes sleutelstukken bij het venster *Haven van Rotterdam*.
- Museum Rotterdam, met een sleutelstuk bij het venster *De Tweede Wereldoorlog*.
- Nederlands Stoommachinemuseum, met een historische locatie bij het venster *De eerste spoorlijn*.
- Het Romeins Museum, met een historische locatie en een sleutelstuk bij het venster *De Romeinen*.
- Bibliotheek van het Vredespaleis, met vier sleutelstukken bij het venster *Hugo de Groot*.
- Paleis Het Loo, met een historische locatie bij het venster *Koning Willem I* en een historische locatie bij het venster *Het Oranjegevoel*.
- Nederlands Mijnmuseum, met zes sleutelstukken en een historische locatie bij het venster *Kolen en gas* en een sleutelstuk bij het venster *De gastarbeiders*.

In januari 2025 bestond het Canonnetwerk uit:

Aangesloten instellingen	69 instellingen
Aangesloten sleutelstukken	291 stukken bij 50 vensters
Aangesloten historische locaties, tradities en momenten	waarvan 28 stukken bij 24 vensters

Bij de aansluitingen die in 2023 en 2024 plaatsvonden, is expliciet gekeken naar verhalen achter sleutelstukken die minder bekend zijn of waarvoor minder oog is. Ook houdt de projectgroep steeds rekening met regio's die in het Canonnetwerk nog niet of niet voldoende vertegenwoordigd zijn.

Zoals vastgelegd in het Meerjarenplan 2023-2024 is eind 2024 een start gemaakt met de herziening van de sleutelstukken. Doel hiervan is om een evenwichtiger collectie te realiseren, waarin balans is tussen de sleutelstukken als het gaat om invalshoek en verhaal, locatie, betekenis en uniciteit. Een grote en tijdrovende taak, waarbij zorgvuldigheid is geboden. Om dit traject goed en waar mogelijk vlot te kunnen doorlopen, heeft het projectteam veel tijd vrijgemaakt.

Programmering en Canondagen

Eind 2022 vond tijdens de *Maand van de Geschiedenis* een eerste pilot plaats van de *Canondagen*: een nieuw concept waarmee de Canonnetwerklleden de handen ineenslaan in een gezamenlijk evenement met een gezamenlijke campagne.

Na deze pilot bleek dat netwerklleden toch een voorkeur hebben voor het organiseren van de Canondagen in mei en minder kansen zagen voor een editie in oktober, die zou moeten aansluiten bij het thema van de *Maand van de Geschiedenis*. Om focus aan te brengen en een ruimer budget te realiseren, werd begin 2023 besloten om de Canondagen niet twee keer per jaar, maar eens per jaar, in mei, te organiseren.

De editie van mei 2023 volgde het voorbeeld van die van oktober 2022, die relatief kort daarvoor had plaatsgevonden; voor de Canondagen van 2024 is een geheel nieuwe huisstijl en campagnebeeld ontwikkeld. Ook is er op grotere schaal campagne gevoerd, met zichtbaarheid op NS-stations, een radiocommercial en een online campagne. Doel hiervan was om een breder publiek - en dan met name gezinnen - aan te spreken en de Canon te presenteren als fenomeen dat ook buiten het onderwijs veel te bieden heeft. Tot slot bood het projectteam netwerklleden de mogelijkheid om kosteloos een kant-en-klare Canonquiz af te nemen, zodat ook kleinere instellingen konden deelnemen aan de Canondagen, zonder diep in de buidel te hoeven tasten voor de organisatie van een activiteit.

Met 39 deelnemende instellingen en bijna honderd activiteiten waren de Canondagen van 2024 aanzienlijk uitgebreider dan de twee eerdere edities. Wel zagen we dat het aantal bezoekers nog wat achterbleef en het evenement echt nog moet groeien. Het publieksonderzoek van 2024 toont aan dat de naamsbekendheid van de Canon toeneemt: van 38% in 2023 naar 47% in 2024. Dit hangt mogelijk deels samen met de campagne rondom de Canondagen.

In 2023 vonden, behalve de Canondagen, twee andere publieksactiviteiten plaats. In februari organiseerde het netwerk in samenwerking met Atria Kennisinstituut voor Emancipatie en Vrouwengeschiedenis een klein publieksevenement in de Bibliotheek Neude in Utrecht om te vieren dat deze instelling was aangesloten bij het netwerk. De sleutelstukken stonden hierbij centraal. Ook organiseerde het Canonnetwerk een afsluitend evenement van de *Maand van de Geschiedenis*, die in 2023 het jaarthema *Eureka!* droeg. Hierbij werkte de Canon samen met Rijksmuseum Boerhaave en de Universiteitsbibliotheek Leiden. Tijdens *Eureka! Live* stond het Maand-essay van Louise Fresco centraal, dat over Nederlandse wetenschapsgeschiedenis gaat en aansluit bij een aantal sleutelstukken. De avond vormde een ode aan de kennis, met optredens van vooraanstaande wetenschappers en demissionair minister Dijkgraaf.

Het Canonnetwerk nam in januari 2024 als organiserende partner deel aan een studiemiddag voor docenten over het slavernijverleden, in samenwerking met NiNSee en het Nederlands Openluchtmuseum. Karwan Fatah-Black hield een lezing waarna de deelnemers verschillende sessies en workshops konden volgen. Deze middag trok ongeveer vijftig deelnemers. In 2024 organiseerde het Canonnetwerk geen andere publieksactiviteiten, om zo budget vrij te houden voor de nieuwe Canondagenhuisstijl en -campagne.

Educatie

In 2024 zijn twee nieuwe *LessonUp*-lessen opgeleverd. Voor de eerste les, over verzet en veerkracht ten tijde van de slavernij, werkte de projectgroep samen met het Nationaal Archief en Wereldmuseum Amsterdam. De tweede les haakt aan bij het venster *VOC en WIC* en gaat over handelsschepen in de zeventiende en achttiende eeuw. Deze tweede les richt zich op de onderbouw van het VO; de les over het slavernijverleden is gemaakt voor leerlingen in de bovenbouw van het PO.

De projectgroep heeft de doelstelling om twee tot drie LessonUp-lessen per jaar aan te bieden niet gehaald. Eén reden is dat de vaste freelancer niet meer hiervoor beschikbaar is en het een uitdaging blijkt om een vervanger te vinden. Daarnaast is een plan om een les te maken over de Sociale Kwestie gesneuveld, doordat de desbetreffende netwerkpartner geen tijd bleek te kunnen vrijmaken om zich hieraan te committeren.

Campagne en communicatie

Tijdens een groot deel van 2023 liep een always-on-campagne via social media, die gebruikers een video toonde waarin werd uitgelegd wat de Canon van Nederland is en wat deze allemaal behelst. Om zoveel mogelijk mensen te bereiken, werd de video bovendien als pop-up getoond op de Canonsite.

In 2024 werd in samenwerking met Stichting Lezen het mediacarrousel op de vensterpagina's grondig aangepakt, als onderdeel van de grotere websiteherziening die op de agenda staat. De boekentips worden nu aantrekkelijker en overzichtelijker gepresenteerd en dit geldt ook voor de sleutelstukken, eropuit-tips, gekoppelde gebeurtenissen, lesmaterialen, websites en gekoppelde Regiocanons. In aanloop naar de presentatie van de herijkte Canon van Limburg en in nauwe samenwerking met Huis voor de Kunsten Limburg

en het Netwerk Digitaal Erfgoed werden in 2024 ook de Regiocanons en Canonvensterpagina's ontsloten met Linked Open Data.

Onderzoek

Zowel in 2023 als in 2024 vond een publieksonderzoek plaats, in 2024 voerde het projectteam tevens een kwalitatief onderzoek uit onder een aantal netwerkleden.

Zoals vermeld nam de naamsbekendheid van de Canon van Nederland in 2024 toe ten opzichte van 2023. De Canondagencampagne en de always-on-campagne van 2023 zullen hieraan hebben bijgedragen. Wel laten de resultaten zien dat respondenten niet altijd een juist beeld hebben van de Canon en dat daar winst te behalen is. Voor een volgende branding- of corporate campagne is het dan ook verstandig om meer in te zoomen op inhoud, bijvoorbeeld door het uitlichten van specifieke vensters en de verhalen daarin, die gedragen worden door sleutelstukken en content uit de Regiocanons.

Voor het kwalitatief onderzoek heeft onderzoekspartner Markteffect vijftien netwerkleden ondervraagd. Het onderzoeksrapport schetst het beeld dat de leden het Canonnetwerk voldoende waarderen, maar minder betrokkenheid ervaren en het idee hebben dat de Canon minder leeft onder het publiek en in de media dan bij de start van het Canonnetwerk in 2017. Dit beeld sluit niet aan bij de toenemende naamsbekendheid van de Canon. Dit onderzoeksresultaat heeft geleid tot het besluit van de projectgroep om met netwerkleden in gesprek te gaan over de wederzijdse verwachtingen, de samenwerking en kansen die nu mogelijk blijven liggen.

Hieruit kwamen onder meer concrete ideeën naar voren om de netwerkbijeenkomsten inhoudelijker en relevanter te maken. Ook bleek dat voor de organisatie en promotie van activiteiten rondom de Canondagen sommige instellingen behoefte hebben aan meer handvatten, tips en tricks dan de projectgroep op voorhand inschatte. De projectgroep maakt inmiddels werk van deze twee punten.

Netwerkbijeenkomsten

In 2023 vond de jaarlijkse netwerkbijeenkomst plaats in het Nederlands Openluchtmuseum. Vanwege de aftrap van het *Herdenkingsjaar Slavernijverleden* stond de bijeenkomst in het teken van dit thema, met een panelgesprek en twee deelsessies. Deelnemers konden een rondleiding volgen door de *Anton de Kom*-tentoonstelling, een workshop *inclusief schrijven* volgen of op eigen gelegenheid de Canontentoonstelling bekijken. Zo'n zestig netwerkleden namen deel aan het programma.

De volgende netwerkbijeenkomst zou in mei 2024 in het Allard Pierson – onderdeel van de Universiteit van Amsterdam – plaatsvinden, maar werd op het laatste moment afgeblazen, omdat de universiteit vanwege aanhoudende protesten alle locaties afsloot. Gelukkig kon de bijeenkomst in september alsnog doorgaan, waarbij de deelnemers een rondleiding kregen in het Koninklijk Paleis op de Dam en in het Allard Pierson een voorstelling bekeken van Hans Goedkoop over Johan van Oldenbarnevelt.

Financiële ontwikkelingen en vooruitblik

Het restantbedrag van 388.000 euro, dat de basis vormde voor het projectplan 2023-2024, was voldoende om de in het plan besproken voornemens grotendeels te realiseren. De afgelopen twee jaar waren de laatste waarin het Canonnetwerk gebruikmaakte van twee gescheiden budgetten en inmiddels heeft het Canonnetwerk van het ministerie een nieuwe subsidie toegekend gekregen. Dit nieuwe bedrag is niet meer toegekend aan

uitsluitend het bestaande Canonnetwerk of de uitbreiding daarvan, maar aan het project als geheel voor de jaren 2024-2025.

Het komende jaar staan naast de inmiddels gebruikelijke activiteiten – zoals de Canondagen, herziening van bestaande en aansluiting van nieuwe sleutelstukken, een netwerkbijeenkomst, communicatiecampagnes en de ontwikkeling van lesmateriaal – ook enkele nieuwe deelprojecten op de agenda.

In samenwerking met een of meer netwerkleden gaat de Canon een participatieproject op touw zetten. Ook liggen er plannen om een evenement voor leerkrachten te organiseren. Inhoudelijk zijn we sinds kort in gesprek met de provinciale coördinatoren van de Regiocanons om te onderzoeken hoe het Canonnetwerk kan worden uitgebreid met Regiocanons, die zowel voor het onderwijs als voor een algemeen publiek veel te bieden hebben. Verder is de projectgroep in nauw contact met de cultuurcoach van Sint-Eustatius, die werkt aan een Regiocanon van Statia waarin publieksparticipatie een grote rol zal spelen. Deze case kan na afloop hopelijk een voorbeeld vormen voor andere Caribische eilanden die aan de slag willen met een eigen Regiocanon.

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van toewijzing	Totale kosten	Te verrekenen ultimo verslagjaar
	kenmerk	Datum	EUR	EUR	EUR
Projectleiding	12963252	15-8-2019	30.000	107.614	
Uitwerken projectplan			10.000	-	
Partnersafspraken, theoretische kader, selectiecriteria			45.000	-	
Publieksonderzoek			45.000	29.940	
Werven en opvolgen nieuwe deelnemers			30.000	2.988	
Concept, vormgeving campagne			40.000	7.430	
Fysieke programmering en (educatieve) programmering			280.000	47.027	
Communicatie			120.000	89.688	
Digitale verbinding, ontwikkeling en programmering			120.000	332.130	
Evaluatie en uitwerken consolidatieplan			10.000	-	
Reguliere canonnetwerk			-	113.182	
Totaal			730.000	730.000	-

Begroting versus realisatie - Canonnetwerk

Bijlage 6 Verantwoording AVN

AVN 2023

Onder de nieuwe naam *Ambachtelijk Vakmanschap Nederland* (AVN) werd de huidige organisatie in 2023 vormgegeven. De organisatie wordt gevormd door een bestuur en een brede klankbordgroep. Het bestuur bestaat uit Stephan Welie (voormalig directeur HMC Amsterdam), Wendy van Wilgenburg (Ambacht in Beeld) en Frank Hemeltjen (KIEN), ondersteund door een bureausecretaris. Binnen beide gremia is een brede vertegenwoordiging van de sector gewaarborgd. Bovendien werden twee werktafels ingericht, elk met een eigen actiepoint en uitvoeringsagenda.

In 2023 is in samenwerking met reclamebureau KesselsKramer de basis gelegd voor de mediacampagne *De A van Ambachtelijk Vakmanschap*, met als doel vakmanschap positief onder de aandacht te brengen. De campagne werd in april 2024 gelanceerd. De ontwikkeling van de website werd uitgesteld naar het najaar van 2024, om de focus eerst op de campagne te leggen.

Door de late officiële start van het Sector Overleg Ambachten in 2023 is bij het Ministerie van OCW uitstel aangevraagd om het resterende programma verder uit te voeren. Hierdoor loopt de uitvoering van 2023 door tot en met juni 2024. De agenda's van 2023 en 2024 sluiten naadloos op elkaar aan, waarbij de belangrijkste agendapunten uit 2023 direct werden voortgezet of verder uitgewerkt in 2024.

De uitgaven over 2023 betroffen voornamelijk vacatiegelden voor het bestuur, deelnemers aan de werktafels en klankbordgroep, evenals kosten voor vergaderlocaties.

Afwijkingen ten opzichte van het projectplan en de begroting

De oorspronkelijk begrote vergoeding voor de voorzitter bedroeg 15.970 euro, maar al snel bleek dat een klein dagelijks bestuur nodig was om de uitvoering te versnellen. Hierdoor werd de rol van de voorzitter uitgebreid, wat in het najaar van 2023 leidde tot een bijstelling van zijn ureninzet. Dit resulteerde in een meer dan verdubbeling van het oorspronkelijk begrote bedrag.

De post *trekkers* in de begroting voor 2023 was een samengesteld bedrag. Aan het einde van de periode (juni 2024) bedroeg deze post 46.980 euro, wat een klein positief verschil oplevert ten opzichte van de aanvangsbegroting. Echter, door de extra inzet van KIEN als trekker binnen het dagelijks bestuur en de verrekening daarvan, ontstond een negatief verschil van 28.900 euro.

Dit negatieve verschil werd grotendeels gecompenseerd door lagere uitgaven op de post *vacatiegelden*. Doordat de trekkers in het dagelijks bestuur extra taken op zich namen (wat resulteerde in een hoger totaalbedrag), werd er tegelijkertijd minder uitgekeerd aan vacatiegelden. Deze besparing ving de overschrijding van de post *trekkers* grotendeels op.

De totale uitgaven van 2023 overschreden het budget met 16.160 euro. Dit werd voornamelijk veroorzaakt door de late goedkeuring van het werkplan voor 2024. In afwachting van deze goedkeuring werden al voorbereidingen getroffen voor het projectplan van 2024, in de veronderstelling dat deze kosten door de begroting van 2024 gedekt zouden worden. Omdat het projectplan van 2024 direct voortbouwt op dat van 2023 en de onafgeronde werktafels uit 2023 de agenda van 2024 vormen, kunnen beide begrotingen worden beschouwd als een gezamenlijk startpunt voor een nieuw elan binnen *Ambachtelijk Vakmanschap Nederland*.

AVN 2024

In september 2024 ontvingen we de goedkeuring van het werkplan en kon de uitvoering van de plannen van start gaan. Een belangrijk hoogtepunt was de lancering van de AVN-website in het najaar. Dit werd gevierd in De Fabrique, waar AVN als platform werd gepresenteerd aan ambachtsmensen, vakopleidingen, de MBO raad, SBB en andere betrokkenen.

Ook is verder gewerkt aan de overlegtafels over *betaalbare werkplaatsen in de stad, mapping* en de mogelijkheden rondom de *Meester-Gezelregeling*. En er zijn voorbereidingen getroffen voor de oprichting van een stichting in 2025. Eind 2024 is uitstel aangevraagd en toegekend tot juni 2025, waardoor de activiteiten in die periode kunnen worden voortgezet.

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van toewijzing	Totale kosten	Te verrekenen ultimo verslagjaar
	kenmerk	Datum	EUR	EUR	EUR
Voorzitter	40569206	19-9-2023	15.970	37.998	
Bureausecretaris			10.070	11.673	
Trekkers			48.670	77.558	
Procesfacilitator			8.470	8.470	
Website			10.000	-	
Mediacampagne			124.540	127.880	
Zaalhuur en catering			13.430	13.767	
Vacatiegelden			62.300	37.540	
Administratiekosten			2.315	1.274	
Accountantskosten			4.235	-	
Eigen bijdrage Nederlands Openluchtmuseum			-	-16.160	
Totaal			300.000	300.000	-

Begroting versus realisatie – AVN 2023

Bijlage 7 Partners

Financiële partners Nederlands Openluchtmuseum

Hoofdparters

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
VriendenLoterij
DHL eCommerce
Stichting Goede Doelen Nh1816

Partners

Arcus IT
De Kempnaer Advocaten
Freia Holding
Akzo Nobel Decorative Coatings B.V.
Dura Vermeer Railinfra B.V.
Rail Partner Holland B.V.
Stenga B.V.
Van Wijk Railinfra B.V.
Health Ingredients Trading B.V.
Lüftner Cruises
Nederlandse Ambassade in Suriname

Fondsen

Mondriaan Fonds
Vfonds
VSBfonds
Cultuurfonds
Fonds voor Cultuurparticipatie
Fonds Sluyterman van Loo
Dutch Culture

Particulieren

Geefkring
Donateurs
Vrienden van het Nederlands Openluchtmuseum
Onze anonieme schenkers

Samenwerkingspartners Nederlands Openluchtmuseum

ACP55+ (Arnhem Cultuurparticipatie 55+)
AEOM (Association of European Open Air Museums)
Alzheimer Nederland
Anco Multi Services Suriname
ArtEZ University of the Arts
Attent zorg en behandeling
AZC Arnhem en Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF
Biovakantieoord
Breda University of Applied Sciences (BUas)
Buddy to Buddy Arnhem
Burgers' Zoo
Buurtvereniging Craneveer
Club van Elf
CollectieCentrum Nederland (CC NL)
Crafts Council Nederland
Cultural Motion
Cultuur Netwerk Arnhem
Cultuur Oost
Dani u Vali (maritiem festival)
De kracht van herinneringen
De Onderwijsspecialisten
De Witwasserij Nijmegen
Dementienetwerk Arnhem en omstreken
DrieGasthuizenGroep
Driessen+van deijne
Erfgoed Gelderland
Escale à Sète (maritiem festival)
Fornet
Gelrepeas Hogeschool Arnhem Nijmegen
Gemeente Arnhem
Gemeente Spakenburg
Greendish
Hello Guave
Het Schildersbedrijf, Jacolien de Jong artistieke evenementen
Houterij De Specht
Hul le Kes
JOGG – Jongeren Op Gezond Gewicht
Koninklijk Eise Eisinga Planetarium
Kröller-Müller Museum
Kunstwerkplaats Magenta
Leger des Heils
Lievegoed
LLOAM (netwerk Life Long Learning in Open Air Museums)
Mandenmakerij de Mythe

Maritiem Museum Rotterdam
Molukse voetstappen
Musea Bekennen Kleur
Museum Bronbeek
Museum Catharijneconvent
Museum De Lakenhal
Museum Sophiahof
Museumvereniging
NAKS Suriname
Nederlandse Vereniging van Klompenmakers
Nederlandse Vereniging voor Papierknipkunst
Netwerk 025
Ondernemers Kontakt Arnhem
Openluchtmusea: Bokrijk, Den Gamle By, Beamish
Openluchtmuseum Fort Nieuw Amsterdam Suriname
Paleis Het Loo
Piet Paris
Pleyade
Presikhaaf University
Radbouduniversiteit
Rein Sohilait
Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE)
Rijksmuseum Amsterdam
ROC A12
ROC RijnIJssel Arnhem
Ronald McDonald Business Breakfast Club Arnhem
Rozet
Scalabor
Scheepstimmerbedrijf Overbosch
Scheepvaartmuseum Amsterdam
Scientist Rebellion
SiZa
Spectrum
Stadsblokkenwerf
Stichting 2Switch
Stichting Ana Upu
Stichting Citymarketing Arnhem
Stichting Goede Doelen Nh1816
Stichting Indisch Erfgoed
Stichting Kalebas
Stichting Ketu Koti Arnhem
Stichting Laurens
Stichting Museum Plus Bus
Stichting Rijnstad
Stichting Staphorster Stipwerk

Stichting Stil Verleden
Stichting Toma
Stichting Vitesse Betrokken
Stichting Wanyuan
Stichting Welzijn Ouderen Arnhem
Suriname Museum
The European Reminiscence Network
Tree of Needlework
Trees for all
TU Eindhoven – Expertisecentrum Dementie en Technologie
Universiteit Leiden
Vereniging de Bruine Vloot Spakenburg
Vereniging De Hollandsche Molen
Vers Hout
Vloww
Voedselbank
Volkshuisvesting Arnhem
Vrijwilligerscentrale Arnhem
Wageningen University & Research
WarmGroen
Weefnetwerk
Wijkraad Wormerveer
't Wilgennest
Ziekenhuis Rijnstate
Zinzia zorggroep - Rumah Kitah
Zuiderzeemuseum

Partners van de Maand van de Geschiedenis

Het Nederlands Openluchtmuseum is initiatiefnemer van de *Maand van de Geschiedenis*, het grootste geschiedenisevenement van Nederland. Het museum werkt daarbij samen met een groot aantal partners.

Fonds voor Cultuurparticipatie
Cultuurfonds
Bot Uitgevers
Radboud Universiteit
Rijksmuseum Amsterdam
VPRO
OVT
Andere Tijden
Libris
NPO Kennis
Historisch Nieuwsblad
Boekenkrant
De Schrijverscentrale
Bibliotheekservice Passend Lezen
Netwerk Mediawijsheid
TOEN. Nijmeegs Geschiedenis Festival
DAG van de Arnhemse Geschiedenis
Week van de Koloniale Geschiedenis
Bredase Maand van de Geschiedenis
Nacht van de Utrechtse Geschiedenis
Dag van de Dordtse Geschiedenis
Maand van de Geschiedenis Schiedam
Festival van de Drentse Geschiedenis
Haagse Maand van de Geschiedenis

Partners van het Canonnetwerk

Het Nederlands Openluchtmuseum is initiatiefnemer en hoofdorganisator van het *Canonnetwerk*, een netwerk van samenwerkende musea en andere erfgoedinstellingen, die met sleutelstukken vensters uit de Canon van Nederland vertegenwoordigen en zichtbaar maken.

Airborne Museum
Allard Pierson Museum
Amsterdam Museum
Museum Archeon
Atria, instituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis
Beeld en Geluid
Belasting en Douane Museum
Bibliotheek Rotterdam
De Museumfabriek
Dordrechts Museum/Hof van Nederland
Drents MuseumFries Museum
Gouvernement aan de Maas
Haags Gemeentearchief
Haags Historisch Museum
Herinneringscentrum Kamp Westerbork
Het Romeins Museum
Het Scheepvaartmuseum
Hotel New York/Het ss Rotterdam
Huis van het boek
Hunebedcentrum
Joods Cultureel Kwartier
Koloniën van Weldadigheid
Koninklijk Eise Eisinga Planetarium
Koninklijk Paleis Amsterdam
Kröller-Müller Museum
Limburgs Museum
Literatuurmuseum/Kinderboekenmuseum
Maritiem Museum Rotterdam
Maritiem Muzeeum Zeeland
Museum Boijmans van Beuningen
Museum Catharijneconvent
Museum Rembrandthuis
Museum Rotterdam
Museum Het Spinozahuis
Museum Huis Doorn
Museum Kaap Skil
Museum Ons' Lieve Heer op Solder
Museum Prinsenhof Delft
Nationaal Archief
Nationaal instituut Nederlands slavernijverleden en erfenis (NiNsee)

Nederlands Mijnmuseum
Nationaal Militair Museum
Nationaal Monument Kamp Vught
Nationaal Monument Oranjehotel/Waalsdorpervlakte
Nederlands Stoommachinemuseum
Nederlands Vestingmuseum
Paleis Het Loo
Pyramide van Austerlitz
Rijksmuseum
Rijksmuseum Boerhaave
Rijksmuseum van Oudheden
Slot Loevestein
Spoorwegmuseum
Stadsarchief Amsterdam
Stedelijk Museum Kampen
Stichting Goudse Sint-Jan
Teylers Museum
Universiteitsmuseum Groningen
Valkhof Museum
Van Gogh Museum
Vredespaleis
VVV Beemster
Waterloopbos/Vereniging Natuurmonumenten
Watersnoodmuseum
Wereldmuseum Amsterdam

Partners van het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland

Erfgoedgemeenschappen aangesloten bij Netwerk en Inventaris

Boekmanstichting
Fonds Familie Heersink
Fonds voor Cultuurparticipatie
ICH-NGO Forum
Intergouvernementeel Comité van het 2003 UNESCO Verdrag
Koninklijke Nederlandse Munt
Kunsten '92
Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie Amateurkunst
Meertens Instituut
Meesterschapsteam Cultuureducatie
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (Directie Erfgoed & Kunsten)
Mondriaan Fonds
Museumpeil
Nederland Monumentenland
Nederlandse UNESCO Commissie
Netwerk Digitaal Erfgoed
Platform Vrijwillige Inzet
Presikhaaf University
Projectbureau Cultural Motion
Raster Film- en Videoproducties
Reinwardt Academie
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Stichting Ambacht in Beeld
UNESCO Living Heritage Entity
Universiteit Utrecht (Erfgoed & Publieksgeschiedenis Lab)
Vereniging van Nederlandse Gemeenten
V-Fonds
Vlaamse Overheid
Werkplaats immaterieel erfgoed (België)
Wikimedia

Caribische regio

Dutch Caribbean ICH Committee
FuHiKuBo (Bonaire)
Museum Terramar (Bonaire)
NAAM (Curaçao)
Rijksdienst Caribisch Nederland
Werkgroep Vierlandenoverleg

Provinciaal niveau

Erfgoedparticipatiecoaches
Leden Erfgoedplatform Overijssel (EPO)
Leden van OPEN
Provincie Overijssel

Kennisagenda

Centre for Sustainable Animal Stewardship (Universiteit Utrecht & Wageningen University & Research)
Centrum Agrarische Geschiedenis Leuven
DutchCulture
Erasmus Universiteit
Erfgoed Academie
Finnish Heritage Agency
Imagine IC
Leibniz Centre of Excellence for Museum Education & LEIZA
Nationale Bijenstrategie
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Nederland Wordt Beter
Netherlands Institute in Turkey
Plein C
Radboud Universiteit
Rijksuniversiteit Groningen
Rijksuniversiteit Groningen/Campus Fryslân
SIEFF (werkgroep Feminist Approaches to Folklore and Ethnology)
TRC Promotion
UNESCO Leerstoel Vrije Universiteit Brussel
Universiteit Leiden
Universiteit van Amsterdam
Vrije Universiteit
Wageningen University & Research
Water Cycle Stories

AmbachtenLab/Ambachtenwerkplaats/Sectoroverleg Ambachten

ArteZ
Cibap
Leden Expertise- en klankbordgroep Sectoroverleg Ambachten
Leden Sectorcomité Sectoroverleg Ambachten
Museum Princessehof
RijnIJssel
Tapijtmuseum Genemuiden

Projectpartners: Internationale Erfgoedsamenwerking

DutchCulture

NAKS Suriname

Nationaal Archief

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Internationale voordracht van de Graslandbevloeiing

Centrum Agrarische Geschiedenis

Luxemburg, Ministère de la Culture/Chargé d'études dirigeant, patrimoine culturel immatériel

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Natuurmonumenten, Beheereenheid Kempen en Midden-Limburg

Stichting waterpark & veldwerkcentrum Het Lankheet

UNESCO Commissie Duitsland

UNESCO Commissie Oostenrijk

Zwitserland, Office fédéral de la culture/coordonateur scientifique du patrimoine culturel immatériel/UNESCO

